

ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านปากห้วย
ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ประสาร สนิะสนธิ

ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เลขเรียกหนังสือ 173505

เลขทะเบียน

วันลงทะเบียน ๓๑ ต.ค. ๒๕๕๓

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

พ.ศ. ๒๕๕๓

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

T000001541

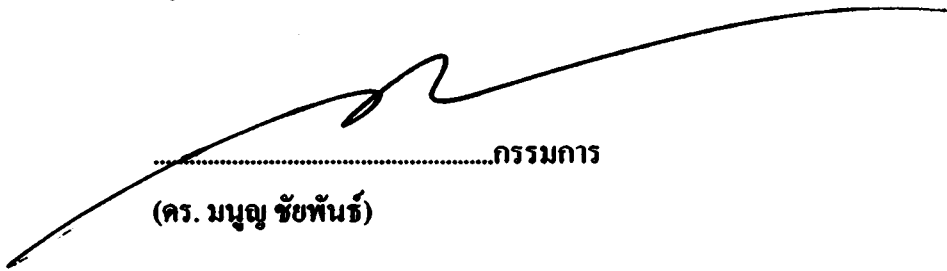
หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านปากห้วย
ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
โดย นายประสาร สินะสนธิ
สาขาวิชา บุทธศาสตร์การพัฒนา
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.สุปราณี สิทธิพรหม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชิดเกียรติ กุลบุตร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุคิษฐ์ อุปฮาด)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวภา สุขประเสริฐ)

.....กรรมการ
(ดร. มนูญ ชัยพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.สุปราณี สิทธิพรหม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชิดเกียรติ กุลบุตร)

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ถือเป็นประสบการณ์แห่งกระบวนการเรียนรู้ที่มีค่ายิ่ง ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้เชิงวิชาการ การสร้างสรรค์ความคิดที่เป็นระบบ ทั้งนี้ได้รับความกรุณา และความร่วมมือจากบุคคลหลายท่านที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์คือ ดร.สุปราณี สิทธิพรหม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดเกียรติ กุลบุตร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณนายมนัสวดี บุญสมวัฒนวงศ์ นายอำเภอท่าลี่ นายจตุพล พิลาคุณ ผู้จัดการรีสอร์ท นายสมทรัพย์ ไชอาวูธ กำนันตำบลหนองผือ นางวันคำ ไชชัยอาสุ รองประธานกลุ่มแม่บ้านปากห้วย นายสุภาพ สารระมโน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ นางกฤษณา ครูโรงเรียนชุมชนบ้านปากห้วย นางนันทา สิริ เจ้าของกิจการร้านค้า เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือทุกท่าน และประชาชนบ้านปากห้วย ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และร่วมสนทนากลุ่ม จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี รวมทั้งขอขอบคุณความห่วงใยจากเพื่อนผู้ร่วมเรียนซึ่งเป็นกัลยาณมิตรที่มีให้ผู้วิจัยเสมอมา พร้อมด้วยสมาชิกทุกคนในครอบครัวของผู้วิจัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือทุกด้านตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีมาจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน สิ่งใดอันจะก่อเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและประเทศชาติ เปิดโอกาสต่อผู้ด้อยโอกาสได้พัฒนาตนเองจนสำเร็จ ผู้ต้องการศึกษาค้นคว้าเป็นความรู้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นวิทยาทานแก่ทุกท่าน

ประสาร สินะสนธิ

ประสาร สินะสนธิ : แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านปากห้วย
ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ปีการศึกษา 2553

ที่ปรึกษา : ดร. สุปราณี สิทธิพรหม ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เจ็ดเกียรติ กุลบุตร กรรมการ

153 หน้า

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 5 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มผู้นำชุมชน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 3) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า 4) ประชาชนทั่วไปที่อาศัยบริเวณบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และบ้านปากห้วยหมู่ที่ 7 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 3 ส่วน คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย และประเด็นการสนทนากลุ่มใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ในภาพรวมโดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากโดยสภาพปัญหา ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัญหาด้านพื้นที่ธรรมชาติ ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม และด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก รองลงมา ชกเว้นในด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ ที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษานหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย พบว่า แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มทั้งหมดมีแนวความคิดที่สอดคล้องไปในทางเดียวกันคือ เน้นการพัฒนาที่เป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งน้ำธรรมชาติ อีกทั้งยังมุ่งเน้นให้ นักท่องเที่ยวและประชาชนรู้จักรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการ

เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและ
นันทนาการของอำเภอ และจังหวัด รวมทั้งภาคประชาชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ครู พ่อค้า แม่ค้า
ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว นอกจากความร่วมมือดังกล่าวแล้ว ทรัพยากรที่มีอยู่บริเวณ
ชุมชนบ้านปากห้วยหรือแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากร
กิจกรรม ทรัพยากรด้านบริการ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะเชื่อมโยงให้แนวทางการพัฒนานี้ประสบ
ความสำเร็จและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

PRASAN SINASONTHI : GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF
SUSTAINABLE ECOTOURISM: A CASE STUDY OF BAN PAKHUAY
TAMBON NONGPUA, THA-LI DISTRICT, LOEI PROVINCE
MASTER OF ARTS PROGRAM IN DEVELOPMENT STRATEGY AT LOEI
RAJABHAT UNIVERSITY, 2010
ADVISOR : ASST. PROF. DR.SUPRANEE SITTHIPHOM AND
ASST. PROF. DR.CHOETKIAT KUNLABUT
153 P.

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the conditions and problems of ecotourism of Ban Pakhuay, Tambon Nongpua, Tha-li District, Loei Province and 2) to formulate guidelines for the development of ecotourism. The target group consisted of 5 groups including 1) community leaders, 2) government officials, 3) shop owners and 4) villagers in Moo 6 and 7 from Ban Pakhuay. Three instruments to collect data were employed: a questionnaire, in-depth interviews and a focus group discussion. The data were analyzed by means of content analysis.

The results found that overall status of problems of ecotourism at Ban Pakhuay, Tambon Nongpue, Tha-li District, Loej Province were in total at a high level. Considering each aspect; the satisfaction of tourists; the results of the environmental study; and a local benefit were also at a high level except that ecological sustainability was only at a moderate level.

Guidelines for the development of the project found common respondents, opinions that natural conservation, natural attractions and water resources should be emphasized. Moreover, tourists and visitors should follow a model of ecotourism and be aware of values of natural recourses in the community. Being so, both public and private sectors including local people should play vital roles to conserve these natural attractions within the Ban Pakhuay community as a life-long attraction.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพประกอบ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย (พ.ศ. 2547 - 2551)	11
2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอท่าลี่ (พ.ศ.2548 - 2551)	13
2.3 ข้อมูลบริบทพื้นฐานของบ้านปากห้วย	17
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	21
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	29
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	40
2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	42
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
2.9 กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย	57

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
3.1 ประชากร	58
3.2 กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย	58
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
3.4 การสร้างเครื่องมือ	62
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	66
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเชิงปริมาณ	67
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเชิงคุณภาพ	79
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	90
5.2 วิธีดำเนินการวิจัย	90
5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	92
5.4 สรุปผลการวิจัย	92
5.5 การอภิปรายผลการวิจัย	98
5.6 ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	116
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	120
ภาคผนวก ค รายชื่อกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	122
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	124

	หน้า
ภาคผนวก จ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	137
ภาคผนวก ฉ ภาพประกอบกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว	140
ประวัติผู้วิจัย	153

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเพศ	67
2	แสดงอายุ	68
3	แสดงสถานภาพ	68
4	แสดงระดับการศึกษา	69
5	แสดงอาชีพ	69
6	แสดงรายได้ต่อเดือน	70
7	แสดงภูมิลำเนา	70
8	แสดงสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย รายด้านทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวม	71
9	แสดงสภาพปัญหาด้านพื้นที่ธรรมชาติ	72
10	แสดงสภาพปัญหาด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ	73
11	แสดงสภาพปัญหาด้านการศึกษาถึงแวดล้อม	74
12	แสดงสภาพปัญหาด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น	75
13	แสดงสถานภาพทั่วไปของนักท่องเที่ยว	76
14	แสดงสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	78

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 แสดงที่ตั้งตำบลหนองผือ	21
2 กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย	57

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ประเทศไทยมีศักยภาพสูงทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตสูงและรวดเร็วจากข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จาก การท่องเที่ยวของประเทศไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2545 ขยายตัวร้อยละ 8.2 ปี พ.ศ. 2546 มีรายได้ 309,269 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 4.4 ปี พ.ศ. 2547 มีรายได้ 384,360 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 24.3 ปี พ.ศ. 2548 มีรายได้ 400,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 4.1 และคาดว่าจะมีรายได้จากการท่องเที่ยว 468,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 17.0 ในปี พ.ศ. 2549 ในปัจจุบันอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นประเทศกำลังพัฒนาการลงทุนทางอุตสาหกรรมหลายประเภทกำลังเติบโตอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้สำคัญของประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2535 : 23)

จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ก็มีความเสี่ยงที่อ่อนไหวง่ายจากเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยวทำให้แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศต้องปรับเป้าหมายด้านรายได้จากการท่องเที่ยว

ดังนั้นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องคำนึงถึงปริมาณของนักท่องเที่ยวช่วงเวลาที่เหมาะสม สำหรับการท่องเที่ยว รวมทั้งประเภทหรือลักษณะของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยว ความสอดคล้องกลมกลืนที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวต้องการจากความต้องการของนักท่องเที่ยว ประชาชน ในท้องถิ่นองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนได้เสียกับการท่องเที่ยวต้องยอมรับในหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องก็ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาดังกล่าวเกิดผลสำเร็จเพื่อที่จะให้เกิดความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความเสมอภาค จนกระทั่งทำให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดได้เห็นถึงความสำคัญ และเข้าใจถึงหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและชนเผ่าที่ประกอบไปด้วย ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรม และความเชื่อซึ่งถือเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ การที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มปริมาณมาก ขึ้นก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ก็มีความเสี่ยงที่อ่อนไหวง่ายจากเหตุการณ์ต่างๆ

ทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หลายปีที่ผ่านมาการท่องเที่ยวได้ดำเนินการพัฒนาโดยขาดการดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชนและชุมชนในท้องถิ่นซึ่งมีส่วนได้เสียโดยตรงจากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การลดลงของปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การเกิดมลพิษ ทุกปัญหาเกิดจากการเจริญเติบโตของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ขาดความสมดุล ขาดการจัดการและจิตสำนึกที่ดีในการจัดการ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเกิดมีแนวความคิดใหม่ด้านการท่องเที่ยวของผู้ที่เกี่ยวข้องเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีรูปแบบคล้ายกันคือ การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมไว้ภายใต้การจัดการร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549: 24-26)

จังหวัดเลยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจังหวัดเลยได้รับสมญานามว่าเป็น “ เมืองแห่งทะเลภูเขา สุดหนาวในสยาม ” และเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุ และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมแบบไทยเลย มีประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นหลากหลาย ตลอดจนน้ำใจไมตรีของชาวเลย ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนจังหวัดเลยในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก (สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเลย, 2550: 11)

หมู่บ้านปากห้วย เป็นชุมชนหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญคือ แก่งโดน เนื่องจากทำเลที่ตั้งมีความเหมาะสมและสอดคล้องเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ, 2550: 5)

จากข้อมูลเบื้องต้นที่กล่าวมาผู้วิจัยมีความเห็นว่าเหมาะที่จะเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวได้และด้วยศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวคือ แก่งโดน ที่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวและมีความพร้อมอยู่ในระดับที่น่าพอใจแต่การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศได้ส่วนปัญหาอื่นๆที่เกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวในบ้านปากห้วยยังมีอีกหลายกรณี เช่น เรื่องการขาดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว การขาดความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การไม่สนใจผลกระทบที่เกิดขึ้น การขาดจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

ดังนั้นจึงมีความสำคัญและต้องรีบดำเนินการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและเพื่อส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม และร่วมกันฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพเหมือนเดิมสำหรับลูกหลานในอนาคตมิให้ถูกทำลายลงในระยะเวลาอันสั้น เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าซึ่งต่อการท่องเที่ยว ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวต้องได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาคกัน การท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากร อันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ เป็นอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
- 1.2.2 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านการวิจัยไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ของบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และบ้านปากห้วยหมู่ที่ 7 ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่จะศึกษาประกอบด้วย 5 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

- 1.3.2.1 ประชากรที่อาศัยอยู่ในบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 จำนวน 1,591 คน

1.3.2.2 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในบ้านปากห้วย จำนวน 50 คน ระหว่างเดือนมกราคม 2553 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2553

1.3.2.3 กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน

1.3.2.4 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน

1.3.2.5 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก 5 แห่งจำนวน 5 คน

1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัยตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ เทจ และ โคถึง (2002: 31-32) ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ คือ

1.3.3.1 พื้นที่ธรรมชาติ

1.3.3.2 ความยั่งยืนของระบบนิเวศ

1.3.3.3 การศึกษาสิ่งแวดล้อม

1.3.3.4 ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น

1.3.3.5 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบถึงสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบล หนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.4.2 แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืนต่อไป

1.4.3 ผลการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลมาจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง วิธีการ หรือการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่ารอบคอบและชาญฉลาด ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดปัญหาผลกระทบน้อยที่สุด

1.5.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว มีการช่วยกันอนุรักษ์หรือรักษาสภาพแวดล้อมไว้ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยมีกรอบ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ เพจ และ โคลิ่ง (2002: 31-32) ดังนี้ คือ

1.5.3 แนวทางการพัฒนา หมายถึง แนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย โดยมีกรอบ 5 ด้าน คือ

1.5.3.1 พื้นทีธรรมชาติ หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เน้นหนักในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพหรือความหลากหลายทางชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ในเขตพื้นที่ธรรมชาติ

1.5.3.2 ความยั่งยืนของระบบนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หรือลักษณะโครงสร้างทางกายภาพของธรรมชาติที่เป็นบ่อเกิดความหลากหลายทางชีวภาพ

1.5.3.3 การศึกษาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การศึกษา คือเครื่องมือสำคัญในการพิทักษ์พื้นที่ธรรมชาติและสามารถจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

1.5.3.4 ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น หมายถึง การสร้างศักยภาพความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมแก่ท้องถิ่นความยั่งยืนและความเข้มแข็งของชุมชน เป็นปราการสำคัญที่ป้องกันสังคมภายนอกไม่เอารัดเอาเปรียบสังคมชุมชน

1.5.3.5 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หมายถึง ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวก็ต้องดำเนินการควบคู่กันไปด้วย และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต้องไม่กระทบทางลบต่อหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.5.4 การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การดำเนินการในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านปากห้วย ให้ประชาชนได้รับประโยชน์ทุกส่วนทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค

1.5.5 สภาพปัญหา หมายถึง ปัจจัยต่างๆ สิ่งที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคขัดขวางต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ และคำถามของการวิจัย ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน บ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1. สภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1.1 ด้านพื้นที่ธรรมชาติ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีปัญหาคือ ความงดงามของทิวทัศน์ทางธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศ ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โอกาสในการได้พบเห็นสัตว์ป่า และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นที่ธรรมชาติของบ้านปากห้วยถูกบุกรุกจากนายทุนมาทำโกดังเก็บสินค้าในชุมชนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของพื้นที่อย่างรวดเร็ว และประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนปล่อยปละละเลยไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษาในท้องถิ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด ตะคอมรัมย์ (2542: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาถลางน้ำคอนหาย จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว คือ รสชาติอาหารและความเป็นเอกลักษณ์ของถลางน้ำ ด้านปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เฉพาะแหล่งน้ำทางธรรมชาติ ขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ขาดการประสานงานกับองค์กรอื่นๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

1.2 ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีปัญหา คือ ไม่มีการให้ความรู้ ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแก่ประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน และไม่มีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม และประชาชนไม่มีความผูกพันในบ้านเกิดขาดจิตสำนึกในการรักษาดินฐานระบบทุนนิยมไหลเข้าสู่สังคมชาวบ้านประชาชนมองไม่เห็นความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน ระบบโครงสร้างทางสังคมของบ้านปากห้วยเปลี่ยนไปมาก สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจการเมืองทำให้ประชาชนเกิดความเห็นแก่ตัวไม่ได้มองเห็นปัญหาของชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง แหล่งท่องเที่ยวมีน้อย ยกตัวอย่าง เช่น แก่งโดนยังมีขนาดเล็กเกินไปเมื่อมีนักท่องเที่ยวมากเพิ่มขึ้นสินค้าก็มีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย พ่อค้า แม่ค้า ไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำ

สิ้นคำมาขาย ทำให้สินค้าไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยวส่วนประชาชนในท้องถิ่นก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสันต์ ณะสาระสมบูรณ์ (2542: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมกรณีศึกษา เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยเริ่มจากผู้ที่มีความสนใจร่วมกันและพัฒนาเป็นกลุ่มเพื่อจัดทำกิจกรรม โครงการต่างๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม นโยบายของรัฐในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ เกาะสีชังให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไม่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนท้องถิ่น

1.3 ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีปัญหา คือ สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ การจัดการกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องและการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดการกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในท้องถิ่นไม่มีการส่งเสริม หรือจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกมลพัทธ์ เจตนะร์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการท่องเที่ยวชมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดการท่องเที่ยวชมคลองมหาสวัสดิ์ได้จัดแบบยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเกิดจากความพร้อมของประชาชนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ความเข้มแข็งของชุมชน และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนจากภายนอก มีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจตั้งแต่เริ่มโครงการ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติกิจกรรม

1.4 ด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีปัญหาคือ ผู้ประกอบการไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น น้ำพริก น้ำผลไม้ ผ้าทอพื้นเมือง และผู้ประกอบการไม่ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่เป็นเช่นนี้เพราะสินค้าก็มีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย ทำให้สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว ส่วนประชาชนในท้องถิ่นก็ไม่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว และเกิดการขัดแย้งกันเรื่องการแบ่ง

ผลประโยชน์ระหว่างคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสันต์ ณะสาระสมบูรณ์ (2542: บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ภูมิศึกษาศาสตรบัณฑิต จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากบุคคลที่จิตสำนึกร่วมกันและพัฒนาเป็นกลุ่มเพื่อจัดทำกิจกรรม โครงการต่างๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม นโยบายของรัฐในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ศาสตรบัณฑิตให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไม่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชาชนท้องถิ่น

1.5 ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีปัญหาคือ การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ คุณภาพของสื่อและความรู้ที่ได้ท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และการป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ที่เป็นเช่นนี้เพราะคนในท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยว ขาดการมีส่วนร่วม จากหน่วยงานอื่นๆ เช่นภาครัฐ เอกชน และขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ สภาพพื้นที่ธรรมชาติ ป่าไม้ ถูกทำลายค่อนข้างมาก โดยพื้นที่ธรรมชาติได้ถูกบุกรุกจากพวกนายทุนที่มาซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อทำโกดังเก็บสินค้า และด้านถนนที่จะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ดีเป็นหลุมเป็นบ่อทางเข้าก็แคบไม่สะดวกในการเข้าออก อีกทั้งหน่วยงานต่างๆ จากหลายหน่วยงานที่ยังไม่พร้อมที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวสภาพแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวเพราะขาดระบบการจัดการที่ดีจากองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ขาดศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุรา ร้านอาหารของที่ระลึก ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกมลพัทธ์ เจตนะจิดร์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนศึกษาเฉพาะกรณี โครงการล่องเรือชมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์ได้จัดแบบยั่งยืนทั้ง 3 ด้านคือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเกิดจากความพร้อมของประชาชนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ความเข้มแข็งของชุมชน และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยว ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก มีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจตั้งแต่เริ่มโครงการ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติการ

2. การศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มหมคมมีแนวความคิดที่เกิดสอดคล้องไปในทางเดียวกันคือ เน้นการพัฒนาที่เป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งน้ำธรรมชาติ อีกทั้งยังมุ่งเน้นให้ นักท่องเที่ยวและประชาชนรู้จักรูปแบบของกาท่องเที่ยวเชิงนิเวศและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในชุมชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการของอำเภอ และจังหวัด รวมทั้งภาคประชาชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ครู พ่อค้า แม่ค้า ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวนอกจากความร่วมมือดังกล่าวแล้วทรัพยากรที่มีอยู่บริเวณชุมชนบ้านปากห้วยหรือแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรกิจกรรม ทรัพยากรด้านการบริการก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะเชื่อมโยงให้แนวทางการพัฒนานี้ประสบความสำเร็จและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องตามหลักการของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 272) ที่กล่าวว่า ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กำหนดไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ การจัดการเพื่อให้ชุมชน ท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์การท่องเที่ยวควรร่วมมือกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของบ้านปากห้วย เช่น แก่งโดน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการให้ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนในท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของบ้านปากห้วย ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

1.2 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น วัด ชุมชน และประชาชนควรร่วมมือกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น แก่งโดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความร่วมมือจากพ่อค้า แม่ค้าในการทำร้านอาหาร การนำสินค้ามาขาย การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน พัฒนาดนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีคู่มือโทรศัพท์สาธารณะ ตู้เอทีเอ็มไว้บริการ ในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2 ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยที่เป็นการวิจัยต่อยอดจากเรื่องที่ศึกษาในประเด็นการบริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วม
- 2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอื่นๆ ของจังหวัดเลย เพื่อเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ภูเรือ ภูหลวง ด่านซ้าย นาแห้ว ปากชม และเชียงคานเป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านปากห้วย ตำบลหนองฮี อำเภอนาทวี จังหวัดน่าน ครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งนำเสนอแนวคิดตามหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย (พ.ศ. 2547 - 2551)
- 2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอนาทวี (พ.ศ. 2548 - 2551)
- 2.3 ข้อมูลบริบทพื้นฐานของบ้านปากห้วย
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย

2.1 ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย (พ.ศ. 2547 - 2551)

งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง (2549 : 34) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย (พ.ศ. 2549 -2551) ไว้ดังนี้

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แบ่งออกเป็น 3 ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถในด้านการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถในด้านการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น
2. เพื่อเป็นเครื่องมือในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นที่ไปตามเป้าหมาย

3. เพื่อดำเนินการเชิงรุกที่เกิดผลได้ในระยะเวลารวดเร็วและเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมเป้าหมาย เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด (Market share) ในภูมิภาคเอเชียมากกว่าร้อยละ 10 สิ้นปี 2551

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและการบริการด้านการท่องเที่ยว
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกหลักในการกระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

2. เพื่อพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายทางการตลาดและเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยว

3. เพื่อให้สินค้าและการบริการทางการท่องเที่ยวมีมาตรฐาน สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

4. เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

4.1 มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายทางการตลาดและเป็นแม่เหล็กเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น มากกว่าร้อยละ 10 ต่อปี

4.2 รายได้ของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายที่มาจากสาขาการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 15 ต่อปี

4.3 จะมีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรชุมชนดูแล อนุรักษ์ และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3. เพื่อให้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ นโยบายของรัฐบาล และยุทธศาสตร์การพัฒนา 19 กลุ่มจังหวัด โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

3.1 องค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีจำนวนเพิ่มขึ้น

3.2 เพิ่มจำนวนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี

3.3 มีการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยว

2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอท่าลี่ (พ.ศ. 2548 – 2551)

จากการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอท่าลี่ (พ.ศ. 2548 – 2551) มีรายละเอียดในการพัฒนา ดังนี้ (แผนพัฒนาสามปีอำเภอท่าลี่ สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2550 : 8)

2.2.1 วิสัยทัศน์การพัฒนา

“เมืองน่าอยู่ สภาพแวดล้อมดี ชุมชนมีความเข้มแข็ง แหล่งการลงทุนและการค้าชายแดน การบริหารจัดการโปร่งใส ครอบคลุมมีความอบอุ่น ทุกชีวิตอยู่ดีกินดี”

2.2.2 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปี

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการและโครงสร้างพื้นฐาน

1. มีการจัดสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะครบถ้วนเพียงพอต่อความต้องการ และมีระบบการคมนาคมขนส่งที่เหมาะสม เพื่อเชื่อมโยงระหว่างเขตการใช้ที่ดินระหว่างที่อยู่อาศัยแหล่งงาน และสถานที่ท่องเที่ยว

2. จัดทำและวางระบบผังเมืองรวม เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาและบำรุงรักษาบริการพื้นฐานภายในชุมชน

3. จัดทำหรือปรับปรุงซ่อมแซมระบบไฟฟ้าให้แสงสว่างถนนและชุมชน

4. ขยายประปาและก่อสร้างระบบประปาให้เข้าถึงชุมชน/หมู่บ้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของชุมชน

1. เสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความอบอุ่นและเข้มแข็ง

2. พัฒนาประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ และสร้างเครือข่ายบุคลากรในชุมชนในการป้องกันภัยให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปลอดภัยจากยาเสพติด

3. ส่งเสริมพลเมืองให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี มีความมั่นคงปลอดภัย

4. ส่งเสริมการพัฒนาคนและการพัฒนาชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชน

5. ส่งเสริมการอยู่ดีมีสุขของประชาชน

6. มีการจัดสวนสาธารณะและแหล่งนันทนาการของชุมชนที่ดีและเพียงพอที่จะให้บริการต่อชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหารจัดการที่ดี

1. รมรงค์ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนการจัดทำแผนการพัฒนาท้องถิ่น และการตรวจสอบข้อบัญญัติท้องถิ่น
3. พัฒนาข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นทุกระดับ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและการให้บริการแก่ประชาชน
4. พัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนให้ทันสมัย และสร้างความพึงพอใจในการรับบริการของประชาชน
5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาในทุกๆ ด้านของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน
2. ควบคุมการกำจัดขยะมูลฝอย การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดสารพิษจากอุตสาหกรรมและขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาล ไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านสาธารณสุข

1. ส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชนเพื่อให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่เข้มแข็ง
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ด้านสุขภาพ และป้องกันตนเองจากโรคภัย
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี และได้รับสวัสดิการทางสังคม ที่มีประสิทธิภาพทั่วถึงและเป็นธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาด้านการศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

1. ส่งเสริมการจัดการศึกษา และการให้บริการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
2. ส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามามี

ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. พัฒนาและปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนให้ได้มาตรฐาน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น
5. ส่งเสริมและสนับสนุนงานราชพิธีเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือ

ผู้ประสบภัย

1. พัฒนาขีดความสามารถในการป้องกัน การระงับ การบรรเทา และฟื้นฟู
บูรณะให้มีประสิทธิภาพ เมื่อมีสาธารณภัย

2. สนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรม อปพร.

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาด้านการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน

1. ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมตามหลัก

ธรรมาภิบาล

2. เน้นบริการด้านเชิงรุกแบบเข้าถึงผู้รับบริการ

3. ส่งเสริมและจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับขั้นตอนการให้บริการแก่
ประชาชนทราบ ทั้งนี้

4. เพื่อให้การให้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วในทุก

กระบวนการ

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. พัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถ
ปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาและจัดหาเครื่องมือให้เหมาะสมเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ารับ
การฝึกอบรมสัมมนา

4. เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 10 การพัฒนาเศรษฐกิจ อาชีพและรายได้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มการประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพด้าน
ต่างๆ ตามแผนนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2. จัดอบรมส่งเสริมอาชีพเพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพ
เสริม

ยุทธศาสตร์ที่ 11 การพัฒนาแหล่งน้ำ และการเกษตร

1. มีการบูรณะปรับปรุงแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึงแม่

ให้มีความสะอาด มีการดูแลรักษาและบริหารจัดการที่ดี

2. พัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิมให้มีคุณภาพและจัดการระบบประปา ให้ราษฎรได้มีน้ำประปาอุปโภค บริโภคได้อย่างทั่วถึง

3. ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี

ยุทธศาสตร์ที่ 12 การพัฒนาด้านการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าทางการเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรม

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มกองทุนและกลุ่มอาชีพต่างๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 13 การพัฒนาด้านการพัฒนารายได้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. จัดทำแผนที่ภาษี เพื่อการจัดเก็บภาษีได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม

ยุทธศาสตร์ที่ 14 การพัฒนาด้านการกิจถ่ายโอนและการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล

1. สนับสนุนการปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล

2. ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อดำเนินการตามภารกิจถ่ายโอน

ยุทธศาสตร์ที่ 15 การพัฒนาด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

1. ช่วยเหลือราษฎรที่มีรายได้น้อยจากการสำรวจ จปฐ. และจากการขึ้นทะเบียน

คนยากจน

2. ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรตามศักยภาพของพื้นที่และเกษตรกรให้ได้

มาตรฐาน โดยยึดหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางปฏิบัติให้ตัวเอง ทำเองได้หลุดพ้นจากหนี้สิน

ยุทธศาสตร์ที่ 16 การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ

1. ปรับปรุงระบบ Internet ตำบลให้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว ทันต่อความ

ต้องการของประชาชน

จากยุทธศาสตร์ข้างต้นที่กล่าวมา สรุปได้ว่างานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ครั้งนี้ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอท่าลี่ในยุทธศาสตร์ที่ 4 “การพัฒนา ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม” ข้อที่ 1 “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน” และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย (พ.ศ. 2547-2551) ใน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 “การเพิ่มขีดความสามารถในด้านการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว” และยุทธศาสตร์ที่ 2 “การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว” ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและนำมาปรับใช้กับงานวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น

2.3 ข้อมูลบริบทพื้นฐานของบ้านปากห้วย

2.3.1 ประวัติความเป็นมาของบ้านปากห้วย

สำหรับประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อหมู่บ้าน มีเรื่องเล่าว่าในกาลครั้งหนึ่งเมื่อคราวที่โทนพราหมณ์แจกพระสารีริกธาตุใหม่ๆ นั้นมีข่าวเล่ากันว่าจะได้ นำเอาพระอัฐิส่วนพระอุระของพระพุทธเจ้าไปบรรจุไว้ให้คนได้กราบไหว้บูชาที่พระธาตุพนม ประชาชนชาวไทยสมัยโบราณที่ตกค้างอยู่หัวเมืองฝ่ายเหนือทางเขตสิบสองปันนาสิบสองเจ้าไทยและผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายได้พร้อมใจกันรวบรวม แก้ว แหวน เงินทอง ของมีค่ามอบให้ม้าต่างแสนรู้ไปบรรณาการเต็มค่างเหล่าม้าแสนรู้ทั้งหลายต่างก็วิ่งรวบรัดคึกทางมุ่งหน้าตรงไปพระธาตุพนมทั้งกลางวันและกลางคืนโดยไม่หยุดยั้ง เพราะเกรงว่าพระธาตุจะเสร็จเสียก่อน ในขณะที่ม้าต่างได้วิ่งผ่านขุนเขาไปนั้นมีเสือโคร่งใหญ่ตัวหนึ่ง ซึ่งเป็นเจ้าของขุนเขาเมืองพอลได้กลิ่นม้าที่วิ่งผ่านไปก็เลยรีบวิ่งติดตามตั้งใจว่าหากทันม้าเมื่อไรก็จะตะครุบกินม้าให้สมใจเมื่อนั้น ม้าแสนรู้วิ่งมาได้ 7 วัน 7 คืน ม้ารู้สึกเหนื่อยอ่อนมาก เลยพักเอนตัวนอนแล้วมอ้ยหลับไปเสือโคร่งใหญ่ได้วิ่งติดตามมาทันพอดี ได้เลื้อยเห็นม้าต่างกำลังนอนหลับจึงได้เฝ้ารอคอยอยู่ในห้วยลึกตั้งใจว่าหากม้าตื่นขึ้นมาเมื่อไรก็จะรีบตะครุบกินทันที หลายวันหลายคืนม้าก็หาตื่นไม่ ด้วยหลักสัจธรรมมีว่า แก้วแหวนเงินทองที่จะนำลงไปบรรจุแกนกลางของพระธาตุนั้น หากพระธาตุสร้างเสร็จก่อนก็นำของไปตั้งที่ใดให้บรรจุไว้ที่นั่น ด้วยเหตุนี้ม้าแสนรู้ซึ่งทราบว่พระธาตุสร้างเสร็จก่อนแล้วจึงจำแ่งกายเป็นหินศิลาแดงนอนทับต่างแก้วแหวนเงินทอง ส่วนเสือเห็นม้าจำแ่งแปลงกายเป็นหินไปเจ้านั้นก็บังคาลโทสะกระโดดเหยียบหินประทัยบรอยไว้ในท้องห้วยแล้วสำแดงฤทธิ์สลายตัวไป ผู้เฝ้าเห็นเหตุการณ์จึงขนานนามห้วยนี้ว่า ห้วยเสือโคร่ง และผู้ตั้งบ้านจึงขนานนามหมู่บ้านตามลักษณะของเสือโคร่งที่ไหลตกแม่น้ำว่า “บ้านปากห้วย” คำว่า “ปากห้วย” มีความหมายเป็น 2 นัย คือ

1. ปากห้วย หมายถึง บริเวณที่มีลำน้ำที่ไหลลงมาจากเขาหลาย ๆ สายไหลมาบรรจบกันซึ่งมีลำห้วยต่าง ๆ คือ ห้วยลาด ห้วยเตี๋ย ห้วยเสือโคร่ง ห้วยกกก้านเหลือง ห้วยเหมือดแอ่ ห้วยนกก้าว เป็นต้น

2. มีความหมายตามตำนานที่พิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานทำบุญอายุครบ 5 รอบของคุณพ่อวิเศษ โยธาคามี (1 มี.ค. 2521) ซึ่งเล่าสาเหตุที่มาของชื่อ บ้านปากห้วย เพราะตั้งอยู่ตรงข้ามกับจุดที่ลำห้วยเสื่อโค้งตกลงสู่แม่น้ำเหืองพอดี

จากการสอบถามนายวิเศษ โยธาคามี อายุ 64 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ได้กล่าวว่าบ้านปากห้วยได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2395 ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 4 ปีชวด ร.ศ.71 โดยมีขุนวิเศษ ขุนธรรมวงศ์ ท่อปลัด ท่อเพี้ยแก้ว ซึ่งเป็นผู้เลี้ยงช้างของเจ้าเมืองหนุ ซึ่งอยู่ที่เมืองแก่นท้าวริมฝั่งแม่น้ำเหือง อาณาเขตของสาธารณรัฐประชาชนลาวปัจจุบัน เป็นผู้ร่วมก่อตั้ง ขุนวิเศษ ซึ่งเป็นหัวหน้าเลี้ยงช้างของเจ้าเมือง ได้นำช้างจำนวน 18 เชือก ของเจ้าเมืองแก่นท้าวข้ามฝั่งลำน้ำเหืองมาเลี้ยงที่ปากห้วยปัจจุบัน แต่เกิดน้ำหลากไม่สามารถที่จะข้ามลำน้ำที่กลับไปได้จึงได้เพาะปลูกพืชผักเพื่อเลี้ยงชีพและประกอบกับเห็นว่าบริเวณนี้เป็นที่อุดมสมบูรณ์ ต่อมาทางเมืองแก่นท้าวเกิดโรคระบาดประชาชนทางฝั่งลาวจึงได้อพยพข้ามมาอยู่เพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ จนกระทั่งสามารถตั้งเป็นหมู่บ้านได้จึงได้ให้ชื่อบ้านนี้ว่า “บ้านปากห้วย”

2.3.2 ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดเลย ประมาณ 56 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอท่าลี่ ประมาณ 12 กิโลเมตร โดย

ทิศเหนือ ติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ ติดกับตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลน้ำแคว อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลถาวฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

2.3.3 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพทั่วไปเป็นภูเขาสลับเนินเขาและที่ราบลุ่ม โดยมีสภาพเป็นที่ราบลุ่ม 10 % ของพื้นที่ซึ่งจะมีบริเวณริมน้ำเหืองและริมน้ำคาน

2.3.4 การปกครองและประชากร

บ้านปากห้วยตั้งอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และบ้านปากห้วยหมู่ที่ 7 มีประชากร รวม 1,591 คน โดยแยกจำนวนประชากรบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 มีประชากรรวม ทั้งหมด 669 คน แยกเป็นเพศชาย 330 คน เพศหญิง 339 คน มีจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล 179 ครัวเรือน และบ้านปากห้วยหมู่ที่ 7 มีประชากรรวม ทั้งหมด 922 คน แยกเป็นเพศชาย 453 คน เพศหญิง 469 คน มีจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคล 183 ครัวเรือน

2.3.5 การคมนาคม

การคมนาคมทางบก มีถนนเชื่อมอำเภอท่าลี่ถึงบ้านปากห้วย เป็นถนนลาดยางกรมทางหลวงระยะทาง 12 กิโลเมตร ถนนเชื่อมตำบลอฮี (บ้านนากระเจิง) เป็นถนนลาดยาง ระยะทาง 5 กิโลเมตร ถนนเชื่อมตำบลน้ำแคม เป็นถนนลูกรัง ระยะทาง 14 กิโลเมตร ถนนเชื่อมตำบลน้ำแคม เป็นถนนลาดยาง ระยะทาง 23 กิโลเมตร มีรถประจำทางบ้านปากห้วย ท่าลี่ จำนวน 1 สาย

2.3.6 สาธารณูปโภค

2.3.6.1 ไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคดำเนินการจ่ายไฟฟ้าได้ทั้งหมดบ้านคิดเป็นร้อยละ 100 % ของหมู่บ้านทั้งหมด

2.3.6.2 ประปา ประปาส่วนภูมิภาคให้บริการด้านการประปาครอบคลุมผู้ใช้ในเขตตำบลหนองผือ จำนวน 1,139 ราย

2.3.6.3 โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 5 แห่ง แต่ไม่เพียงพอ

2.3.6.4 ไปรษณีย์ มีตู้รับ ไปรษณีย์จำนวน 2 แห่ง

2.3.6.5 แหล่งน้ำธรรมชาติ มีลำน้ำ ลาห้วย จำนวน 2 สาย คือ ห้วยน้ำคาน ลำน้ำเหือง บึง และหนอง จำนวน 2 แห่ง คือ หนองผือ ซ้ำทอง

2.3.7 สภาพเศรษฐกิจ

2.3.7.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ เช่น ถั่วแดง มันสำปะหลัง ข้าวสาลี กัญชง ทำสวนผลไม้ เช่น ปลูกมะขามหวาน ลำไย ลิ้นจี่ ปลูกไม้ยืนต้น เช่น ไม้สัก ไม้ยูคาลิปตัส อาชีพรองลงมา ได้แก่ ค้าขายประกอบอาชีพส่วนตัว และรับจ้างตามลำดับ

2.3.7.2 การเกษตร พื้นที่การเกษตรรวม 5,241 ไร่ ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ เป็นพื้นที่อยู่อาศัยรวม จำนวน 420 ไร่ ของพื้นที่อยู่อาศัยทั้งอำเภอ โดยแยกเป็นบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 พื้นที่การเกษตร 2,819 ไร่ เป็นพื้นที่อยู่อาศัย จำนวน 220 ไร่ โดยแยกเป็นบ้านปากห้วยหมู่ที่ 7 พื้นที่การเกษตร 1,522 ไร่ เป็นพื้นที่อยู่อาศัย จำนวน 200 ไร่

1) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี มีพื้นที่เพาะปลูก 750 ไร่

2) การเลี้ยงปศุสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ ไก่ โค เป็ด หมู กระบือ ปลา และแพะ

2.3.7.3 อุตสาหกรรม มีโกดังอุตสาหกรรมไม้แปรรูปและผลิตผลทางการเกษตร จำนวน 27 แห่ง ประเภทโรงงานที่สำคัญ ได้แก่ โกดังไม้แปรรูป จำนวน 16 แห่ง โกดังรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร จำนวน 9 แห่ง โกดังวัตถุดิบก่อสร้างและรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร จำนวน 2 แห่ง

2.3.8 สภาพสังคม

2.3.8.1 การศึกษา มีจำนวนสถานศึกษาเป็นโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 แห่ง มีวัด จำนวน 2 แห่ง ศาลเจ้า จำนวน 1 แห่ง

2.3.8.2 สาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 1 แห่ง สถานีตำรวจชุมชน 1 แห่ง จุดตรวจ จำนวน 1 แห่ง

2.3.8.3 สินค้าวิสาหกิจชุมชนบ้านปากห้วย

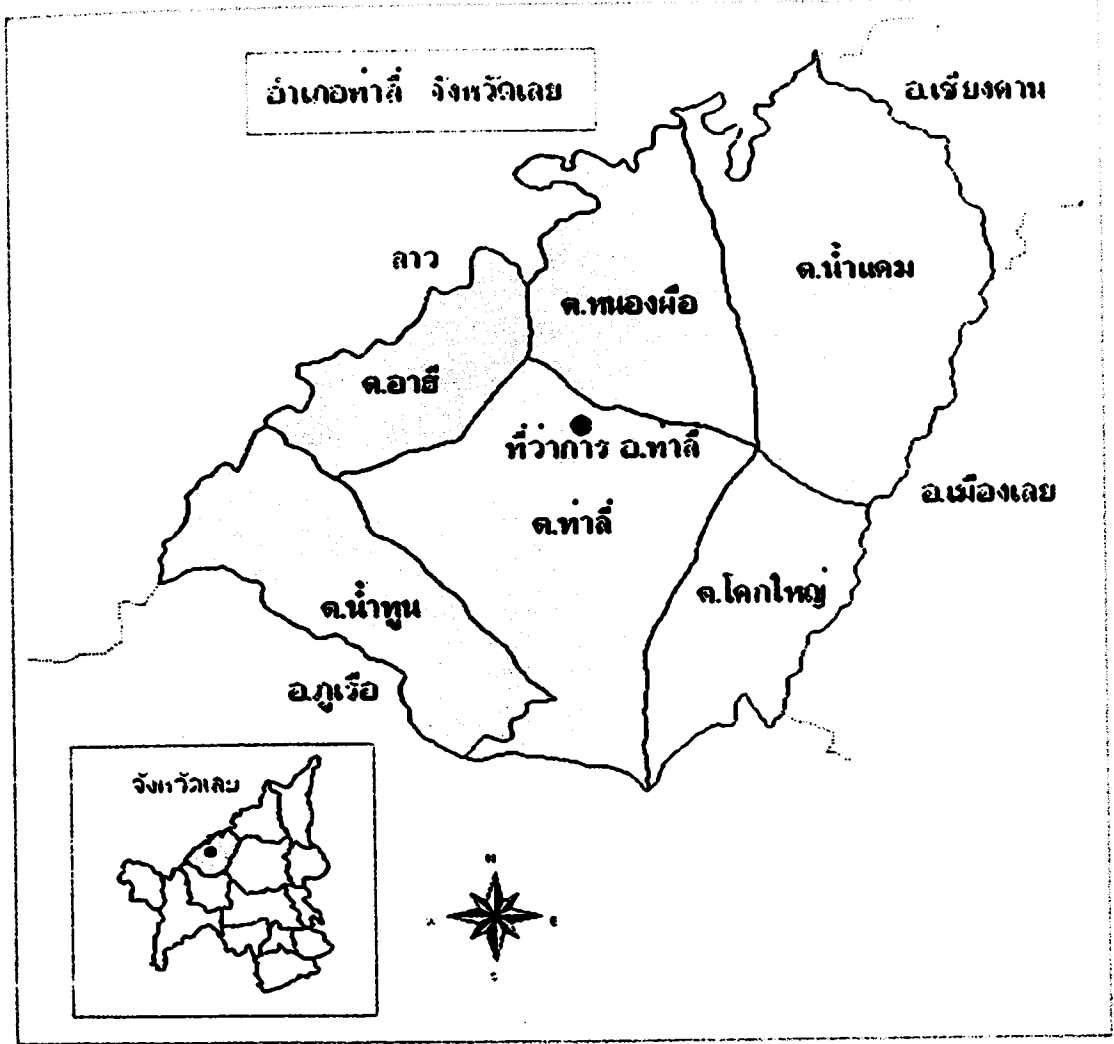
1) น้ำพริกหน้ง เป็นน้ำพริกรสชาติหอม นุ่มอร่อย เหมาะสำหรับใช้รับประทานกับข้าวเหนียว ข้าวสวยและผักต่าง ๆ และพกพาได้สะดวก เป็นสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปากห้วย หมู่ที่ 6 ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

2) ผ้าทอลายน้ำไหล เป็นผ้าทอที่มีลวดลายสวยงาม เนื้อนุ่ม เหมาะสำหรับใช้เป็นผ้าถุง หรือตัดเป็นชุดสำเร็จรูป สวยงามตามต้องการ เป็นสินค้ากลุ่มทอผ้าบ้านปากห้วย หมู่ 7 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่ จ.เลย

3) ที่นอนนุ่ม เป็นที่นอนเย็บด้วยหนัง ใก้อย่างดีสอดไส้ด้วยขนุนที่มีคุณภาพ ทำให้มีความนุ่มสบาย เวลานอน ไม่ยุบตัว รองรับน้ำหนักได้อย่างดี เป็นสินค้ากลุ่มสตรีเย็บที่นอนบ้านปากห้วย หมู่ 6 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่ จ.เลย

2.3.8.4 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

บ้านปากห้วยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ แก่งโดน และทุ่งนาหลวง คำว่า แก่ง หมายถึง พืดหินหรือโขดหินซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติและกีดขวางทางน้ำไหลทำให้เกิดสภาพเป็นน้ำตก โดนมีความหมายว่า กระโจนหรือกระโจด ดังนั้นแก่งโดนจึง หมายความว่าแก่งหินที่มีน้ำตกกาคมนาคมไปมาจากตัวจังหวัดเลยถึงแก่งโดนสะดวกมากเพราะเป็นทางลาดยาง ในวันสุดท้ายปลายปีจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมธรรมชาติที่แก่งโดนมากพอสมควร สำหรับทุ่งนาหลวงตามประวัติของหมู่บ้านปากห้วยกล่าวไว้ว่า ก่อนที่จะจัดตั้งหมู่บ้านปากห้วยขึ้น ขุนศรีวิเศษซึ่งเป็นผู้ดูแลการปกครองของเจ้าเมืองแก่นท้าว ได้เห็นว่าในบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านปากห้วยนั้นเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การสร้างบ้านแปลงเมืองฝ่ายเจ้าเมืองมิได้ขัดข้องประการใด ขุนวิเศษจึงได้ชักชวนลูกบ้านมาตากดางปลูกบ้านแปลงเมืองขึ้นในพ.ศ. 2395 และร่วมมือกันใช้เวลาหักล้างดางพงชุกโค่นไธนาที่ทุ่งนาหลวง ในครั้งนั้นเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวนาได้แต่ละปีก็จะนำต่างข้างไปส่งช่วยเจ้าเมืองหนุที่เมืองแก่นท้าวอยู่เป็นประจำเก็บเหลือไว้แต่พอกินเท่านั้น ด้วยเหตุว่าคนที่ทำนาเป็นคนของเจ้าเมือง คือเป็นคนของหลวง ฉะนั้นที่ชุกกันทำขึ้นจึงตกเป็นนาของหลวง จึงได้เรียก “ทุ่งนาหลวง” ซึ่งอยู่ติดกับหมู่บ้านปากห้วยว่าทุ่งนาหลวงจนเท่าทุกวันนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, 2550 : 11)

ภาพประกอบที่ 1 แสดงที่ตั้งตำบลหนองผือ ที่มา: อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย (2552)

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.4.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

ในสมัยโบราณการเดินทางท่องเที่ยวของมนุษย์ เป็นการเดินทางที่เกิดขึ้นโดยความจำเป็นเพราะยังไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน หรือบางครั้งเกิดจากต้องเดินทางไปทำสงครามไปเผยแพร่ศาสนา ต่อมาเมื่อมนุษย์มีที่อยู่แน่นอน สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การแสวงหาความสุขจากการท่องเที่ยวกลายเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต เพราะมนุษย์ต้องการพักผ่อน จึงเกิดมุกเหตุจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งเป็นความต้องการโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ทุกคน แต่มุกเหตุให้จูงใจท่องเที่ยวจะแตกต่างกันไปในแต่ละคน แต่ละช่วงเวลา แต่ละวัฒนธรรม แต่ละสังคม ฯลฯ การท่องเที่ยวตามสากลนิยม จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไข 3 ประการ คือ (รานี อธิชัยกุล, 2545 : 3)

2.4.1.1 เป็นการเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นชั่วคราว

2.4.1.2 เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ

2.4.1.3 เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือการทำงานหารายได้ เช่น

1) เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

2) เพื่อสนุกสนานบันเทิง

3) เพื่อศึกษาหาความรู้

4) เพื่อการกีฬา

5) เพื่อสุขภาพ

6) เพื่อเยี่ยมชมญาติพี่น้อง

7) เพื่อประกอบศาสนกิจ

8) เพื่อติดต่อเจรจาธุรกิจปัจจุบันในการติดต่อธุรกิจจะมาพร้อมกับการท่องเที่ยวในสถานที่ที่ติดต่อธุรกิจนั้น

9) เพื่อประชุม สัมมนา เป็นต้น

องค์การสหประชาชาติว่าด้วยการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ว่า “เป็นการเดินทางเพื่อความบันเทิง รื่นเริงใจ เชื่อมญาติ หรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร” พร้อมทั้งให้ประเทศสมาชิกใช้คำว่า “ผู้มาเยือน” (Visitors) แทนคำว่า “นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน” (Tourist) คำว่า “ผู้มาเยือน” มีความหมาย 2 ประการคือ

1. นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน (Tourist) ได้แก่ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป โดยใช้บริการสถานที่พักแรม ณ แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ (Local accommodation) และเดินทางมาเยือนเพื่อพักผ่อน พักฟื้น ทัศนศึกษา ประกอบศาสนกิจร่วมการแข่งขันกีฬา ติดต่อธุรกิจ ร่วมการประชุม สัมมนา เป็นต้น โดยแยกตามลักษณะของนักท่องเที่ยว

1.1 International tourist หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืนเดินทางเข้ามาในประเทศและพำนักอยู่ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่เกิน 60 วัน

1.2 Domestic tourist หมายถึง นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืนอาจเป็นคนไทยหรือต่างดาวที่อยู่ในประเทศไทยเดินทางมาจากจังหวัดของตนไปยังจังหวัดอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอะไรก็ตามที่มิใช่ไปเพื่อทำงานหรือหารายได้ และระยะเวลาที่พำนักอยู่ไม่เกิน 60 วัน

2. นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน (Same day visitor) ได้แก่ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่ได้ใช้บริการสถานที่พักแรม ณ แหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ เช่น ผู้เดินทางมาขึ้นเรือสำราญ (Cruise) โดยแยกตามลักษณะของการท่องเที่ยวได้ คือ

2.1 International excursionist's หมายถึง นักทัศนาจรระหว่างประเทศ

2.2 Domestic excursionist หมายถึง นักทัศนาจรภายในประเทศ ทั้ง

นักท่องเที่ยวประเภท Tourist และ Same day visitor เป็นกลุ่มนักเดินทาง (Traveler) ที่สามารถติดตามการเดินทางและจัดเก็บข้อมูลสถิติได้

สำหรับประเทศไทยได้ยึดถือคำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นที่กรุงโรมนี้เป็นหลักในการจแนบสถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปแล้วหมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือเพื่อมาพักผ่อน หรือร่วมประชุมหรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนทางศาสนา นักกีฬา เพื่อติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่เพื่อทำงานหารายได้ หรือมาขึ้นเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน (วิมล จิโรจน์พันธุ์ และคณะ, 2548 ; พงณา บุญคุ้ม, 2550 : 2-4)

ฉัตรชัย ค้วงจาด (2545 : 4) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของการันทนาการ (Recreation) ของมนุษย์เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาว่าง โดยผูกพันอยู่กับการเดินทางจากที่หนึ่งซึ่งเป็นบ้านของตัวเองไปสู่อีกที่หนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ถือว่าวัตถุประสงค์เพื่อหาประสบการณ์และความรู้ เพื่อการพักผ่อนคลายเครียดของร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมต่างๆ เป็นการตอบสนองตนเอง

ศรัญญา วราภุณวิทย์ (2546 : 5) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่าการท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย

1. ระยะทาง (Distance) คือการเดินทางที่เกิดขึ้นจากถิ่นที่อยู่อาศัยของคนไปยังสถานที่อื่นภายในประเทศหรือต่างประเทศ

2. วัตถุประสงค์ในการเดินทาง (Purpose of travel) เพื่อกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้

3. ระยะเวลาของการพำนัก (Length of stay) ต้องพำนักในสถานที่เดินทางไปไม่เกินระยะเวลา 60 วัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 11-12) กล่าวถึงการท่องเที่ยว (Tourism) ว่าเป็นเรื่องของการเดินทาง (Travel) ถ้าไม่มีการเดินทาง ก็ไม่มีการท่องเที่ยว แต่ต้องเป็นการเดินทางที่เป็นการ

ชั่วคราวด้วยความสมัครใจมิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การศึกษา ศาสนา กีฬา เชื่อมญาติ ติดต่อดูธุรกิจ การประชุมสัมมนา เป็นต้น

2.4.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540 : 7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ว่าการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism market) แต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน องค์ประกอบย่อย เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย เป็นต้น ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่องค์ประกอบย่อย และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น โดยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ หรือเพื่อทัศนศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 3 ด้านได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรที่สำคัญจัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยวซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทคือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในการบริการแหล่งท่องเที่ยว
2. บริการท่องเที่ยว บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่งซึ่งมักไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของการท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจจะเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย
3. ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปทาน ซึ่งมีความปรารถนาในการเดินทางท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ จะเน้นที่นักท่องเที่ยวซึ่งในกระบวนการจัดการหมายรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขาย และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2.4.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

สำหรับความสำคัญของการท่องเที่ยวนั้น (Mill, 1990 : 17 ; อ้างถึงในพจนานุกรม, 2550 : 35-40) กล่าวว่า การท่องเที่ยวไม่จัดอยู่ในระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่เป็นเพียงลักษณะของกิจกรรมซึ่งจัดให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไรก็ตามนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวก็ยอมรับว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการ (Hospitality industry) ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการผลิต การบริโภค การกระจายผลผลิต ในที่นี้มี 2 ประเภทคือ ผลผลิตหรือสินค้ามีตัวตน (Tangible product) ไม่สามารถสัมผัสได้ ผลผลิตคือ การบริการ (Service) ซึ่งต้องสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือแขกให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด

ปวีณา โทนแก้ว (2542 : 1-3) กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ ซึ่งอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. ความสำคัญต่อบุคคล การท่องเที่ยวเป็นสื่อสร้างสรรค์ความสำราญ เพลิดเพลินใจแก่มนุษย์อันเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้มีทัศนคติกว้างไกล สามารถรับและเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริง เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนสถาปนาความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ เนื่องจากการท่องเที่ยวนำมาซึ่งโอกาสแห่งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของชนในชาติและนานาชาติ

2. ความสำคัญต่อสังคม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรม ตลอดจนการรักษาเอกลักษณ์ของชาติ นอกจากนี้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและนำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ช่วยพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค มาตรฐานการครองชีพ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญในรูปเงินตราต่างประเทศ ช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ กระตุ้นการสร้างงานและรายได้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตรา และกระจายรายได้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งกระตุ้นการผลิตและธุรกิจบริการต่าง ๆ

2.4.4 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวโฮโลเวย์ (Holloway, 1983 : 6 ; อ้างถึงในพจนานุกรม, 2550 : 40) กล่าวว่า การท่องเที่ยวของคนเรานั้นเกิดจากสาเหตุ 3 ประการคือ

1. การท่องเที่ยวในวันหยุดพัก เช่น การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางไปเยี่ยมญาติมิตร

2. การท่องเที่ยวทางด้านธุรกิจ เช่น การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา

3. การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การศึกษา การรักษาสุขภาพ การเล่นกีฬา การศาสนา ฯลฯ

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 19-20) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวว่า

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่าง ๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อเปลี่ยนสถานที่พักผ่อน ฯลฯ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น รสนิยม ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนร่างกายและสมองอาจรวมถึงการพักผ่อนหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่สามารถทำได้สถานที่ไปพักจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือบนภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ ควบคู่ไปกับท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เช่น ชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่างๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวประเภทนี้มีจุดประสงค์ 2 ประการคือ ประการแรก เป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย การท่องเที่ยวประเภทนี้สถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา หรือ การเดินป่าเพื่อดูเขา ตกปลา หรือส่องสัตว์ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุมและสัมมนาซึ่งผู้ที่ไม่ใช่ธุรกิจหรือสัมมนามักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวคือ สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือโรงแรม และระบบการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา คือ การที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อการศึกษา ดูงาน หรือวิจัยหรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัยและจะอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานานนับเดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศอีกอย่างหนึ่ง

2.4.5 ประเภทของการท่องเที่ยว

ปีเตอร์ (Peter, 1969 : 148 ; อ้างถึงในพจนานุกรม, 2550 : 30) ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะเด่นของความน่าสนใจและกิจกรรมที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

แบ่งออกเป็นหมวดหมู่ได้ 5 ประเภท คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural attractions) ได้แก่ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์หรือสิ่งก่อสร้างที่เก่าแก่ พิพิธภัณฑ วัฒนธรรมรูปแบบใหม่ ๆ สถาบันทางการศึกษาหรือการเมือง ตลอดจนประเพณีทางศาสนาต่าง ๆ

2. แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงออกถึงประเพณีต่างๆ (Tradition attractions) ได้แก่ เทศกาลประจำชาติ ศิลปะ หัตถกรรม ดนตรี นิยายพื้นบ้าน ชีวิตและประเพณีดั้งเดิมของชนพื้นเมืองต่าง ๆ

3. แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงออกถึงความงดงามในรูปแบบต่างๆ (Scenic attractions) ได้แก่ ภูมิประเทศ สถานที่สวยงามตามธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ ชีวิตสัตว์ป่า ดอกไม้ และสวนไม้ประดับที่แปลก ๆ ชายทะเล และแหล่งท่องเที่ยวบนภูเขาต่าง ๆ เป็นต้น

4. แหล่งท่องเที่ยวประเภทให้ความบันเทิง (Entertainment attractions) ได้แก่ การเข้าร่วมหรือเล่นกีฬาต่าง ๆ การแสดงในสวนสาธารณะ สวนสัตว์ หรือพิพิธภัณฑ ทะเลต่าง ๆ โรงละครหรือโรงภาพยนตร์ แหล่งบันเทิงยามค่ำคืน ตลอดจนภัตตาคาร เป็นต้น

5. แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ (Other attractions) เช่น สถานที่พักผ่อนสุขภาพประเภทต่าง ๆ สถานที่อาบน้ำแร่ บ่อน้ำร้อน ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งไม่ปรากฏที่อื่น

วรรณ วลัยวานิช (2546 : 17) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourism) เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ ภายในประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะต้องมีสิ่งจูงใจหลายอย่าง เช่น ความสวยงามของภูมิประเทศ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความปลอดภัยตลอดจนการโฆษณา หรือมีสิ่งจูงใจโดยเฉพาะของสถานที่นั้น เช่น หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวต่างประเทศ (International tourism) เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างไปจากประเทศของคน และต้องผ่านกระบวนการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น สุลกากรด่านตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น ใช้ภาษาต่างประเทศ และอาจจะต้องมีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำ การท่องเที่ยวต่างประเทศนี้ ขนาดของประเทศเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประเทศที่มีขนาดใหญ่จะมีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมาก เพราะมีโอกาสที่จะมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งอื่นๆ หลายอย่างมากกว่า

ประเทศที่มีขนาดเล็ก แต่บางครั้งการที่จะต้องเดินทางไกลๆ ก็อาจจะเป็นอุปสรรคหรือทำให้นักท่องเที่ยวหมดความสนใจ หรือมีความสนใจน้อยลงก็ได้

จริญญา เจริญสุกใส และสุวัฒน์ จุฑากรณ์ (2545 : 116) แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทางและถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยวในประเทศ

2. การท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ และการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ

3. การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะและการท่องเที่ยวแบบจัดการเดินทางเอง

ศรัญญา วรากุลทิพย์ (2546 : 15-20) แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การท่องเที่ยวตามลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยวพิจารณาวัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยว เช่น เพื่อการพักผ่อน เพื่อการศึกษา เพื่อสุขภาพ

2. การท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากลเช่นการท่องเที่ยวภายในประเทศ การท่องเที่ยวต่างประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะส่วนตัว การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ

3. การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการ มีรูปแบบดังนี้

3.1 การกำหนดโดยประเภท เช่น การท่องเที่ยวภายในประเทศ และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

3.2 กำหนดโดยระยะทาง เช่น การท่องเที่ยวระยะไกลและการท่องเที่ยวระยะใกล้

3.3 กำหนดโดยวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว เช่น การเชื่อมญาติมิตร การประชุมและการกีฬา

3.4 กำหนดโดยระยะเวลา เช่น การไปแวะเยี่ยม หรือทัศนจร

3.5 กำหนดโดยนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้กำหนดแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางอาจเป็นการท่องเที่ยวคนเดียวหรือการท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม

3.6 กำหนดโดยวิธีการจัดการ ได้แก่ การท่องเที่ยวแบบอิสระ และการท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสรุปว่า การท่องเที่ยวหมายถึง กิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นถึงจุดปลายทางจะต้องประกอบด้วยการเดินทางการพักผ่อน การรับประทานอาหาร แต่ไม่ใหม่เพื่อประกอบอาชีพ โดยมีจุดประสงค์ เพื่อการพักผ่อนความบันเทิง ศึกษาหาความรู้ สุขภาพ เชื่อมญาติ ติดต่อบุรุษกิจ การประชุม และสัมมนา

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.5.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” นั้น ได้มีผู้ให้นิยามไว้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2535 : 10) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพสภาพภูมิทัศน์ของระบบนิเวศ

อรุณศรี นาคะวิสุทธิ (2543 : 20) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นพร้อมทั้งให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม”

การ์ดเนอร์และแม็คอาเธอร์ (Tim Gardner & Simon McArthur, 1994 : 81 ; อ้างถึงใน พงนา บุญคุ้ม, 2550 : 45) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มุ่งสนใจให้โอกาสศึกษาเรียนรู้ขณะเดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อท้องถิ่นพร้อมรักษาสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน”

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545 : 3) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในแหล่งวัฒนธรรมธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ข้อ

1. ควรเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ป่าคงคิบเชิงเขา
2. ควรเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เช่น หมู่บ้านชาวเขา

3. มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างมีระบบ ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวและพันธมิตร

4. มีการจัดการด้านการให้ความรู้ ทั้งความรู้ด้านระบบนิเวศ ธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง ด้านสิ่งแวดล้อมของสถานที่อย่างมีระบบ

5. ในการจัดการและการบริการ ผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องรับผิดชอบ ความหลักการแผนแม่บทของโลก (Agenda 21 และตามรัฐธรรมนูญประเทศไทย พ.ศ. 2540) ที่ได้ให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการยอมรับการท่องเที่ยว ได้เข้าร่วมวางแผนการดำเนินงานด้วยกัน

6. จัดให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวในพื้นที่นั้น มีความเพลิดเพลิน มีความประทับใจความรู้ใหม่และประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้น

พยอม ธรรมบุตร (2546 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ ดังนี้

1. การป้องกันสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์สงวนและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ ดูแล ทรัพยากรทางวัฒนธรรมดูแลรูปแบบวิถีชีวิต ตรวจสอบผลกระทบ และกำหนดขอบเขตการเปลี่ยนแปลง

2. การพัฒนาตัวสินค้า กลยุทธ์กำหนดบริเวณทรัพยากรแสดงตัวสินค้าที่มีอยู่และ ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่ พัฒนาสินค้าตัวใหม่ แสดงเส้นทางทัวร์จุดเริ่มต้นและ โชนที่จะมีการท่องเที่ยว พัฒนาตัวสินค้า พัฒนารายการนำเที่ยวที่เหมาะสมจัดตั้งการประสานงานกับอุตสาหกรรมอื่น

3. การตลาดและการ โฆษณา กลยุทธ์กำหนดตลาดเป้าหมาย โฆษณาสินค้าแก่ ลูกค้าที่เกี่ยวข้องพัฒนาส่วนต่าง ๆ ที่จะประสานงานด้านการตลาดและการ โฆษณามีการประเมินผล

4. การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค กลยุทธ์พัฒนาที่อยู่อาศัยที่สะดวกสบาย เหมาะสมพัฒนาสนามบิน ถนนที่ไปสู่แหล่งท่องเที่ยว สถานีรถไฟ พัฒนาระบบสาธารณูปโภค โดยเคารพ สิ่งแวดล้อม

5. ความสัมพันธ์ด้านอุตสาหกรรม กลยุทธ์นำความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตั้งศูนย์ข้อมูลเครือข่ายเสริมสร้างความเป็นพันธมิตรระหว่างภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พัฒนามาตรฐานอุตสาหกรรม มีโครงการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ สนับสนุนงานวิจัยด้านท่องเที่ยว

โกลด์เนอร์ ริชชี และแมคอินทอช (อ้างถึงใน งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 10) ได้ อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อพื้นที่ธรรมชาติ โดยการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงในด้านการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังมีการให้

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเชิงอนุรักษ์ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ เครื่องมือในการอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

สมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Society อ้างถึงใน จอกลงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 46) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้าไปในพื้นที่ธรรมชาติเพื่อทำความเข้าใจกับธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แห่งนั้น การเข้าไปในพื้นที่ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่อและผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

สุทธิर्थ ชูชาติ (2544 : 32) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นพื้นที่ธรรมชาติแต่ไม่ละเลยรากฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อ ผลประโยชน์ต้องเกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม และการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวแล้ว ต้องรับผิดชอบต่อระบบเศรษฐกิจชุมชนสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน้อยที่สุด

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 269-272) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเน้นการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพราะถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative tourism) ที่ก่อให้เกิดความสมดุลแห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไป จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ก่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคต แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชน ในการตระหนักถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมจึงก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลก ให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่น จนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว ให้เกิดการศึกษารเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว ที่ต้องการได้รับความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุก เพลิดเพลิน เพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545 : 34) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้ความต้องการของประเทศในด้านการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์และกระแสของโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ

1. กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากพลัง 3 กระแสนี้ จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นคือ Green tourism หรือ Ecotourism ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับความสนใจจากหลายประเทศ ผู้นำประเทศต่างเห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ จึงได้นำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่แทนการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง โดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

สุทธิ์ ชูชาติ (2544 : 37) ได้สรุปไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาระบบนิเวศตามแนวความคิดเชิงนิเวศวัฒนธรรมของมนุษย์ การเข้าไปศึกษาดูงานยินยอมให้ชาวบ้านมีส่วนในการวางแผน ร่วมคิดร่วมทำ รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว กิจกรรมจากการท่องเที่ยวนอกจากส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ สังคมและวัฒนธรรมน้อยที่สุดแล้ว ยังต้องแสดงบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมจากหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมดสามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. พื้นที่ธรรมชาติ (Natural area) การท่องเที่ยวเน้นพื้นที่ธรรมชาติ เช่น ระบบนิเวศป่าระบบนิเวศทางทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ เช่น น้ำตก ถ้ำ หาดทราย ฯลฯ เป็นจุดสนใจหรือผลิตภัณฑ์ แต่พื้นที่ธรรมชาติเกี่ยวข้องกับระบบสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ก็ต้องเน้นสิ่งดังกล่าวควบคู่ไปด้วยเพราะ

องค์ประกอบและผลกระทบต่อระบบนิเวศเกิดจากวัฒนธรรมของมนุษย์เป็นตัวกำหนดควบคู่กับพืช สัตว์และสิ่งไม่มีชีวิตอื่นๆ

2. ความยั่งยืน (Sustainability) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องกระทบต่อระบบดังกล่าวน้อยที่สุดหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. ผลประโยชน์เกิดขึ้นกับท้องถิ่น (Locally beneficial) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมิใช่กิจกรรมการท่องเที่ยวที่แสวงหาผลประโยชน์จากท้องถิ่น แต่เป็นเจ้าของดูแลรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น ดังนั้น ชาวบ้านควรได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรซึ่งได้รักษาไว้ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการฟื้นฟูอนุรักษ์สังคม วัฒนธรรมและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

4. ชุมชนมีส่วนร่วม (Community participation based tourism) การวางแผน การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวต้องให้ชุมชนหรือท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงกระทำใหม่ (Act) หรือให้ชาวบ้านมีส่วนในการวางแผน (Planning) ปฏิบัติตามแผน (Implementation) และการวัดผลประเมินผล (Evaluation) การกระทำดังกล่าวแล้ว ทำให้การท่องเที่ยวดำเนินงานตามต้นทุนทางสังคมหรือทรัพยากรในท้องถิ่นซึ่งชุมชนรู้สึกที่สุด การดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและก็ได้รับผลประโยชน์จากโครงการอย่างเป็นธรรม ข้อควรระมัดระวังคือ การประนีประนอมความต้องการของชาวบ้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี มิใช่เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจอย่างเดียว (สาขชล พฤษพันธ์, 2549 : 20)

2.5.2 หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหลักการในเรื่องการอนุรักษ์ การจัดการและกิจกรรมคล้ายคลึงกันดังนี้

โฮลเดิน (Holden, 2000 : 193 อ้างถึงใน จงกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 23) ได้ให้มิติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้ กิจกรรมคือการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของธรรมชาติและวัฒนธรรมการจัดการธุรกิจ คือ บริษัทนำเที่ยวต้องจัดธุรกิจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมายความว่า การดำเนินธุรกิจต้องแตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน ปรัชญา คือ เคารพพื้นที่ธรรมชาติ ประชาชนและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นยุทธศาสตร์คือ เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์การพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้ดำเนินต่อไป การตลาด คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลักการและเป้าหมาย คือ ต้องให้เกิดการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกันและเกิดความยั่งยืนสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

วีเวอร์ และออปเพอร์แมน (Weaver and Oppermann, 2000 : 369 อ้างถึงใน จอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 24) ได้อธิบายหลักการสำคัญ 3 ประการ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ แต่ก็ไม่ใช่เพียงองค์ประกอบทางวัฒนธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ
2. ความต้องการเรียนรู้หรือการรู้คุณค่าของธรรมชาติอย่างแท้จริงคือ แรงจูงใจให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติหมายความว่าความสัมพันธ์ธรรมชาติเกิดจากการเห็นคุณค่า ความต้องการเรียนรู้มิใช่เกิดจากความสนุกสนานหรือพักผ่อนอย่างเดียว
3. การจัดกิจกรรมอย่างมีคุณภาพเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของพื้นที่ท่องเที่ยว

โกลด์เนอร์ ริชชี และแมคอินทอช (Goeldner, Ritchie and McIntosh, 2000 : 558 อ้างถึงใน จอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 45) ได้อธิบายถึงผลประโยชน์สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. สร้างงานและรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทำให้เกิดการจัดหาทุนเพื่อปรับปรุงป้องกันพื้นที่ธรรมชาติและทำให้พื้นที่ที่มีความประทับใจมากยิ่งขึ้นในอนาคต
2. ให้การศึกษาแก่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมสนับสนุนและขยายพื้นที่ให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

วอลเลซ และเพียร์ซ (Wallace and Pierce, 1996 อ้างถึงในจอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2550 : 2)

ได้อธิบายหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวให้มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่นให้น้อยที่สุด
2. เพิ่มความระมัดระวัง ความรู้ความเข้าใจในพื้นที่ธรรมชาติและระบบวัฒนธรรมนอกจากนี้ต้องวางมาตรการให้นักท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อระบบดังกล่าวแต่น้อยที่สุด
3. กำหนดแนวทางการอนุรักษ์และการจัดการเพื่อป้องกันพื้นที่ธรรมชาติ
4. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดกิจกรรมที่จัดขึ้น
5. ให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์โดยตรงทางด้านเศรษฐกิจและกิจกรรมอื่น ๆ

เพจ และโดลิ่ง (Page and Dowling, 2002 : 65-69 อ้างถึงในจอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2550 : 24) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เน้นหนักในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพหรือความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ในเขตพื้นที่ธรรมชาติโครงสร้างทางกายภาพและวัฒนธรรมในพื้นที่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่จำเป็นในการวางแผนและการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ความยั่งยืนของระบบนิเวศ (Ecologically sustainable) การท่องเที่ยวทุกประเภทควรสร้างความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติ ความยั่งยืนหมายถึงความยั่งยืนของชนิดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่ไม่ถูกทำลายให้ลดจำนวนลง จากการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายโครงสร้างทางกายภาพของธรรมชาติ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หรือลักษณะ โครงสร้างทางธรรมชาติที่เป็นบ่อเกิดความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงความหลากหลายนิเวศ

3. การศึกษาสีงแวดล้อม (Environmentally education) คือ ลักษณะพิเศษที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ และทำให้ชุมชนท้องถิ่นนักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การศึกษา คือเครื่องมือสำคัญในการพิทักษ์พื้นที่ธรรมชาติและสามารถจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. ผลประโยชน์เกิดขึ้นกับท้องถิ่น (Locally beneficial) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนอกจากทำให้ท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมด้านอื่นแล้วการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของนักท่องเที่ยวให้ดีขึ้นรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งควรกระจายสู่การอนุรักษ์ทรัพยากร การสร้างศักยภาพความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมแก่ท้องถิ่นความยั่งยืนและความเข้มแข็งของชุมชน เป็นประการสำคัญที่ป้องกันสังคมภายนอกไม่เอาใจเอาเปรียบชุมชนและชุมชน ได้รับ ผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist satisfaction) เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้การวางมาตรการเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวก็ควรคำนึงการควบคุมไปด้วยข้ออย่างไรก็ตามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ต้องไม่กระทบทางลบต่อหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อนุชา เล็กสกุลดิถ (2541 : 3-6) ได้เสนอหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลักมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะนั้นทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในพื้นที่ของแหล่งนั้นดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-based tourism)

2. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่ง

ท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งค่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างมีคุณภาพจึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation-based tourism)

3. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมการป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable management tourism)

4. เรื่องราวต่างๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยวควบคู่กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้นนักท่องเที่ยวชาวบ้านผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเรียนรู้หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีความรู้ความเข้าใจในพื้นที่ท่องเที่ยวการเรียนรู้ทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความรู้ใหม่ เกิดความเข้าใจดี และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 272) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการคือ

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยการออกแบบสิ่งก่อสร้างจะต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และช่วยลดผลกระทบด้านลบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ดัดลีนใจ การจัดการเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ

2.5.3 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 270) กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการคือ

1. เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มากกว่าการเสริมแต่งสภาพธรรมชาติ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
2. เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษา และคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
3. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยตรง อันจะเป็นการสร้างความพึงพอใจและช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. เพื่อให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น (พจนาน บุญคุ้ม, 2550 : 37)

2.5.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (คมสันต์ วาฤทธิ, 2545 : 14 อ้างอิงจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 : 87) กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า การกำหนดองค์ประกอบหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติอันมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเป็นหลัก รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งนั้นๆ
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดพิษ และควบคุมการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง
4. องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดทั้งกระบวนการในการบริหารจัดการ เพื่อ

ก่อให้เกิดผลประโยชน์โดยรวมต่อท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการนำผลตอบแทนที่ได้กลับมาบำรุงรักษาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองด้วย

2.5.5. รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ไพฑูรย์ พงสะบุตร (2548 : 58) กล่าวว่าปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวประเภทนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชอบความตื่นเต้น ความแปลกใหม่และการผจญภัย รูปแบบของกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนี้ ได้แก่

1. การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ (Nature trail) เป็นการเดินตามเส้นทางที่กำหนดไว้ในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชายเลน เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมสิ่งที่น่าสนใจโดยไม่เดินหลงทาง หรือเดินไปเหยียบฆ่าพืชพรรณ ไม้ หรือได้รับอันตรายจากการปีนป่าย ตามเส้นทางมีเครื่องหมายบอกทาง รวมทั้งป้ายบอกชื่อพรรณไม้ต่างๆ และสิ่งที่น่าสนใจควรทราบในสถานที่นั้นๆ
2. การส่องสัตว์ หรือ การดูสัตว์ป่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าบางชนิดที่อาศัยอยู่ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของมัน โดยการมองจากกล้องส่องทางไกลหรือการส่องไฟฉายในช่วงเวลากลางคืนซึ่งเป็นเวลาที่สัตว์บางชนิดออกหากิน
3. การดูนก ผีเสื้อ ค้างคาว ในสถานที่บางแห่งมีนกอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก การดูนกกระทำโดยใช้กล้องส่องทางไกล หรือใช้กล้องถ่ายภาพ เป็นกิจกรรมที่นักดูนกสนใจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะนกที่หายากหรือนกสวยงาม นอกจากการดูนกแล้ว นักท่องเที่ยวที่สนใจการดูผีเสื้อ ซึ่งมีอยู่ในป่าบางแห่ง หรือต้องการดูค้างคาวที่อาศัยอยู่ตามถ้ำ ก็สามารถเลือกทำกิจกรรมได้
4. การสำรวจถ้ำ ถ้ำขนาดใหญ่ที่มีเส้นทางภายในถ้ำที่สลับซับซ้อน มักดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เดินเข้าไปสำรวจภายใน ถือเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะถ้ำที่ค้นพบใหม่ การสำรวจภายในถ้ำอาจได้พบสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยทราบหรือพบเห็นมาก่อน
5. การไต่หน้าผา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เริ่มเข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องจากการไต่หน้าผาต้องอาศัยความชำนาญและใช้อุปกรณ์ช่วยเช่น เชือกและหมุดเหล็กที่ตอกลงบนเนื้อหินสำหรับเกาะ โหนตัว ผู้เล่นต้องผ่านการฝึกมาแล้วจึงจะทำได้ โดยไม่เกิดอันตราย ปัจจุบันการไต่หน้าผาทำตามหน้าผาชายทะเล
6. การล่องแก่ง เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวที่มีการผจญภัย นักท่องเที่ยวจะนั่งอยู่ในเรือยางหรือบนแพไม้ไผ่ ล่องไปตามกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยว
7. การพายเรือแคนูและเรือคะยัค เรือแคนู (Canoe) และเรือคะยัค (Kayak)

เป็นรูปแบบของเรือพายที่นำมาจากต่างประเทศ เพื่อใช้ท่องเที่ยวตามชายฝั่งทะเล หรือในลำน้ำที่มีน้ำไหลเชี่ยว

8. การดำน้ำในทะเลน้ำตื้น ในทะเลตื้นบางแห่งมีปะการัง พืชน้ำ และปลาสวยงามอาศัยอยู่นักท่องเที่ยวที่ชอบว่ายน้ำและดำน้ำจึงมักใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อชมความงามของธรรมชาติใต้น้ำ

9. การนั่งเรือหรือแพชม ภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวทางน้ำแบบพักผ่อนสบายๆ นักท่องเที่ยวจะนั่งอยู่ในเรือหรืออยู่บนแพ ชมทัศนียภาพขณะที่เรือและแพเคลื่อนที่ไป เช่น การนั่งอยู่บนเรือสำราญ (Cruiser)

10. การนั่งช้าง การนั่งบนหลังช้างถือเป็นประสบการณ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจอย่างหนึ่งของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาจากประเทศที่ไม่มีช้าง นักท่องเที่ยวจะนั่งอยู่ที่สัปคับบนหลังช้าง ขณะที่ความสูงบังคับให้ช้างเดินไปตามเส้นทาง

11. การขี่จักรยานชมภูมิประเทศ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยววัยหนุ่มสาว

12. การท่องเที่ยวชมสวนเกษตร เป็นการเข้าชมผลผลิตของสวนวิธีการเพาะปลูก การดูแลและการเก็บเกี่ยวตลอดจนได้ชิมรสของผลไม้ และซื้อได้ในราคาขอมเยา

13. การกางเต็นท์นอนพักแรม เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มนิยมทำกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หรือในสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติ อย่างใกล้ชิด

14. การพักแรมตามบ้าน (Home stay) เป็นการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวมีโอกาสได้พักแรมอยู่ในบ้านของคนในท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการพักในโรงแรมแล้ว นักท่องเที่ยวยังมีโอกาสได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นและได้สร้างสัมพันธไมตรีกับคนในท้องถิ่นด้วย

สรุปว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมายถึง การท่องเที่ยวที่เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดยมีการช่วยกันอนุรักษ์หรือรักษาสภาพแวดล้อมไว้ ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความสมัครใจ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.6.1 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สวอร์บร็อค (Swarbrooke, 1998 :13 อ้างถึงใน งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 30) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวซึ่งทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่ต้องไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและ โครงสร้างทางในการพัฒนาแบบยั่งยืนและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามข้อตกลงระหว่างประเทศประกอบด้วยหลักการต่อไปนี้

1. สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพย์สินสำคัญและมีคุณค่าซึ่งต่อการท่องเที่ยวต้องรักษาไว้ให้มีสภาพเหมือนเดิมสำหรับลูกหลานในอนาคต มิใช่ถูกทำลายในระยะสั้น
2. การท่องเที่ยว เป็นการจัดกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกประโยชน์ให้กับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเสมอภาคเท่ากับนักท่องเที่ยว หมายความว่า มิใช่นักท่องเที่ยวแสวงหาผลประโยชน์จากชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวอย่างเดียว ชุมชนควรได้รับประโยชน์เท่าเทียมกันจากการท่องเที่ยวด้วย
3. การจัดการเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมต้องส่งผลต่อการพัฒนาแบบยั่งยืนการท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากรก่อให้เกิดผลเสียหายในอนาคตหรือส่งผล กระทบต่อการทำลายสิ่งแวดล้อม
4. กิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวควรจะยอมรับสภาพธรรมชาติและลักษณะของสถานที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของกิจกรรมหรือการพัฒนาดังกล่าวแล้ว กล่าวคือ ถ้าแหล่งท่องเที่ยวใดประาะบางทางธรรมชาติมากเกินไป ก็ควรพัฒนาสถานที่นั้นภายในขอบเขตและให้กระทบต่อธรรมชาติน้อยที่สุดเช่น จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว จำกัดกิจกรรมและเวลาของการท่องเที่ยว
5. ความกลมกลืนที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ต้องเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยวประชาชนในท้องถิ่น และสถานที่ท่องเที่ยว
6. การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต้องไม่ทำลายหลักการของการพัฒนาแบบยั่งยืน
7. องค์กรทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์กรในท้องถิ่นและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมต้องยอมรับในหลักการดังกล่าวแล้วและจะต้องปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่แท้จริง

8. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไม่ต่อต้านการเจริญเติบโตอันเนื่องมาจากการพัฒนา แต่ต้องเน้นข้อจำกัดของการเจริญเติบโตและการท่องเที่ยวต้องจัดการบริหารภายใต้ข้อจำกัดนี้

9. ต้องจัดการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อธรรมชาติค้ำึงถึงผลกระทบยาวมากกว่าระยะสั้น

ซูทิทธ์ ชูชาติ (2544 : 40) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมขอบข่ายของการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ หลายรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมุ่งพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ธรรมชาติสร้างและมนุษย์สร้าง) การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐบาล ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว ชุมชนในท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือต้องการให้การท่องเที่ยวทุกรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ความหวังนี้จะสำเร็จหรือไม่ คำตอบอยู่ที่ทุกคนซึ่งมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ซูทิทธ์ ชูชาติ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไม่ใช่การขายวัฒนธรรมเป็นสินค้าแต่การท่องเที่ยวควรอนุรักษ์วัฒนธรรมตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลานกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องเกิดขึ้นจากผู้มีส่วนได้เสียซึ่งประกอบด้วยประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน (Plan) กระทำกิจกรรม (Do) วิเคราะห์ตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงทำใหม่ (Act) องค์กรภาครัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน กลุ่มองค์กรอิสระ สื่อมวลชน ผู้เชี่ยวชาญ นักท่องเที่ยวและอาสาสมัครต้องร่วมกันเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อวางเป้าหมายสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้มีส่วนได้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้งคนในชุมชนและผู้ประกอบการนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลผลิตที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น

2. ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม การวางแผนและปฏิบัติงานร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสียหลายๆ สาขาวิชาการและหลาย สาขาอาชีพ ข้อมทำให้เกิดกฏกติกาหรือข้อตกลงที่กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ดังนั้น ทรัพยากรดังกล่าวแล้วจึงถูกใช้อย่างประหยัดเกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนส่วนมากที่สุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด

3. ความยั่งยืนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมมีศักยภาพในการรองรับ (Carrying capacity) ถ้าเกินศักยภาพก็จะเกิดการสูญเสียหรือ สัมสลาย จุดจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวและการสร้างสถานบริการด้านการท่องเที่ยวจึงต้องคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับ เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม

(สาขชล พฤษณันท์, 2549 : 28)

2.6.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development)

การพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้กลุ่มนายทุนในประเทศพัฒนาและนายทุนชายทรัพย์สิน นายทุนนายหน้า ในประเทศกำลังพัฒนาร่ำรวยขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งทำให้กลุ่มนายทุนส่วนน้อยมั่งคั่ง แต่ส่งผลกระทบต่อความยากจนอดอยากไร้การศึกษาปัญหาสังคมการทำลายทรัพยากร (Resources) สิ่งแวดล้อม (Environment) ทั้งด้านกายภาพและชีวภาพ ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) อย่างยับเยินทั้ง ๆ ที่ทรัพยากรชีวภาพมีประโยชน์อย่างมหาศาล แต่มนุษย์ก็ยังไม่ได้ศึกษาค้นคว้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์อีกมากมายหลายชนิดพันธุ์การพัฒนาประเทศโดยมีเป้าหมายเพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ไม่ได้ตระหนักถึงจำกัดกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเกิดแนวความคิดว่า “ลูกหลานและควรส่งมอบให้แก่ลูกหลานอย่างไรไม่เสื่อมสลาย” (พจนาน บุญคุ้ม, 2550 : 28)

การพัฒนาแบบยั่งยืนมีแนวความคิดว่าระบบนิเวศมีจุดจำกัดในการรองรับของการพัฒนาเศรษฐกิจการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากเกินไป ส่งผลให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรชีวภาพ มนุษย์ควรใช้ทรัพยากรอย่างอนุรักษ์และลดบทบาทของการเป็นนักบริโภคนิยมและวัตถุนิยมเพราะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการใช้ทรัพยากรเพราะทรัพยากรมีศักยภาพในการรองรับและปริมาณที่จำกัด แนวความคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 ได้ปรากฏเด่นชัด และยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ในปลายทศวรรษที่ 1970 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องกระทำพร้อมๆ กัน 3 มิติ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและชีวภาพและการพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรม และเป็นการพัฒนาบูรณาการที่ทำให้เกิดองค์รวม ดังข้อความพระธรรมปิฎก (2546 : 65) ได้อธิบายว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะเป็นการพัฒนาที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่าองค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือมีดุลยภาพ (Balanced) คอร์สัน (Corson, 1990 อ้างถึงใน งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 31) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนคือนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบันโดยไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งจะเป็นที่ต้องการในอนาคตแนวความคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยการยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวม กระทำพร้อมๆ กันและเกิดการพัฒนาอย่างกลมกลืนระหว่างระบบเศรษฐกิจระบบสังคมวัฒนธรรมระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องยึดหลัก การอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการ ในอนาคตควบคู่กับปัจจุบันและศักยภาพในการรองรับของพื้นที่พัฒนา

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2535 : 1) ได้ให้แนวคิดว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวคือการดำเนินงานที่จะให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของ

นักท่องเที่ยวรักษาทรัพยากรให้คงไว้ซึ่งความดึงดูดใจ และพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งได้เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยวการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable development) คือยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เอาทรัพยากรทั้งหมด (ธรรมชาติ การเงิน มนุษย์ และกายภาพ) มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงความอยู่ดีกินดี และความสุขสมบูรณ์ที่เพิ่มขึ้น การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและเหมาะสม อยู่ภายใต้ขีดจำกัดทางนิเวศ ประกอบด้วยคำนิยาม 3 แนวทาง

1. แนวทางด้านสังคม (เน้นคุณภาพชีวิตของมนุษย์)
2. แนวทางด้านนิเวศ (เน้นกระบวนการทางชีววิทยาของธรรมชาติ)
3. แนวทางด้านเศรษฐกิจ (เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูง) ปัจจัย

สำคัญที่ทำให้ทราบว่า เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน ได้แก่

3.1 ความสามารถในการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่

ได้ในโลก

3.2 การรักษาทรัพยากรชีวภาพให้ดำรงอยู่ในระยะยาว

3.3 การรักษาประสิทธิภาพการผลิตของระบบเกษตร

3.4 การมีจำนวนประชากรคงที่

3.5 การให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีขีดจำกัด

3.6 การสร้างระบบพึ่งตนเองและองค์กรขนาดเล็ก

3.7 การรักษาคุณภาพอย่างต่อเนื่องในระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลืองในอดีตกำลังจะหมดไป เพราะเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โลกได้หันมาให้ความสนใจถึงการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเกิดผลกระทบน้อยที่สุด และให้ทรัพยากรเหล่านั้นต้องคงอยู่ถึงรุ่นลูกหลานจึงมีการพัฒนาแบบที่เรียกว่าการบูรณาการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 32)

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับความสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on sustainable development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอคิ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกัน

อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้

1. จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลา ยาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น
2. ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
3. มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยว ตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
4. มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม
5. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

2.6.3 หลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สวอร์(บร็อค (Swatbrooke, 1998 : 60 อ้างถึงใน งอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง, 2549 : 32) ได้ให้หลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไม่ต่อต้านการเจริญเติบโตอันเนื่องมาจากการพัฒนา แต่ต้องเน้นข้อจำกัดของการเจริญเติบโตและการท่องเที่ยวต้องจัดการบริหารภายใต้ข้อจำกัดนี้
2. ต้องจัดการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อธรรมชาติ ต้องคำนึงถึงผลกระทบระยะยาวมากกว่าระยะสั้น
3. การจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มิได้มุ่งเน้นการจัดการสิ่งแวดล้อมแต่รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและการบริการ
4. ให้ความสำคัญกับความต้องการที่ทำให้มนุษย์เกิดความพึงพอใจแต่ต้องอยู่ภายใต้ความเสมอภาคและยุติธรรม

ในปัจจุบันได้มีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสังคม-วัฒนธรรม(Social-cultural tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health tourism) การท่องเที่ยวทางทะเล (Marine tourism) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) อย่างไรก็ตาม รูปแบบการท่องเที่ยวซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องประกอบด้วย 3 มิติ

1. การจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน

2. การจัดการด้านเศรษฐกิจให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้
3. การจัดการด้านสังคมและวัฒนธรรมให้กระทบน้อยที่สุด

สรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ เป็นการนำวิธีการต่างๆ มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความสมดุลให้สอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการให้บริการการท่องเที่ยวของภาครัฐและเอกชน โดยที่การพัฒนานั้น จะต้องเป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ขณะเดียวกัน ชุมชนท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้เข้าร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตน ให้มีการกระจายผลประโยชน์ไปสู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว การประกอบการด้านการท่องเที่ยว การเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีความจำเป็นต้องทราบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อความกระจ่างและเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ มีดังนี้

2.7.1 ทฤษฎีการจูงใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจ (Theories of motivation) มีมากมาย แต่ในที่นี้จะนำมากล่าวเพียงบางทฤษฎีที่ผู้บริหารการตลาดควรทราบ เพื่อจะได้เข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคดีขึ้น และเพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานการตลาด

2.7.1.1 ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์

ทฤษฎีการจูงใจที่เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางมากที่สุดทฤษฎีหนึ่ง คือ “ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์” (Maslow's hierarchy of needs) ทฤษฎีของมาสโลว์ ยึดถือข้อสมมติฐาน 4 ประการดังนี้ (Maslow, quoted in Hawkins, Best and Coney, 1998 : 367)

- 1) มนุษย์ทุกคนมีรูปแบบการรับแรงจูงใจคล้ายคลึงกัน โดยผ่านมาจากแหล่งกำเนิดภายในร่างกาย และจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction)
- 2) แรงจูงใจบางอย่างมีความจำเป็นขั้นพื้นฐานและสำคัญมากกว่าแรงจูงใจ

อย่างอื่น

3) แรงจูงใจที่มีความจำเป็นขั้นพื้นฐานมากกว่า จำเป็นจะต้องได้รับการตอบสนองให้ได้รับความพอใจก่อนจนถึงระดับเป็นแรงจูงใจน้อยที่สุด ก่อนที่แรงจูงใจทางด้านอื่น จะได้รับแรงกระตุ้น

4) เมื่อแรงจูงใจขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองจนได้รับความพอใจแล้ว แรงจูงใจขั้นที่สูงกว่าก็จะเกิดขึ้นเข้ามาแทนที่ มาสโลว์ได้จัดลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ออกเป็น 5 ประเภท 5 ระดับ ดังนี้คือ (Maslow, Hoyer and McInnis, 1997 : 39)

(1) ระดับที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) ได้แก่ ความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น อันเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการดำรงชีพของมนุษย์ ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อนหลับนอน และความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้จะต้องได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจก่อนความต้องการในระดับสูงขึ้นจึงจะเกิดขึ้น

(2) ระดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากความต้องการในระดับที่ 1 ได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว และมีความรู้สึกอิสระไม่ต้องเป็นห่วงกังวลกับความต้องการทางด้านร่างกายอีกต่อไป ความต้องการความปลอดภัยจึงเกิดขึ้น ความต้องการนี้จะเห็นได้ชัดในเด็กเล็ก ซึ่งต้องการความอบอุ่นปลอดภัยจากพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องตามลักษณะ “ความต้องการหลีกเลี่ยงอันตราย” (Harm avoidance need) ของเมอร์เรย์ ซึ่งจะได้อธิบายในตอนหลังนักการตลาดใช้ความกลัวเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจ (Fear appeal) ในการโฆษณาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความกลัวในสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ หรืออันตรายที่จะเกิดขึ้น หากไม่ซื้อผลิตภัณฑ์บางอย่างไปใช้ก็สอดคล้องกับแนวความคิดต้องการความปลอดภัย และต้องการหลีกเลี่ยงอันตรายดังกล่าว เช่นการขู่ให้ผู้บริโภคกลัวว่า เงินเพื่อจะทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างมาก ก็จะเป็นแรงผลักดันให้ผู้บริโภครีบซื้อสินค้าทันที เป็นต้น (On visit and Shaw, 1994 : 42)

(3) ระดับที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social needs) บางครั้งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ” (Love and belongingness) เป็นความต้องการที่จะมีความรักความผูกพันกับผู้อื่น เช่น ความรักจากเพื่อน เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว หรือคนรัก เป็นต้น ซึ่งความรักดังกล่าวนี้มีความหมายรวมถึงทั้งการให้และการรับความรักด้วย ซึ่งความต้องการดังกล่าวนี้ เมอร์เรย์ เรียกว่า “ความต้องการความรักความผูกพัน” (Affiliation need) (Onk visit and Shaw, 1994 : 42)

(4) ระดับที่ 4 ความต้องการมีเกียรติยศมีศักดิ์ศรีในสังคม (Esteem needs หรือ Egoistic needs) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของตนเองว่าตนเองมีประโยชน์มีคุณค่า และต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ขอมรับนับถือยกย่องคนว่าเป็นผู้มีชื่อเสียง มีเกียรติยศ

และมีศักดิ์ศรีด้วย ซึ่งความต้องการดังกล่าวนี้ มีลักษณะเหมือนกับ “ความต้องการประสบความสำเร็จ” (Achievement need) ของเมอร์เรย์ นั่นเอง

(5) ระดับที่ 5 ความต้องการสมหวังในชีวิต (Self-actualization หรือ Self-fulfillment needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่บุคคลปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในสิ่งที่ตนคิด และตั้งความหวังไว้ ซึ่งแต่ละคนต่างตั้งความมุ่งหวังของตนเองไว้แตกต่างกัน จึงยากที่จะให้คำนิยามได้ แต่หากจะกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็อาจจะกล่าวได้ว่า ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่ตนเองอยากจะทำให้ตนเองเป็นในชีวิต เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งความหวังไว้ ความต้องการทั้ง 5 ระดับ อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ชั้น เพื่อให้มองเห็นความแตกต่างของความต้องการที่ง่ายขั้น คือ (Robbins, 1996 : 214)

1. ความต้องการขั้นต่ำ (Lower – order needs) เป็นความต้องการที่จะต้องได้รับการตอบสนองก่อนเพื่อให้เกิดความพอใจภายนอก ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการความปลอดภัย

2. ความต้องการขั้นสูง (Higher – order needs) เป็นความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองทีหลังเพื่อก่อให้เกิดความพอใจภายใน ได้แก่ ความต้องการด้านสังคม ความต้องการมีเกียรติยศ มีศักดิ์ศรีในสังคม และความต้องการความสมหวังในชีวิต

2.7.1.2 ทฤษฎีการจูงใจของแม็คเคลล์แลนด์

ในขณะที่ทฤษฎีลำดับขั้นของมาสโลว์ ได้มีการทบทวนกัน ทฤษฎีการจูงใจของแม็คเคลล์แลนด์ (McClelland) ได้รับการสนับสนุนจากผลงานการวิจัยอย่างมาก ตามทฤษฎีของเขานั้นยึดถือความเชื่อว่าการต้องการของคนที่จะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

- 1) ความต้องการประสบความสำเร็จ (Need for achievement หรือ nAch)
- 2) ความต้องการความรักความผูกพัน (Need for affiliation หรือ nAff)
- 3) ความต้องการอำนาจบารมี (Need for power หรือ nPow)

แม็คเคลล์แลนด์ ได้ทำการวิจัยตามแนวความคิดของความต้องการทั้ง 3 ประการดังกล่าว และได้สรุปผลการวิจัยที่น่าสนใจไว้ดังนี้ (Mowen and Minor, 1998 : 167-168)

1. บุคคลที่ต้องการประสบความสำเร็จสูง (nAch) จะแสวงหาแนวทางเพื่อก้าวไปข้างหน้า จะใช้ความพยายามเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จ และจะมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่างๆ จากการศึกษาของแม็คเคลล์แลนด์พบว่า 85 เปอร์เซ็นต์ของนักศึกษาที่มีความต้องการประสบความสำเร็จสูง จะเข้าสู่อาชีพที่ต้องการผู้มีความสามารถที่จะเผชิญกับความเสี่ยงและการตัดสินใจ และมีโอกาสที่ประสบความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ เช่น งานการจัดการธุรกิจ เป็นต้น (McClelland, Mowen and Minor, 1998 : 167)

2. บุคคลที่ต้องการความรักความผูกพันสูง (nAff) แม็คเคลล์แลนค์ มองความต้องการนี้คล้ายกับความต้องการระดับที่ 3 ของมาสโลว์ เขาได้สรุปผู้มีความต้องการทางด้านนี้สูงไว้ว่า พวกนี้ได้จัดลำดับความสำคัญ ความต้องการที่อยากอยู่ร่วมกับผู้อื่น มากกว่าความต้องการเพื่อความสำเร็จ ตัวอย่างเช่น จากการศึกษาโดยการทดลองการให้มีโอกาสเลือกผู้ช่วยในการทำงานอย่างหนึ่งพบว่าบุคคลที่ต้องการประสบผลสำเร็จสูง (nAch) จะเลือกผู้ช่วยที่มีคุณสมบัติแสดงถึงความสามารถเป็นสำคัญ ส่วนบุคคลที่ต้องการความรักความผูกพันสูง (nAff) จะเลือกเพื่อนของเขาเองมาเป็นผู้ช่วยร่วมงาน จะเห็นได้ชัดว่า บุคคลที่มีความต้องการความรัก ความผูกพันสูง จะตัดสินใจโดยยึดถือความสบายใจในการทำงาน มากกว่าที่จะยึดถือความสำเร็จของงาน

3. บุคคลที่มีความต้องการอำนาจบารมีสูง (nPow) ซึ่งหมายถึง ความปรารถนาอยากได้อำนาจบารมีเพื่อนำไปใช้ควบคุมกำกับผู้อื่น บุคคลผู้ต้องการมีอำนาจบารมีสูงตามแนวความคิดของแม็คเคลล์แลนค์ มีความต้องการอำนาจแยกเป็น 2 แนวทาง คือ ในทางบวก เป็นความปรารถนาอยากมีอำนาจบารมี สามารถเชิญชวนและคลบ้นดาลใจผู้อื่นให้คล้อยตามยอมรับได้ หรือในทางลบ เป็นความปรารถนาต้อง

2.7.1.3 ความต้องการของมนุษย์ของเมอร์เรย์ (Murray's list of human needs)

ผลงานของเมอร์เรย์ มีผลกระทบต่อทฤษฎีการจูงใจอย่างมาก เมอร์เรย์ ได้เสนอแนะรายการความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่เป็นแรงผลักดันภายในกำกับให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่างๆ ประกอบด้วย 20 ประการด้วยกัน ดังนี้คือ (Onk visit and Shaw, 1994 : 41)

- 1) ต้องการถ่อมตน (Abasement)
- 2) ต้องการประสบผลสำเร็จ (Achievement)
- 3) ต้องการความรักความผูกพัน (Affiliation)
- 4) ต้องการความก้าวร้าว (Aggression)
- 5) ต้องการมีอิสรภาพ (Autonomy)
- 6) ต้องการตอบโต้ต่อต้าน (Counteraction)
- 7) ต้องการปกป้องตนเอง (Defendance)
- 8) ต้องการให้ผู้อื่นเคารพนบนอบ (Deference)
- 9) ต้องการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (Dominance)
- 10) ต้องการแสดงออกให้ปรากฏ (Exhibition)
- 11) ต้องการหลีกเลี่ยงอันตราย (Harm avoidance)
- 12) ต้องการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้อับอาย (In avoidance)
- 13) ต้องการอุปถัมภ์เลี้ยงดูผู้อื่น (Nurturance)

- 14) ต้องการมีระเบียบเรียบร้อย (Order)
- 15) ต้องการเล่นสนุกสนาน (Play)
- 16) ต้องการปฏิเสธไม่ยอมรับในสิ่งที่ไม่ชอบ (Rejection)
- 17) ต้องการแสวงหาความตื่นเต้น (Sentiencce)
- 18) ต้องการทางเพศ (Sex)
- 19) ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น (Succorance)
- 20) ต้องการความเข้าใจ (Understanding)

ความต้องการเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทางการตลาดได้มาก แต่ก็ยังมีนักวิจารณ์มักจะโต้แย้งว่า ความต้องการต่างๆ ที่เมอร์เรย์เสนอแนะ ไม่ได้มีพื้นฐานมาจากผลการวิจัย แต่เป็นสิ่งที่ได้มาจากการสังเกตบุคคลและประสบการณ์ทางคลินิกของเขาเอง แนวความคิดของเมอร์เรย์ จึงไม่มีหลักฐานเพียงพอทางด้านการวิจัยที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านการให้มีความเด่นเหนือผู้อื่น และผู้อื่นยอมรับยอมจำนนด้วย

2.7.1.4 ทฤษฎีการรับรู้ของแม็คไกร์

แม็คไกร์ (McGuire) ได้พัฒนาระบบการจำแนกประเภทของแรงจูงใจ ที่มีลักษณะชี้เฉพาะมากกว่าของมาสโลว์ แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยาของแม็คไกร์ ที่นำมาใช้ทางการตลาดมากและที่สำคัญที่นักการตลาดควรทราบ มีดังนี้ (Hawkins Best and Coney, 1998 : 369 - 372)

1) ความต้องการความสอดคล้องกัน (Need for consistency) เป็นความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการให้ทุกด้านทุกส่วนของตนเอง สอดคล้องกลมกลืนซึ่งกันและกัน ได้แก่ ทักษะ ทักษะที่แสดงออกต่างๆ ความคิดเห็น ภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง (Self-images) และความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี้ จะต้องไม่เกิดความขัดแย้งกัน นักการตลาดใช้แนวความคิดนี้ไปดำเนินการตลาดหลายทาง อย่างเช่น การจัดส่วนประสมการตลาด (Marketing mix) จะต้องจัดองค์ประกอบส่วนประสมให้สอดคล้องกลมกลืนกัน เช่น ตัวผลิตภัณฑ์ที่กำหนดตำแหน่ง เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทหรูหรา (Luxury product) ด้วยการออกแบบที่สวยงาม บรรจุในกล่องราคาแพง จัดจำหน่ายในช่องทางที่จำกัด และทำการโฆษณาเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายพิเศษ โดยเฉพาะ การกำหนดราคาขายก็ต้องแพงเป็นพิเศษด้วย ไม่สมควรตั้งราคาต่ำกว่าราคาที่เหมาะสมหรือต่ำกว่าผลิตภัณฑ์โดยทั่วไป มิฉะนั้นจะทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกัน และอาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้บริโภคปฏิเสธไม่ยอมรับผลิตภัณฑ์นั้นได้ ตัวอย่างเช่น นาฬิกาโอเมกา (Omega) เคยประสบกับปัญหานี้ เมื่อลดราคานาฬิกาโอเมกาลงในปี ค.ศ.1980 ทำให้บริษัทเกือบล้มละลาย ก่อนที่ผู้บริหารชุดใหม่จะเข้ามาซื้อคืน เพื่อให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์เดิมของตรา

นอกจากนั้นการดำเนินงานการตลาดที่ไม่สอดคล้องกัน อาจจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ เกิดความกังวลใจว่าตนเองตัดสินใจซื้อถูกหรือไม่ ซึ่งสภาพเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นเสมอหลังการซื้อเมื่อผู้บริโภคซื้อสินค้าราคาแพง และเป็นการตัดสินใจซื้อที่มีความสำคัญ สภาพทางจิตใจของผู้บริโภคดังกล่าวนี้ทางจิตวิทยา เรียกว่า “Cognitive dissonance”

2) ความต้องการทราบเหตุผลที่เป็นที่มาของสิ่งต่างๆ (Need to attribute causation) เป็นความต้องการเพื่อที่จะทราบว่าใคร หรืออะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้สิ่งต่างๆ เกิดขึ้น และสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดผลในทางที่ดีหรือไม่ดีกับตัวเองหรือสิ่งอื่นๆ อย่างไร ความต้องการทราบสาเหตุเพื่อนำไปวินิจฉัยในสิ่งต่างๆ ทำให้เกิดทฤษฎีขึ้นมาทฤษฎีหนึ่ง เรียกว่า “ทฤษฎีการอ้างเหตุผล” (Attribution theory) แนวความคิดนี้ทำให้เราเข้าใจว่า ทำไมการจัดทำข่าวสารโฆษณาแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ จำเป็นจะต้องใช้บุคคลที่น่าเชื่อถือมาอ้างอิง ประกอบด้วย จึงทำให้ผู้บริโภคเกิดความคล้อยตามยอมรับจะเห็นได้ชัดว่า การใช้พนักงานขายให้คำแนะนำผู้บริโภคเพื่อจูงใจให้เกิดการซื้อ หรือการใช้ข่าวสารโฆษณาต่างๆ เพื่อโน้มน้าวจิตใจ ผู้บริโภคจะมีแนวโน้มที่จะลดความเชื่อถือคำแนะนำเหล่านี้ (Discount the advice) แต่ในทางตรงกันข้าม หากคำแนะนำเดียวกันนี้เป็นคำแนะนำจากเพื่อนจะได้รับยอมรับและเชื่อถือมากกว่า

3) ความต้องการที่จะสามารถจำแนกสิ่งต่างๆ ได้ (Need to categorize) เป็นความต้องการของทุกคน เพื่อที่จะสามารถจำแนกจัดองค์ประกอบข้อมูล และประสบการณ์ให้มีความหมายที่เข้าใจได้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งได้ ความสามารถเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นและเก็บไว้ในสมอง ซึ่งสามารถเรียกนำมาใช้โดยผ่านกระบวนการข้อมูลดังกล่าวมาแล้ว เช่น เราใช้ราคาเป็นเครื่องมือในการจำแนกความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ออกเป็นประเภทต่างๆ รถยนต์ราคาสูงกว่า 800,000 บาท กับรถยนต์ราคาต่ำกว่า 800,000 บาท อาจแสดงให้เห็นความแตกต่างอันเกิดจากข้อมูลโดยใช้ระดับราคาเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง บริษัทจำนวนมาก กำหนดราคาผลิตภัณฑ์ที่ 99 บาท 199 บาท และ 499 บาท เป็นต้น เหตุผลสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงการจัดเข้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ราคา 100 บาท 200 บาท และ 500 บาท นั่นเอง

4) ความต้องการที่จะสามารถบอกความหมายโดยนัยได้ (Need for cues) แรงจูงใจนี้จะสะท้อนออกมาในรูปของความต้องการที่จะสามารถสังเกตเห็น สิ่งบอกเหตุหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ในอันที่จะทำให้บอกความหมายโดยนัยว่าเรามีความคิดหรือความรู้สึกอย่างไร ความประทับใจ (Impressions) ความรู้สึกต่างๆ (Feelings) และทัศนคติ (Attitudes) สิ่งเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นมาจากในจิตใจ โดยการมองพฤติกรรมของตัวเอง และมองพฤติกรรมของผู้อื่น และสรุปเป็นความหมายโดยนัย (Drawing inferences) เพื่อแสดงความคิดออกมาว่า เรามีความรู้สึกและมีความคิดอย่างไร ตัวอย่างเช่น เสื้อผ้า มีบทบาทสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความหมายที่จับจ้อง

ซ่อนเร้น (Subtle meaning) ของภาพลักษณ์ที่ปรารถนา (Desired image) และแบบการดำรงชีวิต (Lifestyle) ของผู้บริโภคเป็นอย่างดี แนวความคิดของเสื้อผ้าที่สวมใส่ที่เป็นสัญลักษณ์แสดง ความหมายมีความสำคัญต่อบริษัทอย่างมาก จนกระทั่งว่าบางบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ ว่าจ้างบริษัทให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้า เพื่อให้ผู้บริหารของบริษัทสวมใส่เป็นพิเศษ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนาของบริษัท

5) ต้องการความมีอิสรภาพ (Need for independence) ความต้องการความมี อิสรภาพหรือการปกครองตนเอง (Self-government) เป็นคุณลักษณะของวัฒนธรรมของชาวอเมริกา แต่ดูเหมือนว่าเป็นลักษณะส่วนบุคคลที่ทุกชาติทุกภาษา และทุกวัฒนธรรมมีความต้องการนี้ เพียงแต่จะแตกต่างกันเฉพาะระดับของความมีอิสรภาพเท่านั้น คนชาวอเมริกาได้รับการฝึกอบรม สั่งสอนถ่ายทอดกันมาว่า ความมีอิสรภาพเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคน จะแสดงออกเพื่อสนองความต้องการนี้ด้วย ในทางตรงกันข้าม ในบางประเทศอย่างเช่นประเทศ ญี่ปุ่น เป็นต้น การสนองความต้องการในเรื่องนี้จะถูกคัดค้านไม่เห็นด้วย ในขณะที่การสนองความ ต้องการทางด้านความรักความผูกพัน (Need for affiliation) จะได้รับการยอมรับจากสังคมมากกว่า สำหรับคนไทยแม้ว่ามีความต้องการอิสรภาพ แต่วัฒนธรรมไทยและความเชื่อบางอย่างที่ได้รับการ ถ่ายทอดสั่งสอนกันมา เช่นสอนให้เชื่อถือผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ “ตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด” เป็นต้น จึง ทำให้ระดับความต้องการในข้อนี้ลดลง นักการตลาดในประเทศสหรัฐอเมริกา จะตอบสนอง แรงจูงใจข้อนี้ด้วยการ โฆษณาผลิตภัณฑ์โดยใช้ข้อความว่า “จงทำตามแนวทางของคุณเอง” (Do your own thing) และ “จงเป็นตัวของตัวเอง” (Be your own person) เป็นสิ่งดึงดูดใจในการ โฆษณา

6) ความต้องการสิ่งแปลกใหม่ (Need for novelty) เป็นความต้องการของทุก คนที่จะแสวงหาความแปลกใหม่ เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจและซ้ำซาก ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้นักการตลาด เรียกว่า “พฤติกรรมเพื่อแสวงหาความหลากหลาย” (Variety-seeking behavior) และอาจกล่าวได้ว่าเป็นเหตุผลสำคัญของการเปลี่ยนไปใช้ตราใหม่ (Brand switching) ของผู้บริโภค หรือพฤติกรรม การซื้ออย่างที่เรียกกันว่า “การซื้ออันเกิดจากแรงคลิใจฉับพลัน” (Impulse purchasing) ความต้องการใน สิ่งแปลกใหม่จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา นั่นคือ เมื่อไรก็ตามที่บุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ คงที่เหมือนเดิมมานานๆ ก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และอยากที่จะเปลี่ยนแปลงบรรยากาศบ้าง จะ เห็นได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Travel industry) จะทำการแบ่งส่วนตลาดการท่องเที่ยวใน วันหยุด (Vacation market) ออกเป็นส่วนๆ เป็น “การท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัย” (Adventure) “การ ท่องเที่ยวในวันหยุด” (Vacations) “การท่องเที่ยวเพื่อคลายเครียด” (Relaxing) เพื่อสนองกลุ่มลูกค้า แต่ละกลุ่มที่มีความต้องการแปลกใหม่ไม่เหมือนกัน

7) ความต้องการแสดงตนเองให้ประจักษ์ (Need for self-expression)

แรงจูงใจนี้จะเกี่ยวข้องกับความต้องการเพื่อแสดงความเป็นตนเอง ให้ผู้อื่นได้รับรู้ซึ่งจะออกมาในรูปการกระทำบางอย่างที่สะท้อนให้เห็นความต้องการนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นใครและต้องการจะให้เป็นอย่างใด ตัวอย่างการซื้อผลิตภัณฑ์หลายอย่างเช่น เสื้อผ้า และรถยนต์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้แสดงตนเองต่อผู้อื่นเป็นอย่างดี เพราะผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงความหมาย การใส่เสื้อนอกสูทเนคไทหรือการนั่งรถเบนซ์ มีจุดมุ่งหมายมากกว่าเพื่อให้ร่างกายอบอุ่นหรือเพื่อเป็นยานพาหนะ เพราะแท้จริงแล้วเขาต้องการที่จะแสดงสถานภาพทางสังคม (Social status) ให้สังคมยอมรับเขานั่นเอง

8) ความต้องการเพื่อป้องกันตัวเอง (Need for ego-defense) ความต้องการเพื่อปกป้องคุ้มครองตนเอง เป็นแรงจูงใจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เมื่อไรก็ตามที่บุคคลถูกคุกคามภาพลักษณ์ของตนเอง ก็จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลนั้นป้องกันภาพลักษณ์ของตนเอง (Self-image หรือ Self-concept) ด้วยการแสดงพฤติกรรมและทัศนคติบางอย่างเพื่อป้องกัน ผลิตภัณฑ์หลายอย่างที่สามารช่วยป้องกันภาพลักษณ์แห่งตนได้ ผู้บริโภคที่มีความรู้สึกไม่มั่นคง เกรงว่าภาพลักษณ์ของตนเองจะสูญเสียบนสายตาของผู้อื่นเพราะตนเองมองตนเองว่า เป็นคนทันสมัย มีรสนิยมสูง ในกรณีเช่นนี้ ผู้บริโภคก็จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีตราหรือยี่ห้อที่เป็นนิยมนแพร่หลายและมีชื่อเสียงมาใช้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการซื้อผิดพลาด อันอาจทำให้ภาพลักษณ์ของตนเองเสียไปได้

9) ความต้องการได้รับการเสริมแรง (Need for reinforcement) เรามักจะได้รับแรงกระตุ้นให้กระทำการบางอย่างบ่อยๆ ด้วยเหตุผล เพราะเราได้รับความพึงพอใจอันเป็นรางวัล (Reward) ในการกระทำเช่นนั้น ผลิตภัณฑ์หลายชนิดที่ผู้บริโภครู้สึกพอใจที่ปรากฏให้เห็นต่อสายตาสาธารณชน เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ และเครื่องเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเหล่านี้จะขายได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับว่าผู้ซื้อนำไปใช้ได้รับความพอใจอันเป็นตัวเสริมแรง ให้เกิดการซื้อซ้ำ และการบอกเล่าปากต่อปากในทางบวกมากน้อยเพียงไรด้วย บริษัทขายเครื่องเพชรไรแรงจูงใจนี้อาจเขียนข้อความในโฆษณาว่า “เมื่อคุณเดินเข้าไปในห้อง เพื่อนๆ จะเข้ามาห้อมล้อมเพื่อแสดงความตื่นเต้นร่วมกับคุณด้วยในทันที” หรือ “Enter a room and you are immediately surrounded by friends sharing your excitement”

10) ความต้องการความรักความผูกพัน (Need for affiliation) เป็นความต้องการของบุคคลที่ปรารถนาอยากจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นกับผู้อื่นที่เป็นสมาชิกกลุ่มสมาชิกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของผู้บริโภค โดยส่วนใหญ่นั้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคส่วนมากแล้ว จะขึ้นอยู่กับความต้องการเพื่อธำรงรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น เพื่อสร้างความชื่นชมยินดีต่อกันด้วยเหตุดังกล่าวนี้การตลาดจึงนิยมใช้

แรงจูงใจด้านความรักความผูกพันเป็นแนวคิดหลัก (Theme) ในการโฆษณา อย่างเช่น “ลูกๆ ของคุณจะรักคุณมากหากคุณซื้อตุ๊กตาดาวนี้ไปฝาก” เป็นต้น

11) ความต้องการยึดถือบุคคลอื่นที่ชื่นชอบเป็นตัวแบบ (Need for modeling) ความต้องการลักษณะนี้จะสะท้อนให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ไปตามรูปแบบของบุคคลอื่นที่ตนเองชื่นชอบ จึงเป็นแรงจูงใจให้ตนเองประพฤติปฏิบัติตาม เด็กๆ จะเรียนรู้รูปแบบการบริโภคของพ่อแม่เป็นสำคัญ การยึดถือผู้อื่นเป็นต้นแบบเป็นวิธีการปรับตนเอง เพื่อให้สามารถเข้ากันได้กับผู้อื่น ซึ่งจะเกิดขึ้นภายในกลุ่มอ้างอิง (Reference groups) เช่น กลุ่มนักกีฬา กลุ่มนักดนตรี และดาราทองคน เป็นต้น นักการตลาดจึงนิยมใช้กลุ่มอ้างอิงเหล่านี้ที่ประสบผลสำเร็จเป็นขวัญใจและเป็นที่ยอมรับ มาใช้เป็นพรีเซ็นเตอร์ เพื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไพลินพันธุ์ สร้อยจาครุนด์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแนวอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติคอกออินทนนท์ โดยใช้คู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศกรณีศึกษา นักศึกษาชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า คู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นคู่มือในการท่องเที่ยวบริเวณอุทยานแห่งชาติช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยวช่วยเพิ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสามารถท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและคงอยู่ตลอดไปอันเป็นการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น

พิสันต์ ณะสาระสมบูรณ์ (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กรณีศึกษา เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยเริ่มจากบุคคลที่มีจิตสำนึกร่วมกันและพัฒนาเป็นกลุ่มเพื่อจัดทำกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม นโยบายของรัฐในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์เกาะสีชังให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไม่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชาชนท้องถิ่น

ประหยัด ตะคอมรัมย์ (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนกรณีศึกษาดลาคริมน้ำคอนหาวย จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว คือรสชาติอาหารและความเป็นเอกลักษณ์ของดลาคริมน้ำ ด้านปัญหาที่เกิดขึ้นใน

แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ผลกระทบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เฉพาะแหล่งน้ำธรรมชาติ ขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ขาดการประสานงานกับองค์กรอื่นๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

กรณิทธิญา สุมา (2544 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเกาะข่อย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีการรับรู้ข่าวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุดและน้อยที่สุด ได้แก่การเข้าร่วมประชุม ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับสูง การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับสูงทุกด้าน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ระดับรายได้ โดยไม่เกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรสการรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุษบา สิทธิการและคณะ (2544 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน บ้านแม่กลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ศักยภาพ ผลกระทบ การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงคอยอินทนนท์ ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญดังนี้

1. วิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนที่มีประสิทธิภาพที่สุดควรให้ชาวบ้านมีบทบาทในการจัดการผ่านกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม (Participatory working approach) ซึ่งมุ่งเน้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การศึกษาชุมชน การทำแผนการดำเนินการ การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล
2. การให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการและแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนเสริมสร้างศักยภาพในการตัดสินใจในทุกกระบวนการของการพัฒนาการท่องเที่ยว
3. ความสำเร็จของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการร่วมมือในระดับบุคคลและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจประกอบกัน
4. การกระจายรายได้และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม จะสามารถก่อให้เกิดการร่วมมือของชาวบ้านต่อการจัดการการท่องเที่ยว
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

6. ปัจจัยด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวมีผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนที่สามารถเพิ่มพูนความรู้ ความตระหนักและส่งเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ปานิฉล นิยมคำ (2544 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษากระบวนการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัดไปปฏิบัติ ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยว ของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแยกออกเป็นแผนงาน และ โครงสร้างต่าง ๆ นั้น ในด้านวัตถุประสงค์มีความชัดเจน มีแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรับรู้นโยบายมาจากการเข้าร่วมประชุม การถ่ายทอด นอกจากนี้พบว่า สมรรถนะของหน่วยงานซึ่งได้แก่บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามนโยบาย ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีน้อย ปัญหาในด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนไม่มีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือการขาดความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน รวมทั้งปัญหาเรื่องการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

วรรรัตน์ ญาณทัศนกิจ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำ : กรณีศึกษา แม่น้ำท่าจีนในเขตอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ชาวบ้านจะช่วยกันฟื้นฟูและอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนและเข้าใจคิดว่าถ้าเกิดมลพิษ จะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต ชาวบ้านอายุและกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ กลุ่มที่มีความรู้และเข้าใจในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน มีโอกาสในการตัดสินใจหรือให้คำปรึกษา เพื่อการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนค่อนข้างน้อย การที่จะอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนให้เกิดผลดีจึงต้องเปิด โอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการช่วยกันอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน

จงกลพัชร เจตนะจิตร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการล่องเรือชมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์ได้จัดแบบยั่งยืนทั้ง 3 ด้านคือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเกิดจากความพร้อมของประชาชนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ความเข้มแข็งของชุมชน และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยว ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก มีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มโครงการ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติกิจกรรม

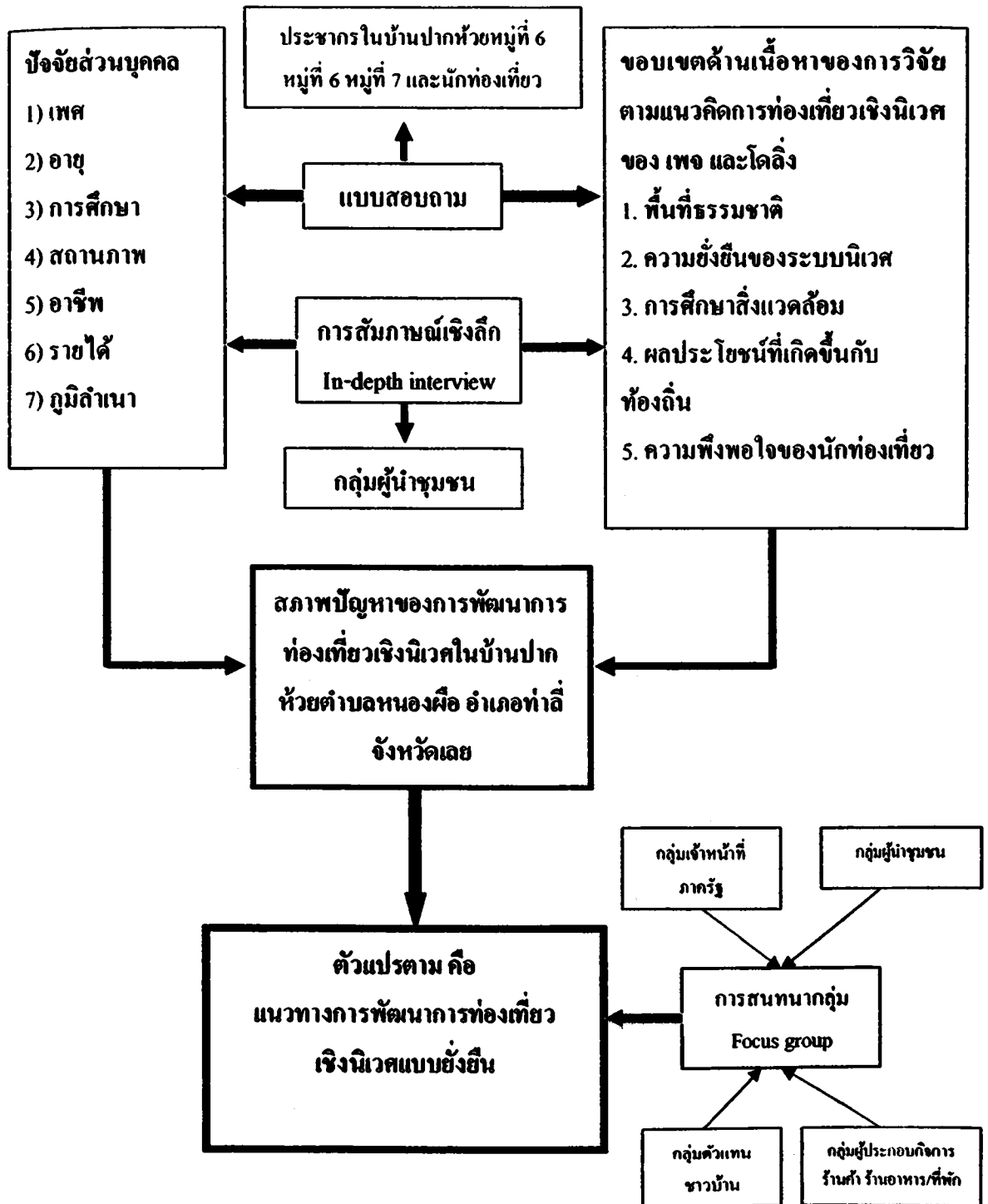
ชลธร ทิพย์สุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน:กรณีศึกษามูบบ้านม่วงผานกกก ทรายโป่งแดง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่าจุดแข็งทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านคือประเพณีวัฒนธรรม วิถี

ชีวิตชนเผ่าการประกอบอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่น ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคที่มีพร้อมและการเข้าถึงที่มีความสะดวกสบาย จุดอ่อนทางการท่องเที่ยวคือ การขาดความสามัคคีภายในชุมชนทำให้ขาดความเข้มแข็ง ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่ดูเสื่อมโทรมไม่สะอาดมีเศษขยะเรี่ยราดอยู่ทั่วไป และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชน โอกาสทางการท่องเที่ยวคือการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอุปสรรคทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านคือ ปัญหาในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคู่แข่งทางการท่องเที่ยวซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าอื่นๆ จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวจึงสามารถทราบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวได้โดยปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน จัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้หมู่บ้านและการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวนั้น สามารถจัดเป็นรายการนำเที่ยวโดยชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์ร่วมกับผู้วิจัย ได้รายการนำเที่ยวที่มีความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้านและสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างแท้จริง

สรุปว่า การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในทุกๆ ขั้นตอน สามารถสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกในชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ทำให้ได้มาซึ่งรายได้ในการเลี้ยงปากท้อง สมาชิกในชุมชนทุกเพศทุกวัย อย่างไม่มีที่สิ้นสุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แท้จริงเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลประโยชน์อย่างยุติธรรมนั้นสิ่งสำคัญที่สุด คือ การที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและการร่วมรับเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ทางการท่องเที่ยวเหล่านั้นนั่นเอง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

2.9 กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ภาพประกอบที่ 2 กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ใช้เทคนิคการผสมผสานระหว่างวิธีการศึกษาเชิงปริมาณและวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Mixed methodology) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากร

3.2 กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การสร้างเครื่องมือ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากร

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประชากร ออกเป็น 5 กลุ่มดังต่อไปนี้

3.1.1.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 จำนวน 1,591 คน

3.1.1.2 นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวที่บ้านปากห้วย จำนวน 50 คน

3.1.1.3 กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน

3.1.1.4 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน

3.1.1.5 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า/ร้านอาหาร/ที่พัก 5 แห่ง จำนวน 5 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 5 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

3.2.1 กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่

1) นายกองค้การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลหนองผือ จำนวน 1 คน

2) ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลหนองผือ จำนวน 1 คน

- 3) ประธานกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 2 คน
- 4) กำนัน บ้านปากห้วย จำนวน 1 คน
- 5) ผู้ใหญ่บ้านบ้านปากห้วย จำนวน 1 คน
- 6) ตัวแทนครู จำนวน 1 คน
- 7) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 คน
- 8) และผู้อาวุโสในท้องถิ่นที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ จำนวน 2 คน

3.2.2 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน ได้แก่

- 1) นายอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน
- 2) ปลัดอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน
- 3) เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน
- 4) เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน
- 5) และเจ้าหน้าที่ป่าไม้อำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน

3.2.3 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 8 ร้านค้า ได้แก่

- 1) ผู้ประกอบการกิจการร้านค้า จำนวน 2 คน
- 2) ผู้ประกอบการกิจการร้านอาหาร จำนวน 2 คน
- 3) ผู้ประกอบการที่พัก จำนวน 2 คน
- 4) และร้านขายของที่ระลึก จำนวน 2 คน

3.2.4 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านปากห้วย จำนวน 1,591 คน ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยบริเวณบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และบ้านปากห้วยหมู่ที่ 7

3.2.5 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้านปากห้วย จำนวน 50 คน ทำการสุ่มคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในระหว่างเดือนมกราคม 2553 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2553

3.2.6 การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยประกอบด้วยประชาชนที่อาศัยบริเวณบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และบ้านปากห้วยหมู่ที่ 7 ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคัดสรรตัวอย่างโดยการรวมกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษาเข้าด้วยกัน จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนประชากรในพื้นที่วิจัยทั้งหมดจำนวน 310 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{(1+Ne^2)}$$

เมื่อ n แทน จำนวนตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

c แทน ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าจะให้มีระดับนัยสำคัญเป็น 0.05

เมื่อ n แทน 1,591

$$= 1 + 1,591 (0.05)^2$$

ดังนั้น n แทน 310

เมื่อแทนค่าในสูตรข้างต้นจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 310 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) สำหรับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า และกลุ่มตัวแทนชาวบ้านเลือกโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling random) ส่วนนักท่องเที่ยวใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accident sampling random)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการศึกษาเชิงปริมาณและผสมผสานกับการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหาอย่างสมบูรณ์ โดยแบ่งประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณคือ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณคือ เป็นแบบสอบถาม โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชากรในบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 จำนวน 310 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้านปากห้วย จำนวน 50 คน ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งขอบเขตของการวิจัย โดยลักษณะข้อคำถามใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Checklist) และข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ มีดังนี้

3.3.2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่

- 1) นายกองค้การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลหนองคือ จำนวน 1 คน
- 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลหนองคือ จำนวน 1 คน
- 3) ประธานกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 2 คน
- 4) กำนัน บ้านปากห้วย จำนวน 1 คน

5) ผู้ใหญ่บ้านบ้านปากห้วย จำนวน 1 คน

6) ตัวแทนครู จำนวน 1 คน

7) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 คน

8) และผู้อาวุโสในท้องถิ่นที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ จำนวน 2 คน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน ได้แก่

1) นายอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน

2) ปลัดอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน

3) เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน

4) เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน

5) และเจ้าหน้าที่ป่าไม้อำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน

กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร/ที่พัก จำนวน 8 คน ได้แก่

1) ผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 2 คน

2) ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 2 คน

3) ผู้ประกอบการที่พัก จำนวน 2 คน

4) และร้านขายของที่ระลึก จำนวน 2 คน และตัวแทนชาวบ้าน จำนวน

5 คน ซึ่งประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. พื้นที่ธรรมชาติ

2. ความยั่งยืนของระบบนิเวศ

3. การศึกษาสิ่งแวดล้อม

4. ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น

5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

3.3.2.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group) ใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร/ที่พัก และกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน ซึ่งประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1. พื้นที่ธรรมชาติ

2. ความยั่งยืนของระบบนิเวศ

3. การศึกษาสิ่งแวดล้อม

4. ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น

5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันดังนี้ คือ

1) กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน

ประกอบด้วย

- (1) นายกองดีการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลหนองฝือ จำนวน 1 คน
- (2) ตัวแทนครู จำนวน 1 คน
- (3) ประธานกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 1 คน
- (4) กำนัน บ้านปากห้วย จำนวน 1 คน
- (5) ผู้ใหญ่บ้านบ้านปากห้วย จำนวน 1 คน

2) กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าที่พัก และกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน

จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- (1) ผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 1 คน
- (2) ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 1 คน
- (3) ผู้ประกอบการที่พัก จำนวน 1 คน
- (4) ร้านขายของที่ระลึก จำนวน 1 คน
- (5) ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 1 คน

3.4 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ และการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.4.1.1 ศึกษาหลักการ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพื้นที่ศึกษาสภาพชุมชน ลักษณะพื้นที่สภาพแวดล้อมลักษณะทางธรรมชาติ เป็นต้น

3.4.1.2 สร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดรูปแบบของแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) กำหนดข้อความให้ผู้ตอบตัดสินใจเลือกตอบในระดับใดระดับหนึ่งมี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

3.4.1.3 นำแบบสอบถามไปตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง

3.4.1.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เมื่อได้รับการยอมรับแล้วจึงจัดพิมพ์แบบสอบถาม

3.4.1.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรทั่วไปในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1) ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

2) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	สภาพปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	สภาพปัญหามาก
3	หมายถึง	สภาพปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	สภาพปัญหาน้อย
1	หมายถึง	สภาพปัญหาน้อยที่สุด

และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ตามเกณฑ์การแปลผลของ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 100) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพปัญหามากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพปัญหามาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพปัญหาปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพปัญหาน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพปัญหาน้อยที่สุด

3) ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน เป็นแบบข้อความปลายเปิด (Open-end)

3.4.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.4.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืนของบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จาก

เอกสาร ตำราเพื่อรวบรวมข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ในการสร้างประเด็นสนทนาให้สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์และกรอบเนื้อหา

3.4.2.2 สร้างประเด็นการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนา
ของแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นการสัมภาษณ์ ได้แก่

1. ด้านพื้นที่ธรรมชาติ
2. ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ
3. ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม
4. ด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น
5. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

3.4.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตาม
เนื้อหา (Content validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) จำนวน 3 ท่าน

3.4.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วนำไปให้
อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้รับการยอมรับแล้วจึงจัดพิมพ์แบบ
สัมภาษณ์เพื่อนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.4.2.5 ตรวจสอบคุณภาพความเชื่อมั่น โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ
ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีสูตรดังนี้

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนประชากร

$\sum S^2i$ แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S^2t แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3.4.2.6 เมื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่นดังกล่าวแล้ว ถ้าค่าความเชื่อมั่นต่ำกว่า 0.71 ลง
มา ก็จะนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนได้ค่าที่สูงกว่านี้จึงจะถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่ได้
มาตรฐานเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.4.2.7 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล
จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามมีขั้นตอนดังนี้

3.5.1.1 ขั้นที่ 1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อสาขาพุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ที่เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่ออกเก็บข้อมูล

3.5.1.2 ขั้นที่ 2 ลงพื้นที่วิจัยใช้แบบสอบถามกับประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งขอความร่วมมือและขออนุญาตเก็บข้อมูล

3.5.1.3 ขั้นที่ 3 ทำการแจกแบบสอบถามแก่ประชากรกลุ่มตัวอย่างในทุกวันพระของเดือน โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่วัด เมื่อมีข้อสงสัยผู้วิจัยและผู้ช่วยจะชี้แจง และให้คำอธิบายแก่ผู้ตอบแบบสอบถามและรอรับแบบสอบถามกลับทันที

3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.5.2.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ที่เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่ออกเก็บข้อมูล

3.5.2.2 ผู้วิจัยได้ติดต่อขอสัมภาษณ์ล่วงหน้ากับกลุ่มผู้นำชุมชนโดยนัดเวลาการสัมภาษณ์ ในวันจันทร์ ถึง วันพฤหัสบดี

3.5.2.3 ผู้วิจัยได้ติดต่อขอสัมภาษณ์ล่วงหน้ากับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยนัดเวลาการสัมภาษณ์ในวันศุกร์

3.5.2.4 ผู้วิจัยได้ติดต่อขอสัมภาษณ์ล่วงหน้ากับกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า โดยนัดเวลาการสัมภาษณ์ในวันเสาร์ และวันอาทิตย์

3.5.2.5 ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อและขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า/ร้านอาหาร/ที่พัก ในชุมชน และตัวแทนชาวบ้านเพื่อทำการสนทนากลุ่ม โดยนัดทำการสนทนากลุ่ม ในวันพระ เวลา 18.00 น. ณ ศาลาการเปรียญของวัดบ้านปากห้วยหมูที่ 6

3.5.2.6 ตั้งประเด็นคำถามและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาตอบอย่างอิสระ ตามความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถาม

3.5.2.7 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนาไปวิเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามที่ได้กลับมาทำการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้ชุดโปรแกรมสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การตีความข้อมูล อธิบายและสร้างข้อสรุปข้อมูลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากการสนทนากลุ่ม

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้เทคนิคการผสมผสานระหว่างวิธีการศึกษาเชิงปริมาณและวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Mixed methodology) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทั้งการศึกษาเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อสรุปตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้ศึกษาขอนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเชิงปริมาณ

4.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

4.1.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามด้านข้อมูลส่วนตัวพื้นฐานทั่วไป จำนวน 350 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับ จำนวน 310 ชุด (อัตราการตอบกลับ ร้อยละ 84.0) ข้อมูลส่วนตัวพื้นฐานทั่วไป แสดงในตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	207	66.8
หญิง	103	33.2
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 66.8) รองลงมา เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 33.2)

ตารางที่ 2 แสดงอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	49	15.8
20 - 30 ปี	97	31.3
31 - 40 ปี	72	23.2
41 - 50 ปี	65	21.0
มากกว่า 50 ปี	27	8.7
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 20 - 30 ปี (ร้อยละ 31.3) รองลงมา มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี (ร้อยละ 23.2) และมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 21.0)

ตารางที่ 3 แสดงสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมรส	190	61.3
โสด	105	33.9
หม้าย	9	2.9
หย่า	6	1.9
รวม	310	100.00

ตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 61.3) รองลงมา มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 33.9) และมีสถานภาพหย่าจำนวนน้อยที่สุด คือ (ร้อยละ 1.9)

ตารางที่ 4 แสดงระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	12	3.9
ประถมศึกษา	75	24.2
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	86	27.7
ปวส./อนุปริญญา	90	29.0
ปริญญาตรี	47	15.2
อื่นๆ		
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปวส./อนุปริญญา (ร้อยละ 29.0) รองลงมา คือมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 27.7) และระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 24.2) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้รับการศึกษามีจำนวนน้อยที่สุด คือที่สุด (ร้อยละ 3.9)

ตารางที่ 5 แสดงอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	53	17.1
เกษตรกรรวม	88	28.4
ค้าขาย	94	30.4
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	42	13.5
รับจ้าง	28	9.0
อื่นๆ	5	1.6
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 30.4) รองลงมา ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม (ร้อยละ 28.4) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 17.1) และประกอบอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 13.5) รองลงมาตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
500 -1,500 บาท / เดือน	67	21.6
1,501- 2,500 บาท / เดือน	19	6.1
2,501- 3,500 บาท / เดือน	25	8.1
3,501- 4,500 บาท / เดือน	76	24.5
4,501- 5,500 บาท / เดือน	4	1.3
5,501 ขึ้นไป	119	38.4
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือนจำนวน 5,501 บาท ขึ้นไป (ร้อยละ 38.4) รองลงมามีรายได้จำนวน 3,501- 4,500 บาท / เดือน (ร้อยละ 24.5) และมีรายได้จำนวน 500 -1,500 บาท / เดือน (ร้อยละ 21.6) รองลงมาตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บ้านปากห้วย จังหวัดเลย	300	96.8
อื่นๆ	10	3.2
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านปากห้วย จังหวัดเลย (ร้อยละ 96.8) รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่น (ร้อยละ 3.2)

4.1.1.2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำแนกเป็นรายด้าน

จากการตอบแบบสอบถามสำหรับประชาชนบ้านปากห้วย เกี่ยวกับสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำนวน 350 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับ จำนวน 310 ชุด (อัตราการตอบกลับ ร้อยละ 84.0) โดยในภาพรวมแสดงในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย รายด้านทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวม ดังนี้

สภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	สภาพปัญหา
1. ด้านพื้นที่ธรรมชาติ	3.91	.57	มาก
2. ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ	3.19	.77	ปานกลาง
3. ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม	3.77	.53	มาก
4. ด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น	3.74	.63	มาก
รวม	3.65	.62	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า สภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.65, S.D. = 0.62) โดยสภาพปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรกคือ ด้านพื้นที่ธรรมชาติ (\bar{X} = 3.91, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม (\bar{X} = 3.77, S.D. = .53) และด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น (\bar{X} = 3.74, S.D. = .63) ยกเว้น ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ ที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.19, S.D. = .77)

4.1.1.3 ผลการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองมือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ทั้ง 4 ด้าน แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงสภาพปัญหาด้านพื้นที่ธรรมชาติ

สภาพปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ผล
1. ด้านพื้นที่ธรรมชาติ			
1.1 ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและ ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โอกาสในการได้พบเห็น สัตว์ป่า	4.01	.54	มาก
1.2 ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ เช่น ความ หนาแน่น ขนาดของพันธุ์ไม้ในพื้นที่	3.72	.56	มาก
1.3 ความงดงามของทิวทัศน์ทางธรรมชาติลักษณะ ภูมิประเทศ	4.18	.58	มาก
1.4 ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในพื้นที่	3.74	.58	มาก
1.5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่ง ท่องเที่ยว	3.90	.61	มาก
ด้านพื้นที่ธรรมชาติโดยรวม	3.91	.57	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า สภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านพื้นที่ธรรมชาติ โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$; S.D. = .57)

เมื่อพิจารณาแผนวอซซึ่ พบว่า ด้านที่เผชิญสภาพปัญหาด้านพื้นที่ธรรมชาติ มี 5 ข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่ (1.3) "ความงดงามของทิวทัศน์ทางธรรมชาติลักษณะภูมิประเทศ" ($\bar{X}=4.18$, S.D. =.58) ข้อที่ (1.1) "ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โอกาสในการได้พบเห็นสัตว์ป่า" ($\bar{X}=4.01$, S.D. =.54) และข้อที่ (1.5) "การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว" ($\bar{X}=3.90$, S.D. =.61) รองลงมาตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงสภาพปัญหาด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ

สภาพปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ผล
2. ความยั่งยืนของระบบนิเวศ			
2.1 ผลกระทบต่อสภาพทางธรรมชาติและ ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ	2.72	1.0	ปานกลาง
2.2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อคำนึงถึงความ ต้องการของประชาชน	3.55	.71	มาก
2.3 มลพิษสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ มลพิษทางเสียง มลพิษทางน้ำ	2.47	.90	ปานกลาง
2.4 การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรแก่ประชาชน	3.75	.57	มาก
2.5 การสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์แก่ ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อความ ยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ	3.45	.71	ปานกลาง
ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศโดยรวม	3.19	.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 พบว่า สภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.19$; S.D. = .77)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ รายข้ออยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ระดับมากใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่ (2.4) "การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชน" ($\bar{X}=3.75$, S.D. = .57) ข้อที่ (2.2) "การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อคำนึงถึงความต้องการของประชาชน" ($\bar{X}=3.55$, S.D. = .71) และข้อที่ (2.5) "การสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ" ($\bar{X}=3.45$, S.D. = .71) รองลงมาตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงสภาพปัญหาด้านการศึกษาลิ่งแวกส์อม

สภาพปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปลผล
3. ด้านการศึกษาลิ่งแวกส์อม			
3.1 การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างเต็มที่	3.87	.55	มาก
3.1 การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้านระบบ นิเวศแก่นักท่องเที่ยว	3.64	.61	มาก
3.3 การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาลิ่งแวกส์อม	3.78	.50	มาก
3.4 การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้าน วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นแก่นัก ท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.86	.47	มาก
3.5 การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและผู้ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาลิ่งแวกส์อม	3.78	.52	มาก
ด้านการศึกษาลิ่งแวกส์อมโดยรวม	3.77	.53	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า สภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านการศึกษาลิ่งแวกส์อม โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$; S.D. = .53)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาด้านการศึกษาลิ่งแวกส์อม รายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่ (3.1) "การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างเต็มที่" ($\bar{X}=3.87$, S.D. =.55) ข้อที่ (3.4) "การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง" ($\bar{X}=3.86$, S.D. =.47) และข้อที่ (3.3) "การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาลิ่งแวกส์อม" และข้อที่ (3.5) "การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาลิ่งแวกส์อม" ($\bar{X}=3.78$, S.D. =.50) รองลงมาตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงสภาพปัญหาด้านผลประ โยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น

สภาพปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
4. ด้านผลประ โยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น			
4.1 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน	3.76	.68	มาก
4.2 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดระเบียบชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว	3.57	.60	มาก
4.3 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาค่าตอบแทนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	3.61	.70	มาก
4.4 การจัดสรรผลประ โยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวยุติธรรมแก่ทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	3.61	.66	มาก
4.5 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น น้ำผลไม้ น้ำพริก ผ้าทอพื้นเมือง	3.87	.67	มาก
4.6 ผู้ประกอบการเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.90	.54	มาก
4.7 ผู้ประกอบการให้การสนับสนุนและส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว	3.85	.59	มาก
ด้านผลประ โยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นโดยรวม	3.74	.63	มาก

จากตารางที่ 12 สภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านผลประ โยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$; S.D. = .63)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาด้านผลประ โยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น รายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ระดับมากใน 5 อันดับแรกคือ ข้อที่ (4.6) "ผู้ประกอบการเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" ($\bar{X}=3.90$, S.D. =.54) ข้อที่ (4.5) "การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น น้ำผลไม้ น้ำพริก ผ้าทอพื้นเมือง" ($\bar{X}=3.87$, S.D. =.67) และข้อที่ (4.7) "ผู้ประกอบการให้การสนับสนุนและส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว" ($\bar{X}=3.85$, S.D. =.59) รองลงมาตามลำดับ

4.1.1.4 ผลการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จากการสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 50 คน

จากการออกแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าเที่ยวในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำนวน 50 ชุด แสดงในตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 แสดงสถานภาพทั่วไปของนักท่องเที่ยว

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	31	62.0
หญิง	19	38.0
รวม	50	100.0
อายุ		
20 - 30 ปี	16	32.0
31 - 40 ปี	23	46.0
41 - 50 ปี	7	14.0
มากกว่า 50 ปี	4	8.0
รวม	50	100.00
สถานะ		
สมรส	15	30.0
โสด	26	52.0
หม้าย	7	14.0
หย่า	2	4.0
รวม	50	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	3	6.0
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	15	30.0
ปวส./อนุปริญญา	10	20.0
ปริญญาตรี	22	44.0
รวม	50	100.0

ตารางที่ 13 (ต่อ) สถานภาพทั่วไปของนักท่องเที่ยว

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	8	16.0
ค้าขาย	14	28.0
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	22	44.0
อื่นๆ	6	12.0
รวม	50	100.0
รายได้ต่อเดือน		
3,501- 4,500 บาท / เดือน	16	32.0
4,501- 5,500 บาท / เดือน	12	24.0
5,501 ขึ้นไป	22	44.0
รวม	50	100.00
ภูมิลำเนา		
บ้านปากห้วย	17	34.0
อื่นๆ (ขอนแก่น,อุดรฯ,พิษณุโลก, นครสวรรค์, หนองคาย และ จังหวัดเลย	33	66.0
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 13 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 62.0) รองลงมาเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 38.0) ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี (ร้อยละ 46.0) รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 – 30 ปี (ร้อยละ 32.0) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีสถานภาพโสด (ร้อยละ 52.0) รองลงมาคือมีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 30.0) ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 44.0) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 30.0) ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 44.0) รองลงมาจะประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 28.0) มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,501 บาท ขึ้นไป (ร้อยละ 44.0) รองลงมาคือมีรายได้ 3,501- 4,500 บาท / เดือน (ร้อยละ 32.0) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาที่ต่างจังหวัด เช่น ขอนแก่น,อุดรฯ,พิษณุโลก, นครสวรรค์, หนองคาย และ จังหวัดเลย (ร้อยละ 66.0) รองลงมาคือมีภูมิลำเนาที่บ้านปากห้วย (ร้อยละ 34.0)

4.1.1.5 ผลการศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย โดยจำแนกเป็นรายด้าน

จากการออกแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในบ้านปากห้วย เกี่ยวกับสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำนวน 50 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับ จำนวน 50 ชุด (อัตราการตอบกลับ ร้อยละ 100.0) ในด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แสดงในตารางที่ 14 ดังนี้

ตารางที่ 14 แสดงสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ดังนี้

สภาพปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว			
5.1 การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ	4.30	.54	มาก
5.2 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว	3.96	.35	มาก
5.3 คุณภาพของสื่อและความรู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	4.12	.69	มาก
5.4 การดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	4.04	.35	มาก
5.5 การป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในท้องถิ่น	4.10	.51	มาก
ค่าเฉลี่ยเฉลี่ยรวมของนักท่องเที่ยวโดยรวม	4.10	.49	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า สภาพปัญหาการท่องเที่ยวนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.10; S.D. = .49)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว รายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ระดับมากใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่

(5.1) "การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ" ($\bar{X}= 4.30$, S.D. =.54) ข้อที่ (5.3) "คุณภาพของสื่อและความรู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว" ($\bar{X}=4.12$, S.D. =.69) และข้อที่ (2.5) "การป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในท้องถิ่น" ($\bar{X}=4.10$, S.D. =.51) รองลงมาตามลำดับ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเชิงคุณภาพ

4.2.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าดี จังหวัดเลย

ในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร/ที่พัก จำนวน 8 คน เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2553 ถึง วันที่ 10 มิถุนายน 2553 ผลการวิเคราะห์ปรากฏมีดังนี้

ผลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก กับกลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร/ที่พัก ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า สภาพปัญหาด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปากห้วย อยู่ในเกณฑ์ที่มีประสพปัญหาอย่างมากที่ควรได้รับการแก้ไขตามลำดับ โดยรวมจะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่หลากหลาย และสอดคล้องกันในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและขาดการประชาสัมพันธ์ ด้านพื้นที่ธรรมชาติถูกทำลาย สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย พ่อค้า แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย แหล่งท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยว ขาดการมีส่วนร่วม จากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน และขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ สภาพพื้นที่ธรรมชาติ ไร่ไปไร่ ถูกทำลายค่อนข้างมาก โดยพื้นที่ธรรมชาติได้ถูกเบียดจากชาวบ้านที่นำซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อทำโคกตั้งเก็บสินค้า ทำโรงงานไม้แปรรูป ทั้งนี้ยังมีผลกระทบในด้านอากาศ เกิดมลพิษทางอากาศ ฝุ่นควันจากโรงงานรับซื้อพืชไร่ ทำให้ฝุ่นละอองลอยไปติดตามหลังคาบ้านเรือนของประชาชน และบริเวณต่างๆ ภายในชุมชน ฝุ่นละอองจากการวิ่งของรถบรรทุกสินค้าตลอดทั้งวันทำให้เกิด ควันพิษจากท่อไอเสีย และรถบรรทุกยังวิ่งด้วยความเร็ว ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาด้านน้ำเสียจากโรงงาน โคกตั้งรับซื้อพืชไร่ โคกตั้งไม้แปรรูป ที่ปล่อยน้ำเสียลงยังแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น แก่งโคน เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ในแต่ละด้านผู้ให้สัมภาษณ์ได้

กล่าวเพิ่มเติมในส่วนของปัญหาในแต่ละด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกสภาพและปัญหาในแต่ละด้าน ออกเป็นดังนี้

1) ในด้านพื้นที่ธรรมชาติผลจากการสัมภาษณ์ปัญหาที่พบ คือ

1.1 ฝุ่นละอองจากโรงงาน

1.2 ป่าไม้ถูกทำลาย

1.3 ปัญหามลพิษทางเสียงดังจากโรงงานและรถบรรทุก

โดยรองประธานกลุ่มแม่บ้านปากห้วย ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า

“ป่าไม้ถูกทำลายในการทำเกษตรกรรม แม่น้ำเสีย ปัญหาฝุ่นละอองจากโรงงาน และเสียงดังจากโรงงาน เนื่องจากการสร้าง โกดังจำนวนมาก สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านเสียก็เริ่มเสียงลงทุกวัน โดยเฉพาะฝุ่นละออง เสียงดัง อากาศเสียจากโรงงาน ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในหมู่บ้าน ไม่พึงพอใจเนื่องจากมีฝุ่นละอองจากโรงงานมาก ร้านอาหาร ร้านค้า ก็สกปรก”

เช่นเดียวกันนั้น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ชาวบ้านบางคน ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ และ ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และชาวบ้านบางคน ได้ขายที่ดินให้กับนายทุนที่มาลงทุนสร้างโกดังในการรับซื้อสินค้าเกษตรจากลาว เจ้าของกิจการร้านอาหารที่แหล่งท่องเที่ยวแก่งโดนก็ขาดการดูแลเอาใจใส่ปรับปรุงบริเวณให้สะอาด และชุมชนยังขาดงบประมาณ ในการปรับปรุงดูแล สถานที่ท่องเที่ยวอีกมาก”

ซึ่งปัญหาดังกล่าว ถ้านับตำบลหนองผือ ได้กล่าวว่า

“พื้นที่ธรรมชาติของบ้านปากห้วยเดี๋ยวนี้ลดน้อยดอยลง สภาพแก่งโดนมีการรุกรานธรรมชาติเข้าไปมากแล้ว เช่น การทำแพ การทำร้านอาหารยื่นออกไป การทิ้งสิ่งของสกปรกลงในลำห้วย ชาวบ้านก็ทำร่องระบายน้ำเสียงลงไปที่แก่งโดนมากทำให้น้ำเริ่มเน่าเสีย กุ้ง หอย ปลา กิลลดน้อยลง เมื่อมีร้านอาหารเพิ่มมากขึ้นทำให้บางร้านปิดเกินเวลา รบกวนชาวบ้านและยังทำให้สามัคคีรยาบางคู่ต้องทะเลาะกันเพราะสามีไปเที่ยวผู้หญิงที่ร้านอาหาร และมีรถบรรทุกเพิ่มมากขึ้น ทำให้การสัญจร ไปมาลำบาก ฝุ่นเยอะมาก ฝนตกก็มีแค่โคลน รถบรรทุกก็วิ่งเร็วมาก มีโรงงานเพิ่มขึ้นทำให้มลพิษทางอากาศเยอะมาก บางครั้งเหมือนมีหิมะตกเลย ทำให้ชาวบ้านเป็นโรคอากาศเป็นพิษ เป็นผดผื่นคัน น้ำฝนก็ค็ม ไม่ได้เพราะฝุ่นละอองจากโรงงานไปเกาะติดที่หลังคาบ้าน แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ก็ไม่มีความสะดวกพอที่จะทำให้นักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวบางคนก็ไม่คิดจะกลับมาเที่ยวอีก อาหาร ในช่วงเทศกาลก็แพงมากๆ”

และในขณะเดียวกัน เจ้าของกิจการร้านค้า กล่าวว่า

“ปัญหาในด้านพื้นที่ธรรมชาติของบ้านปากห้วยขณะนี้คือ ป่าไม้ถูกทำลาย สถานที่ใกล้หมู่บ้านกลายเป็นแหล่งเก็บสินค้าของบริษัทต่างๆและคืนที่ใช้ในการทำการเพาะปลูกเสื่อมคุณภาพ จากการใช้สารเคมีของเกษตรกร บริเวณริมแม่น้ำห้องเริ่มถูกกัดเซาะ และแม่น้ำห้องไหลไม่เหมือนเดิม คือไหลเข้ามากัดเซาะริมตลิ่งทางฝั่งไทย ชาวบ้านในชุมชนก็ยังคงมีความเห็นแก่ตัวกันอยู่มากจะนึกถึงแต่ประโยชน์ของตน ภายในชุมชนก็ไม่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เจริญเหมือนที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ อากาศในชุมชนก็เป็นพิษ มีฝุ่นละอองมีกลิ่นเหม็น มีเสียงดังจากโรงงานและรถยนต์ตลอดทั้งวัน การสัญจรไปมาก็ไม่มีความปลอดภัย เพราะรถบรรทุกวิ่งเร็วมาก”

2) ในด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ ผลจากการสัมภาษณ์ปัญหาที่พบ คือ

2.1 ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 หน่วยงานในชุมชนขาดการเอาใจใส่ดูแล และพัฒนาด้านการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ผู้นำและราษฎรบางคนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวในบทบาทของตนเองทำที่ควร ปล่อยให้ป่าไม้ถูกทำลายกลายเป็นแหล่งธุรกิจ โครงสร้างทางระบบนิเวศถูกทำลาย อีกทั้งประชาชนในท้องถิ่นยังขาดจิตอาสาที่มีความเห็นแก่ตัวกันมาก คิดถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง และแหล่งท่องเที่ยวก็ขาดการเอาใจใส่ดูแลจากท้องถิ่นอย่างจริงจัง”

และในขณะเดียวกัน ครูโรงเรียนชุมชนบ้านปากห้วย ได้กล่าวเสริมว่า

“บริเวณริมตลิ่งลำน้ำห้องถูกน้ำกัดเซาะ การทิ้งขยะบริเวณทางลงบริเวณน้ำห้อง ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวบริเวณแก่งโดนสกปรกไม่หน้าดู หน้ามอง ทำไร่ ทั้งยังไม่มีกาจัดทำสวนหย่อมหรือจัดบริเวณให้สวยงามที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ผู้นำขาดความรู้ในการจัดวางผังเมือง เคียวนี้อากาศในช่วงเดือน 6 จะมีฝุ่นละอองมาก ความยั่งยืน และระบบของธรรมชาติถูกบุกรุกทำลาย จากการทำโกดังเก็บสินค้า มีไม้สั้วป่า เหน็ด หรืออาหารที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเหมือนแต่ก่อน เห็นที่เกิดขึ้นมาก็เก็บไปกินไม่ได้ มีแค่สารพิษสารเคมี จากการทำการเกษตร ปัญหาด้านฝุ่นละออง จากโกดังที่มีอยู่มากมายทั่วชุมชนและชาวบ้านก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศ และไม่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีแต่รู้จักการหาประโยชน์จากธรรมชาติแต่ไม่รู้จักการอนุรักษ์และการปลูกทดแทน”

เช่นเดียวกัน นายอำเภอท่าลี่ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการทองเที่ยวเชิง นิเวศยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม และประชาชนไม่มีความผูกพันในบ้านเกิด อาจจิตสำนึกในการรักถิ่นฐานระบบทุนนิยมไหลเข้าสู่สังคมชาวบ้านประชาชนมองไม่เห็นความเสียหายที่จะเกิดกับชุมชน ระบบโครงสร้างทางสังคมของบ้านปากห้วยเปลี่ยนไปมาก สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเมือง ทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความเห็นแก่ตัว ไม่ได้มองเห็นปัญหาของชุมชน”

3) ในด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม ผลจากการสัมภาษณ์ปัญหาที่พบ คือ

3.1 ไม่มีการอบรมปลูกฝัง และให้ความรู้ในชุมชนเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

3.2 มีการจัดกิจกรรมอบรมให้คำแนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศหรือเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบนิเวศแก่ประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ครูในโรงเรียนไม่มีการปลูกฝังให้นักเรียนรักและหวงแหนในทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น หรือจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือพานักเรียนออกไปเรียนรู้ข้างนอกห้องเรียนซึ่งการทำเช่นนี้ก็เพื่อที่จะทำให้นักเรียนได้รู้จักสังเกตและเข้าใจในระบบนิเวศทางธรรมชาติของชุมชนของตน หรือไม่ครูก็ควรมีการมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียนช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองคนละอย่าง และให้นักเรียนจัดทำเป็นรายงานส่งครู การทำเช่นนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศทางธรรมชาติและเกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรในชุมชนของตนเอง”

เช่นเดียวกันนั้น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ ก็ได้กล่าวเสริมว่า

“ผู้นำในชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจในการดูแลชุมชนเท่าที่ควร จริงแล้วผู้นำในชุมชนควรจะจัดให้มีการศึกษา หรือมีการจัดกิจกรรมอบรมให้คำแนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศหรือเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบนิเวศแก่ประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ชาวบ้านได้รู้ถึงประโยชน์ และโทษของการทำลายระบบนิเวศว่าจะมีผลเสียต่อตนเองและชุมชนของตนเองอย่างไรบ้าง และที่สำคัญควรมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์เพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติในพื้นที่ของตน”

และ ผู้นำกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านปากห้วย ได้กล่าวเสริมในตอนท้ายว่า

“สินค้าในชุมชนบ้านปากห้วยยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก ในหมู่นักท่องเที่ยวส่วนมากจะรู้เฉพาะแต่ในอำเภอ และจังหวัดเท่านั้น และอีกอย่างก็คือ ไม่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มีในชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ค่อยให้ความสนใจส่วนมากก็เป็นประเภททำเองก็ขายเองทำเองนี้แหละ และกลุ่มแม่บ้านแต่ละกลุ่มก็ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการด้านการตลาดกันสักเท่าไร ในส่วนนี้อาจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามาดูแลให้มากขึ้น”

4) ในด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น ผลจากการสัมภาษณ์ปัญหาที่พบ คือ

4.1 สินค้าไม่มีความหลากหลายและไม่มีคุณภาพ

4.2 ไม่มีการบริหารจัดการและการตลาด

4.3 จำนวนร้านค้ามีไม่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว

ซึ่งนายอำเภอท่าลี่ ได้กล่าวเพิ่มเติม ว่า

“เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น สินค้าก็มีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย ไม่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ส่วนพ่อค้า แม่ค้าก็ไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย ทำให้สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว”

เช่นเดียวกันนั้น ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปากห้วย ได้กล่าวเสริมในเรื่องนี้ว่า

“หน่วยงานส่วนภาครัฐ และหน่วยงานในท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการผลิต หรือส่งเสริมในด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ในชุมชนเท่าที่ควร ทำให้สินค้าของกลุ่มแม่บ้านบางอย่างไม่มีคุณภาพ และไม่มีการจ้ดนำสินค้าออกไปแสดงในงานต่างๆ ทำให้สินค้าไม่เป็นที่รู้จักเท่าไร”

5) ในด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ผลจากการสัมภาษณ์ปัญหาที่พบ คือ

1.1 ไม่มีการพัฒนาเส้นทางให้ สะดวกแก่การเข้าออก

1.2 ไม่มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน

1.3 จอครดที่ไม่สะดวกและไม่เพียงพอ ไม่มีห้องน้ำที่สะอาดและ เพียงพอ และ ไม่มีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ

1.4 ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้คอยให้บริการ ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

ผู้จัดการรีสอร์ท ได้กล่าวเพิ่มเติมอีก ว่า

“ปัญหาด้านถนนหนทางที่จะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ไม้คิ เป็นหลุมเป็นบ่อ ทางเข้าก็แคบไม่สะดวกในการเข้าออกเวลาฝนตกมาที่หนึ่งก็เฉอะแฉะไม่น่าเข้าไปเที่ยว บริเวณแก่ง โคน ก็ไม่ค่อยสะอาดมีแมลงวันเยอะมาก ทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวบางที่เกิดความรำคาญกับแมลงรบกวนและกลิ่นเหม็นของขยะ”

และในตอนท้าย นายอำเภอท่าลี่ ได้กล่าวเพิ่มเติมในตอนท้ายว่า

“ในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ยังไม่มีการพัฒนาอย่างจริงจัง อีกทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีน้อย ยกตัวอย่างเช่น แก่ง โคนก็ยังมีขนาดเล็กเกินไป ส่วนประชาชนท้องถิ่น ไม่ก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว เลยทำให้ขาดการมีส่วนร่วม ทั้งจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน และขาดผู้มีความรู้ในเชิงการบริหารจัดการท่องเที่ยว และยังมีหน่วยงานต่างๆ อีกหลายหน่วยงานจำนวนที่ยัง ไม่มีความพร้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสภาพของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ได้สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว เพราะขาดระบบการจัดการที่ดีจากอบต. เช่น ขาดศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านอาหารของที่ระลึก การให้ข้อมูลและการ สื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว การมีมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นอธิบายให้นักท่องเที่ยว การให้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมที่กับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวชม”

4.2.2 ผลการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ผลจากการสนทนากลุ่ม และการมีส่วนร่วมของ ณ ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดย กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน ดำเนินการการสนทนากลุ่ม และ กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าที่พัก และกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 5 คน ดำเนินการการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2553 เวลา 9.00 – 12.00 น. ซึ่งประเด็นการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้นำสภาพปัญหาจากขั้นตอนการตอบแบบสอบถาม และสภาพปัญหาจากการสัมภาษณ์มาเป็นประเด็นสำคัญในการหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จากการสนทนากลุ่มการดังกล่าวผู้วิจัยได้นำเสนอ แนวทางการพัฒนาในด้านที่เป็นประเด็นสำคัญที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และผลจากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

4.2.2.1 ด้านพื้นที่ธรรมชาติ

1) ควรมีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในแก่ง โคน และบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวควรคงความเป็นธรรมชาติ ไว้ให้มากที่สุด ให้มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวและบริเวณแก่ง โคน

2) กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว และประชาชนควรมีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แก่ง โคน นอกจากนี้ ภาครัฐและเอกชนควรเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณ และการบริหารจัดการ

3) ควรจัดให้มีโครงการ ส่งเสริมการปลูกป่าไม้ ปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทนต้นไม้ที่โค่นตัดทำลาย

5) ควรหาวิธีหรือแนวทางในการลดการปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำ ลดการตัดไม้ทำลายป่า

6) จัดกิจกรรมการอบรมด้านการป้องกันภัยจากโรงงาน การป้องกันอากาศเสียจากโรงงานป้องกันฝุ่นละอองจากโรงงาน บำบัดน้ำเสียก่อนจะปล่อยออกจากโรงงาน

7) ประชุมชาวบ้านให้ช่วยกันรักษาความสะอาดทำร้านอาหารหรือการแพควรทำอยู่ในเขตจำกัด อย่าล้ำเข้าไปในสถานที่ท่องเที่ยวมากนักเพราะจะทำให้เสียบรรยากาศ

8) มีกฎหมายบังคับให้โรงงานกันฝุ่นละอองไม่ให้กระจายไปทำความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน มีกฎหมายบังคับรถบรรทุกไม่ให้วิ่งเร็ว

9) ควรจะหางบพัฒนาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวคือแก่ง โคนให้สวยงาม เช่น ทำสวนหย่อมหรือสวนสุขภาพ ให้มีที่นั่งสำหรับพักผ่อนให้มากกว่านี้ ปรับปรุงเรื่องอาหารราคาแพง ควรคิดราคาอาหารไว้ทุกวัน

10) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเข้าไปดูแลระบบการบริหารจัดการให้ดี ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้เป็นระบบ ประชุมชาวบ้านและให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

11) ควรมีการจัดหางบประมาณในการจัดบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงาม

12) ในเรื่องการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้ดีขึ้นสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวชมอีก ต้องมีการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจังจากทุกฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง

13) ควรให้ส่วนราชการมาดูแลไม่ให้ชาวบ้านตัดต้นไม้ขายออกไปอีก

14) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การใช้ประโยชน์การรักษาสิ่งแวดล้อมเชิญผู้ประกอบการ เจ้าของ โกดังที่มีปัญหาเรื่องฝุ่นละอองเข้ามาร่วมมือกันแก้ไขปัญหาร่วมกันกับชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน เพื่อการแก้ไขปัญหาคงจุด

15) ควรส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ควรปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณรอบๆ แก่งโดนให้สวยงาม เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

16) การระบายน้ำเสียจาก โกดัง หรือร้านอาหารควรหาทางเอาน้ำเสียไปที่อื่น ไม่ควรจะปล่อยน้ำเสียลงในลำห้วย หรือแก่งโดน

4.2.2.2 ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ

1) ประชาชนในท้องถิ่นควรรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นคุณค่าของแม่น้ำ

2) ควรให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดูแล และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่บุตรหลาน

3) ประชาชนในท้องถิ่นควรช่วยกันฟื้นฟูชนบทแบบนิคมประเพณีดั้งเดิมที่เคยมีอยู่ให้กลับมามีบทบาทในชุมชนอีก

4) ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนหันมาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5) ควรจัดอบรมกระตุ้นให้ชาวบ้านหันมาทำการเกษตรที่ยั่งยืน เช่น การปลูกไม้ยืนต้น ทำการเกษตรระบบถาวร และทำการกั้นพื้นที่โรงงานออกจากชุมชน

6) ส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่น และชุมชนต้องร่วมมือกันในการฟื้นฟูระบบนิเวศของชุมชนของบ้านปากห้วยที่ถูกทำลาย

7) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ จัดทำโครงการ"เรารักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

8) ผู้นำท้องถิ่นหรือชุมชนต้องเป็นผู้นำพาประชาชนในการรักษาพื้นที่ธรรมชาติ ประชาชนต้องเอาใจใส่และช่วยกันรักษาระบบนิเวศ

4.2.2.3 ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม

1) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในบ้านปากห้วยรักษาสภาพแวดล้อม

2) ครูในโรงเรียนควรให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ

3) ควรเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ให้มากกว่าเดิม

4) จัดอบรมให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและชุมชนต้องมีการร่วมมือกัน ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ต้อง

ให้ชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เช่น เรื่องของดินที่เสื่อมสภาพจากการใช้สารเคมี ควรให้ชุมชนหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน

5) สนับสนุนชุมชนท้องถิ่นให้มีความรักและหวงแหนทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ การรักษานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยังคงความสมบูรณ์มากที่สุด

6) ควรอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม

4.2.2.4 ด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น

1) ควรจัดอบรมอาชีพให้ชาวบ้านและพัฒนาสินค้า ให้มีคุณภาพ
 2) ควรหางบสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านทอผ้า กลุ่มแม่บ้าน อย่างจริงจัง
 3) ควรมีอาชีพรองรับชาวบ้านให้เพียงพอ
 4) สินค้า และบริการต่างๆ สินค้าที่จำหน่ายควรมีราคาที่ยุติธรรม นอกจากนี้ ควรมีสินค้าที่หลากหลายและมี คุณภาพ อาหารเครื่องดื่มและภาชนะควรมีความสะอาด และควรมีบริการที่ประทับใจจากพ่อค้า แม่ค้า

5) การบริหารจัดการและการตลาด ควรมีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อเป็นการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จำนวนร้านค้าควรมีให้เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว ควรมีการทำความสะดวกอยู่ตลอดเวลา

6) ควรประชุมให้ชาวบ้านปากห้วยทุกคนที่ต้องการจะมีหุ้นส่วนร่วมกัน ในการจัดทำร้านอาหารที่แก่งโดน ได้ร่วมลงทุนกันด้วยทุกหลังคาเรือนที่สมัครใจ เพื่อที่ผลกำไรจะ ได้ทำให้ชาวบ้านมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

7) ต้องฟื้นฟูสิ่งที่มีอยู่ในการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยเฉพาะสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

8) ส่งเสริมการลงทุนที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่ การกระจายรายได้สู่ชุมชน ท้องถิ่น โดยการสนับสนุนการลงทุนของผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นในการประกอบกิจการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

9) สนับสนุนให้ประชาชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาอาชีพทางการท่องเที่ยวให้กับประชาชน ฝึกอาชีพด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน ในการผลิตสินค้าต่าง ๆ เช่น รวมกลุ่มการพัฒนาทักษะและ ฝีมือการทอผ้า การแปรรูปอาหารในรูปแบบต่างๆ การผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

10) ส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน เช่น ผ้าทอลายน้ำไหล น้ำพริกหน้ง และที่นอนนุ่น ให้มีผลิตภัณฑ์ ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

11) ส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมและเกษตรกรรมของตำบลอย่างจริงจัง โดยการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์ของตำบลให้เป็นที่รู้จักและได้ ได้รับความนิยมนมากขึ้น ส่งเสริมการขายตลาด ไปสู่ภายนอกให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ ผ้าทอลายน้ำไหล น้ำพริกหน้ง และที่นอนนุ่น ผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดงานเทศกาลแสดงสินค้าของตำบล จัดกิจกรรมประกวดของดีบ้านปากห้วย และมีการประกวดการแปรรูปสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

4.2.2.5 ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

1) ควรมีการพัฒนาเส้นทางให้ สะดวกแก่การเข้าออก ควรมีป้ายบอกทาง เป็นระยะและชัดเจน

2) สิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีที่จอดรถที่สะดวกและเพียงพอ มีห้องน้ำที่สะอาดและ เพียงพอ และมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ นอกจากนี้ควรมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับ นักท่องเที่ยว มีโทรศัพท์ สาธารณะไว้บริการ มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และมีตู้บริการเงิน ถ้วนไว้บริการนักท่องเที่ยว

3) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน และควรจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้คอยให้บริการ ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

4) ควรตรวจดูความเรียบร้อยให้ร้านอาหารปิดตามเวลาที่รัฐกำหนด และดูแลร้านอาหารไม่มีการค้าประเวณี

5) ต้องปรับปรุงทำความสะอาดบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สะอาดน่าเที่ยว จัดให้มีห้องน้ำสะอาด ไว้บริการผู้ที่มาท่องเที่ยว

6) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงเส้นทางคมนาคมภายในตำบลให้มีความสะดวกในการเดินทางและสร้างความต่อเนื่องในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

7) ในอนาคตควรมี การจัดรถโดยสารเพื่อรับส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในตำบล

8) ควรมีมาตรการในการควบคุมปริมาณขยะ มีถังขยะอย่างเพียงพอและควรมีการรณรงค์ ให้แยกขยะ เพื่อให้ง่ายต่อการกำจัดและนำกลับไปใช้ใหม่ โดยประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการต้องให้ ความร่วมมือในการควบคุมปริมาณขยะ ลดการใช้ วัสดุ ที่ทำลายได้ซาก รณรงค์ให้มีการทิ้งขยะอย่างถูกวิธี

9) ควรจัดทำป้ายบอกทางที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และมีลักษณะรูปแบบเดียวกันเพื่อให้ง่ายต่อการสังเกตเห็น และจำนวนป้ายมีเพียงพอสังเกตเห็นได้เป็นระยะๆ ควรมีการปรับปรุงป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยวที่ชำรุด

แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการสนทนากลุ่มจากกลุ่มทั้งหมดมีแนวความคิดที่สอดคล้องไปในทางเดียวกันคือ เน้นการพัฒนาที่เป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งน้ำธรรมชาติ อีกทั้งยังมุ่งเน้นให้ นักท่องเที่ยวและประชาชนรู้จักรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการของอำเภอ และจังหวัด รวมทั้งภาคประชาชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ครู พ่อค้า แม่ค้า ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว นอกจากความร่วมมือดังกล่าวแล้ว ทรัพยากรที่มีอยู่บริเวณชุมชนบ้านปากห้วยหรือแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรกิจกรรม ทรัพยากรด้านบริการ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะเชื่อมโยงให้แนวทางการพัฒนานี้ประสบความสำเร็จและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม มาเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาปัญหา วางแผน และกำหนดแนวทางในการพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากร ทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะแก่งโดน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน และประเทศชาติ รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับนักท่องเที่ยวที่แสวงหาแหล่งท่องเที่ยวและทราบถึง แนวทางปฏิบัติต่อทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี ไม่ก่อให้เกิดการทำลาย อันจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในชุมชนใน ผลการวิจัยที่ได้จะนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

5.1.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประชากร ออกเป็น 5 กลุ่มดังต่อไปนี้

5.2.1 ประชากร ผู้วิจัยได้แบ่งประชากร ออกเป็น 5 กลุ่มดังต่อไปนี้

5.2.1.1 ประชากรที่อาศัยอยู่ในบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 จำนวน 1,591 คน

5.2.1.2 นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวที่บ้านปากห้วย จำนวน 50 คน

5.2.1.3 กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน

5.2.1.4 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน

5.2.1.5 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า/ร้านอาหาร/ที่พัก 5 แห่ง จำนวน 5 คน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 5 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

5.2.2.1 กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่

- 1) นายกองค้การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลหนองผือ จำนวน 1 คน
- 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลหนองผือ จำนวน 1 คน
- 3) ประธานกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 2 คน
- 4) กำนัน บ้านปากห้วย จำนวน 1 คน
- 5) ผู้ใหญ่บ้านบ้านปากห้วย จำนวน 1 คน
- 6) ตัวแทนครู จำนวน 1 คน
- 7) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 คน
- 8) และผู้อาวุโสในท้องถิ่นที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ จำนวน 2 คน

5.2.2.2 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน ได้แก่

- 1) นายอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน
- 2) ปลัดอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน
- 3) เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน
- 4) เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน
- 5) และเจ้าหน้าที่ป่าไม้อำเภอท่าลี่ จำนวน 1 คน

5.2.2.3 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 8 ร้านค้า ได้แก่

- 1) ผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 2 คน
- 2) ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 2 คน
- 3) ผู้ประกอบการที่พัก จำนวน 2 คน
- 4) และร้านขายของที่ระลึก จำนวน 2 คน

5.2.2.4 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านปากห้วย จำนวน 1,591 คน ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยบริเวณบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และบ้านปากห้วยหมู่ที่ 7

5.2.2.5 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้านปากห้วย จำนวน 50 คน ทำการสุ่มคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในระหว่างเดือนมกราคม 2553 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2553

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชากรในบ้านปากห้วยหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 จำนวน 310 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในบ้านปากห้วย จำนวน 50 คน ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้น โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งขอบเขตของการวิจัย โดยลักษณะข้อคำถามใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Checklist) และข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

5.3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ มีดังนี้

5.3.2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นประเด็นการสัมภาษณ์เป็นแบบเชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็น กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร/ที่พัก จำนวน 8 คน

5.3.2.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร/ที่พัก และกลุ่มตัวแทนชาวบ้าน ซึ่งประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1. พื้นที่ธรรมชาติ
2. ความยั่งยืนของระบบนิเวศ
3. การศึกษาสิ่งแวดล้อม
4. ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น
5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

5.4 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.4.1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

5.4.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

จากการแบบสอบถามประชาชนบ้านปากห้วย ผลการศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 66.8) รองลงมา เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 33.2) มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 21.0) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 61.3) รองลงมามีสถานภาพโสด

(ร้อยละ 33.9) และมีสถานภาพหย่าจำนวนน้อยที่สุด คือ (ร้อยละ 1.9) ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาในระดับปวส./อนุปริญญา (ร้อยละ 29.0) รองลงมา คือมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 27.7) และระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 24.2) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้รับการศึกษามีจำนวนน้อยที่สุดคือที่สุด (ร้อยละ 3.9) ซึ่งจะประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 30.3) รองลงมา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 28.4) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 17.1) และประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 13.5) มีรายได้ต่อเดือนจำนวน 5,501 บาท ขึ้นไป (ร้อยละ 38.4) รองลงมามีรายได้จำนวน 3,501- 4,500 บาท / เดือน (ร้อยละ 24.5) และมีรายได้ จำนวน 500 -1,500 บาท / เดือน (ร้อยละ 21.6) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านปากห้วย จังหวัดเลย (ร้อยละ 96.8) รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่น (ร้อยละ 3.2)

ผลการศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ในภาพรวมโดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.72, S.D. = 0.62) โดยสภาพปัญหา ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 3.99, S.D. = 0.58) สภาพปัญหา ด้านพื้นที่ธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย= 3.91, S.D. = 0.57) ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย= 3.77, S.D. = .53) และด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น อยู่ในระดับมากรองลงมา (ค่าเฉลี่ย= 3.74, S.D. = .63) ยกเว้นในด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ ที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลางคือ (ค่าเฉลี่ย= 3.19, S.D. = .77)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ทั้ง 5 ด้าน พบว่า สภาพปัญหาการท่องเที่ยวนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านพื้นที่ธรรมชาติ โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.91; S.D. = .57) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่ (1.3) "ความงดงามของทิวทัศน์ทิวธรรมชาติลักษณะภูมิประเทศ" (ค่าเฉลี่ย = 4.18, S.D. = .58) ข้อที่ (1.1) "ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โอกาสในการได้พบเห็นสัตว์ป่า" (ค่าเฉลี่ย=4.01, S.D. = .54) และข้อที่ (1.5) "การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว" (ค่าเฉลี่ย=3.90, S.D. = .61) ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.19; S.D. = .77) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ระดับมากใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่ (2.4) "การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแก่ประชาชน" (ค่าเฉลี่ย= 3.75, S.D. = .57) ข้อที่ (2.2) "การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อคำนึงถึงความต้องการของประชาชน" (ค่าเฉลี่ย=3.55, S.D. = .71) และข้อที่ (2.5) "การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ" (ค่าเฉลี่ย=3.45, S.D. = .71) ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.77; S.D. = .53) โดย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่ (3.1) "การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างเต็มที่" (ค่าเฉลี่ย= 3.87, S.D. =.55) ข้อที่ (3.4) "การจัด กิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่ เกี่ยวข้อง" (ค่าเฉลี่ย=3.86, S.D. =.47) และข้อที่ (3.3) "การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม" และข้อที่ (3.5) "การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและผู้ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม" (ค่าเฉลี่ย=3.78, S.D. =.50) ด้านผลประโยชน์ที่ เกิดขึ้นกับท้องถิ่น โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.74 ; S.D. = .63) โดยข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ระดับมากใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่ (4.6) "ผู้ประกอบการเข้าใจเกี่ยวกับการ จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" (ค่าเฉลี่ย= 3.90, S.D. =.54) ข้อที่ (4.5) "การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ของชุมชน เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น น้ำผลไม้ น้ำพริก ผำทอพื้นเมือง" (ค่าเฉลี่ย=3.87, S.D. =.67) และข้อที่ (4.7) "ผู้ประกอบการให้การสนับสนุนและส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว" (ค่าเฉลี่ย=3.85, S.D. =.59) และจากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ท่องเที่ยวในบ้านปากห้วย "ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว" ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย คำบลดหนองคือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 62.0) รองลงมาเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 38.0) ส่วนใหญ่ จะมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี (ร้อยละ 46.0) รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 - 30 ปี (ร้อยละ 32.0) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีสถานภาพโสด (ร้อยละ 52.0) รองลงมาคือมีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 30.0) ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 44.0) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาหรือ เทียบเท่า (ร้อยละ 30.0) ซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 44.0) รองลงมาจะประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 28.0) มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,501 บาท ขึ้นไป (ร้อย ละ 44.0) รองลงมามีรายได้ 3,501- 4,500 บาท / เดือน (ร้อยละ 32.0) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมี ภูมิลำเนาที่ต่างจังหวัด เช่น ขอนแก่น,อุดรฯ,พิษณุโลก, นครสวรรค์, หนองคาย และ จังหวัดเลย (ร้อยละ 66.0) รองลงมาคือมีภูมิลำเนาที่บ้านปากห้วย (ร้อยละ 34.0) และสภาพปัญหาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมมี สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.10; S.D. = .49) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ระดับมากใน 3 อันดับแรกคือ ข้อที่ (5.1) "การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่ พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ" (ค่าเฉลี่ย= 4.30, S.D. =.54) ข้อที่ (5.3) "คุณภาพของสื่อและความรู้ที่ให้ข้อมูล เกี่ยวกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว" (ค่าเฉลี่ย=4.12, S.D. =.69) และข้อที่ (2.5) "การป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในท้องถิ่น" (ค่าเฉลี่ย=4.10, S.D.=.51)

5.4.2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

จากการประมวลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้คือ สภาพปัญหาที่พบในอยู่ระดับมากได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการทองเที่ยวเชิงปัญหาด้านแหล่งทองเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปากห้วย ในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการทองเที่ยวเชิงนิเวศ ประชาชนไม่มีความผูกพันในบ้านเกิด ขาดจิตสำนึกในการรักษาดินฐาน ระบบทุนนิยมไหลเข้าสู่สังคมชาวบ้านประชาชนมองไม่เห็นความเสียหายที่จะเกิดกับชุมชน ระบบโครงสร้างทางสังคมของบ้านปากห้วยเปลี่ยนไปมาก สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเมือง ทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความเห็นแก่ตัว ไม่ได้มองเห็นปัญหาของชุมชน และขาดการประชาสัมพันธ์ ด้านพื้นที่ธรรมชาติถูกทำลายสินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย พ่อค้า แม่ค้าไม่ให้ความสำคัญร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย แหล่งทองเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับแหล่งทองเที่ยว ขาดการมีส่วนร่วม จากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน และขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ สภาพพื้นที่ธรรมชาติ ป่าไม้ ถูกทำลายค่อนข้างมากโดยพื้นที่ธรรมชาติได้ถูกบุกรุกจากพวคนายทุนที่มาซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อทำโกดังเก็บสินค้า ทำโรงงานไม้แปรรูป ทั้งนี้ยังมีผลกระทบในด้านอากาศเกิดมลพิษทางอากาศ ฝุ่นควันจากโรงงานรับซื้อพืชไร่ ทำให้ฝุ่นละอองลอยไปติดตามหลังคาบ้านเรือนของประชาชน และบริเวณต่างๆ ภายในชุมชน ฝุ่นละอองจากการวิ่งของรถบรรทุกสินค้าตลอดทั้งวันทำให้เกิด ควันพิษจากท่อไอเสีย และรถบรรทุกยังวิ่งด้วยความเร็ว ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาด้านน้ำเสียจากโรงงาน โกดังรับซื้อพืชไร่ โกดังไม้แปรรูป ที่ปล่อยน้ำเสียลงไปยังแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น แก่งโดน เป็นต้น แนวทางมีในการแก้ไขปัญหาคือได้ดังนี้

- 1) ควรมีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในแก่งโดน และบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์การพัฒนาสถานที่ทองเที่ยวควรคงความเป็นธรรมชาติ ไว้ให้มากที่สุด ให้มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณสถานที่ทองเที่ยวและบริเวณแก่งโดน
- 2) ควรมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานให้เพียงพอ
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีที่จอดรถที่สะดวกและเพียงพอ มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ และมีที่นั่งขยะให้เพียงพอ นอกจากนี้ควรมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว มีโทรศัพท์ สาธารณะไว้บริการ มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และมีตู้บริการเงินค่านไว้บริการนักท่องเที่ยว

4) สินค้าและบริการต่างๆ สินค้าที่จำหน่ายควรมีราคาที่ยุติธรรม นอกจากนี้ ควรมีสินค้าที่หลากหลายและมี คุณภาพ อาหารเครื่องดื่มและภาชนะควรมีความสะอาด และควรมีบริการที่ประทับใจจากพ่อค้า แม่ค้า

5) การบริหารจัดการและการตลาด ควรมีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จำนวนร้านค้าควรมีให้เพียงพอต่อ การบริการนักท่องเที่ยว ควรมีการทำความสะดวกอยู่ตลอดเวลา

6) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่องโดยภาครัฐ และเอกชนเข้ามาสนับสนุน และควรจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้คอยให้บริการ ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

7) กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรจัดกิจกรรมอย่าง ต่อเนื่องเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว และประชาชนควรมีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แก่งโดน นอกจากนี้ ภาครัฐและเอกชนควรเข้ามาสนับสนุนค้ำจุนงบประมาณและการบริหารจัดการ

8) ควรจัดให้มีโครงการ ส่งเสริมการปลูกป่าไม้ ปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทนต้นไม้ที่โดนตัดทำลาย

9) ควรจัดอบรมกระตุ้นให้ชาวบ้านหันมาทำการเกษตรที่ยั่งยืน เช่นการปลูกไม้ยืนต้น ทำการเกษตรระบบถาวร และทำการกันพื้นที่โรงงานออกจากชุมชน

10) จัดกิจกรรมการอบรมด้านการป้องกันภัยจากโรงงาน การป้องกันอากาศเสียจากโรงงานป้องกันฝุ่นละอองจากโรงงาน บำบัดน้ำเสียก่อนจะปล่อยออกจากโรงงาน

11) ประชุมชาวบ้านให้ช่วยกันรักษาความสะอาดทำร้านอาหารหรือแพที่ทำอยู่ในเขตจำกัด อย่าล้าเข้าไปในสถานที่ท่องเที่ยวมากนักเพราะจะทำให้เสียบรรยากาศ, หาทางเอาน้ำเสียไปลงที่อื่นบ้าง

12) ควรตรวจดูความเรียบร้อยให้ร้านอาหารปิดตามเวลาที่รัฐกำหนด และดูแลร้านอาหารไม่มีการค้าประเวณี

13) มีกฎหมายบังคับให้โรงงานกันฝุ่นละอองไว้ให้กระจายไปทำความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน มีกฎหมายบังคับบรรดบรรทุกไม่ให้วิ่งเร็ว

14) ควรประชุมให้ชาวบ้านปากห้วยทุกคนที่ต้องการจะมีหุ้นส่วนร่วมกันในการจัดทำร้านอาหารที่แก่งโดน ได้ร่วมลงทุนกันด้วยทุกหลังคาเรือนที่สมัครใจ เมื่อที่ผลกำไรจะได้ทำให้ชาวบ้านมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

- 15) ควรจะหางบพัฒนาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวคือแก่งโดนให้สวยงามกว่านี้ เช่น ทำสวนหย่อมหรือสวนสุขภาพ ให้มีที่นั่งสำหรับพักผ่อนให้มากกว่านี้ ปรับปรุงเรื่องอาหารราคาแพง ควรคิดราคาอาหารไว้ทุกวัน
- 16) ควรหาวิธีหรือแนวทางในการลดการปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำ ลดการตัดไม้ทำลายป่า
- 17) ควรเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ให้มากกว่าเดิม
- 18) ควรมีอาชีพรองรับชาวบ้านให้เพียงพอ
- 19) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ จัดทำโครงการ"เรารักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน"
- 20) ผู้นำท้องถิ่นหรือชุมชนต้องเป็นผู้นำพาประชาชนในการรักษาพื้นที่ธรรมชาติ ประชาชนต้องเอาใจใส่และช่วยกันรักษาระบบนิเวศ
- 21) ส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่น และชุมชนต้องร่วมมือกันในการฟื้นฟูระบบนิเวศของชุมชนของบ้านปากห้วยที่ถูกทำลาย
- 22) ต้องฟื้นฟูสิ่งที่มีอยู่ในการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยเฉพาะสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน
- 23) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเข้าไปดูและระบบการบริหารจัดการให้ดีขึ้น ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้เป็นระบบ ประชุมชาวบ้านและให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 24) ควรมีการจัดหางบประมาณในการจัดบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงาม
- 25) ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนหันมาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 26) จัดอบรมให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและชุมชนต้องมีการร่วมมือกัน ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องให้ชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เช่น เรื่องของดินที่เสื่อมสภาพจากการใช้สารเคมี ควรให้ชุมชนหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน
- 27) ในเรื่องการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้ดีขึ้นสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวชมอีก ต้องมีการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจังจากทุกฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง
- 28) ควรหางบสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านทอผ้า กลุ่มแม่บ้าน อย่างจริงจัง
- 29) ควรให้ส่วนราชการมาดูแลไม่ให้ชาวบ้านตัดต้นไม้ขายออกไปอีก
- 30) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในบ้านปากห้วยรักษาสภาพแวดล้อม
- 31) ครูในโรงเรียนควรให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ

32) ต้องปรับปรุงทำความสะอาดบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สะอาดน่าเที่ยว จัดให้มีห้องน้ำสะอาด ไว้บริการผู้ที่มาท่องเที่ยว

33) ควรจัดอบรมอาชีพให้ชาวบ้านและพัฒนาสินค้า ให้มีคุณภาพ

34) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การใช้ประโยชน์การรักษาสิ่งแวดล้อมเชิญผู้ประกอบการ เจ้าของโกดังที่มีปัญหาเรื่องฝุ่นละอองเข้ามาร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ร่วมกันกับชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน เพื่อการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด

35) ควรส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ควรปรับปรุงทัศนียภาพรอบๆแก่ง โคนให้สวยงาม เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

36) ประชาชนในท้องถิ่นควรรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นคุณค่าของแม่น้ำ

37) ควรให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดูแล และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่บุตรหลาน

38) ประชาชนในท้องถิ่นควรช่วยกันฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมที่เคยมีอยู่ให้กลับมามีบทบาทในชุมชนอีก

39) ควรมีการพัฒนาเส้นทางให้ สะดวกแก่การเข้าออก ควรมีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน

40) การระบายน้ำเสียจากโกดัง หรือร้านอาหารควรหาทางเอาน้ำเสียไปลงที่อื่นไม่ควรจะปล่อยน้ำเสียลงในลำห้วย หรือแก่ง โคน

5.5 การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ และคำถามของการวิจัย ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

5.5.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

5.5.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

5.5.1 สภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ในภาพรวมโดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยสภาพปัญหา ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สภาพปัญหา ด้านพื้นที่ธรรมชาติ ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม และด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น อยู่ในระดับรองลงมา ยกเว้นในด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ ที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำแนกออกเป็นรายด้าน ผลปรากฏมีดังนี้

5.5.1.1 ด้านพื้นที่ธรรมชาติ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีปัญหาคือ ความงดงามของทิวทัศน์ทางธรรมชาติลักษณะภูมิประเทศ ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โอกาสในการได้พบเห็นสัตว์ป่า และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจาก พื้นที่ธรรมชาติของบ้านปากห้วยถูกบุกรุกจากนายทุน มาทำโกดังเก็บสินค้าในชุมชนทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของพื้นที่อย่างรวดเร็ว และประชาชนในพื้นที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนปล่อยปละละเลยไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษาในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด ตะคอมรัมย์ (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาดาดิมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว คือรสชาติอาหารและความเป็นเอกลักษณ์ของดาดิมน้ำด้านปัญหาที่เกิดขึ้น ในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ผลกระทบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เฉพาะแหล่งน้ำธรรมชาติ ขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ขาดการประสานงานกับองค์กรอื่นๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

5.5.1.2 ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีปัญหา คือ ไม่มีการให้ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแก่ประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ว่าจนถึงความต้องการของประชาชน และไม่มีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์แก่ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิง นิเวศยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม และประชาชนไม่มีความผูกพันในบ้านเกิด ขาดจิตสำนึกในการรักษาดินฐาน ระบบทุนนิยมไหลเข้าสู่สังคมชาวบ้านประชาชนมองไม่เห็นความเสียหายที่จะเกิดกับชุมชน ระบบโครงสร้างทางสังคมของบ้านปากห้วยเปลี่ยนไปมาก สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเมือง ทำให้ประชาชนในชุมชนเกิด

ความเห็นแก่ตัว ไม่ได้มองเห็นปัญหาของชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวที่จริงจัง แหล่งท่องเที่ยวมีน้อย ชกตัวอย่าง เช่น แก่งโดนก็ยังมีขนาดเล็กเกินไป เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น สินค้าก็มีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย พ่อค้า แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย ทำให้สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว ส่วนประชาชนท้องถิ่นไม่ก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสันต์ ธาระสมบุรณ์ (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กรณีศึกษา เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยเริ่มจากบุคคลที่มีจิตสำนึกร่วมกันและพัฒนาเป็นกลุ่มเพื่อจัดทำกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม นโยบายของรัฐในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์เกาะสีชังให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไม่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชาชนท้องถิ่น

5.5.1.3 ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยข้อ มีปัญหาคือ การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้อง และการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในท้องถิ่นไม่มีการส่งเสริม หรือจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจงกลพัทธ์ เจตนะจิตร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการล่องเรือชมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์ ได้จัดแบบยั่งยืนทั้ง 3 ด้านคือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเกิดจากความพร้อมของประชาชนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ความเข้มแข็งของชุมชน และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนจากภายนอก มีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจตั้งแต่เริ่มโครงการ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติกิจกรรม

5.5.1.4 ด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีปัญหาคือ ผู้ประกอบการไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การแปรรูป

ผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น น้ำผลไม้ น้ำพริก ผ้าทอดพื้นเมือง และ ผู้ประกอบการ ไม่ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่เป็นเช่นนี้ เพราะสินค้าก็มีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย พ่อค้า แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย ทำให้สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว ส่วนประชาชนท้องถิ่น ไม่ก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว และเกิดการขัดแย้งกันเรื่องการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสันต์ ณะสาระสมบูรณ์ (2542 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ภูมิศึกษาเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยเริ่มจากบุคคลที่มีจิตสำนึกร่วมกันและพัฒนาเป็นกลุ่มเพื่อจัดทำกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม นโยบายของรัฐในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์เกาะสีชังให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไม่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชาชนท้องถิ่น

5.5.1.5 ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีปัญหาคือ การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ คุณภาพของสื่อและความรู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และการป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในท้องถิ่น ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยว ขาดการมีส่วนร่วม จากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน และขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการสภาพพื้นที่ธรรมชาติ ป่าไม้ ถูกทำลายค่อนข้างมาก โดยพื้นที่ธรรมชาติได้ถูกบุกรุกจากพวกนายทุนที่มาซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อทำโกดังเก็บสินค้า ทำโรงงาน ไม้แปรรูป ทั้งนี้ยังมีผลกระทบในด้านอากาศเกิดมลพิษทางอากาศ ฝุ่นควันจากโรงงานรับซื้อพืชไร่ ทำให้ฝุ่นละอองลอยไปติดตามหลังคา ฝ้าบานเรือนของประชาชน และบริเวณต่างๆ ภายในชุมชน ฝุ่นละอองจากการวิ่งของรถบรรทุกสินค้าตลอดทั้งวันทำให้เกิด ควันพิษจากท่อไอเสีย การทิ้งขยะบริเวณทางลงบริเวณแม่น้ำเหือง ทำให้อาณาที่ท่องเที่ยวบริเวณแก่ง โคนสกกปรกไม่หน้าดู หน้ามอง เท่าไหร่ ทั้งยังไม่มีการจัดทำสวนหย่อมหรือจัดบริเวณให้สวยงามที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว และด้านถนนที่จะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ดีเป็นหลุมเป็นบ่อทางเข้าก็แคบไม่สะดวกในการเข้าออกเวลาฝุ่นตลบมาที่หนึ่งก็เฉอะแฉะ ไม่น่าเข้าไปเที่ยว บริเวณแก่ง โคน ก็ไม่ค่อยสะอาดมีแสงวันเยอะมาก ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรำคาญกับแมลงรบกวน อีกทั้งหน่วยงานต่างๆ อีกหลายหน่วยงานจำนวนที่ยัง ไม่มีความพร้อมในการส่งเสริมการ

ท้องที่สภาพของแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวเพราะขาดระบบ
 การจัดการที่ดีจากอบต. เช่น ขาดศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านขายของที่ระลึก การให้
 ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว การมีมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นอธิบาย ให้นักท่องเที่ยว
 การให้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมที่กับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่
 ที่มาเที่ยวชม ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกลพัทธ์ เจตนะจิตรี (2546 : บทคัดย่อ)
 ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ศึกษาเฉพาะ
 กรณี โครงการล่องเรือชมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดการการ
 ท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์ได้จัดแบบยั่งยืนทั้ง 3 ด้านคือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมการมีส่วน
 ร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเกิดจากความพร้อมของประชาชนในชุมชน มีการ
 ประชาสัมพันธ์ที่ดี ความเข้มแข็งของชุมชน และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยว
 ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก มีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนที่
 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจตั้งแต่เริ่ม โครงการ การปรับปรุง การลงทุน
 และการปฏิบัติกิจกรรม และเช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ ชลธร ทิพย์สุวรรณ (2548 : บทคัดย่อ)
 ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษา
 หมู่บ้านม่วงผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่าจุดแข็งทางการ
 ท่องเที่ยวของหมู่บ้านคือประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตชนเผ่าการประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค
 ที่มีพร้อมและการเข้าถึงที่มีความสะดวกสบาย จุดอ่อนทางการท่องเที่ยวคือ การขาดความสามัคคี
 ภายในชุมชนทำให้ขาดความ เข้มแข็ง ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่ดูเลื่อมโทรมไม่สะอาดมีเศษ
 ขยะเรี่ยราดอยู่ทั่วไป และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชน โอกาสทางการท่องเที่ยวคือการ
 ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอุปสรรคทางการท่องเที่ยวของ
 หมู่บ้านคือ ปัญหาในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานความร่วมมือระหว่าง
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคู่แข่งทางการท่องเที่ยวซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าอื่นๆ จากการ
 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวจึงสามารถทราบแนวทางการ
 พัฒนาการท่องเที่ยวได้โดยปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน จัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้หมู่บ้านและการ
 พัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบการจัดการ
 ท่องเที่ยวนั้น สามารถจัดเป็นรายการนำเที่ยวโดยชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความ
 คิดเห็นและวิเคราะห์ร่วมกับผู้วิจัย

5.5.2 การศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

จากการที่ผู้วิจัยได้นำเอาเทคนิคกระบวนการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ในระดมความคิดเห็นในการพัฒนาจากประชาชน พบว่า มีความเหมาะสมเนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากเกินไป มีการทำให้เกิดการแสดงออกทางความคิดอย่างเต็มที่ที่จะนำเสนอปัญหา และเกิดพลังออกมาร่วมในการพัฒนา กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการในการพัฒนาส่งเสริม ซึ่งส่งผลประโยชน์หลากหลายทางทั้งส่วนตัว สังคม เศรษฐกิจและอื่นๆ ของกลุ่มบุคคลและชุมชนต่างๆ การพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมอันเกิดจากความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคสังคมและเศรษฐกิจอื่นๆ องค์กรเอกชน องค์กรอาสาสมัคร องค์กรภาคท้องถิ่น ประชาชนทุกเพศทุกวัยจะต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และกลุ่มสังคมอื่นๆ กลวิธีและแผนงานในการพัฒนาควรมีการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการ ความเหมาะสมของท้องถิ่นและความเป็นไปได้ของแต่ละภูมิภาคหรือแต่ละท้องถิ่น โดยควรคำนึงถึงระบบทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ที่ทำการพัฒนาด้วย ซึ่งมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ ได้ดังนี้

- 1) ควรมีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในแก่งโดน และบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวควรคงความเป็นธรรมชาติ ไว้ให้มากที่สุด ให้มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวและบริเวณแก่งโดน
- 2) ควรมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานให้เพียงพอ
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีที่จอดรถที่สะดวกและเพียงพอ มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ และมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ นอกจากนี้ควรมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว มีโทรศัพท์ สาธารณะ ไร่บริการ มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และมีตู้บริการเงินค่านวไร่บริการนักท่องเที่ยว
- 4) สินค้าและบริการต่างๆ สินค้าที่จำหน่ายควรมีราคาที่ยุติธรรม นอกจากนี้ ควรมีสินค้าที่หลากหลายและมีคุณภาพ อาหารเครื่องดื่มและภาชนะควรมีความสะอาด และควรมีบริการที่ประทับใจจากพ่อค้า แม่ค้า
- 5) การบริหารจัดการและการตลาด ควรมีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จำนวนร้านค้าควรมีให้เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว ควรมีการทำความสะอาดอยู่ตลอดเวลา
- 6) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่องโดยภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน และควรจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้คอยให้บริการ ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

7) กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว และประชาชนควรมีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แก่งโตน นอกจากนี้ ภาครัฐและเอกชนควรเข้ามาสนับสนุนค้ำจุนงบประมาณและการบริหารจัดการ

8) ควรจัดให้มีโครงการ ส่งเสริมการปลูกป่าไม้ ปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทนต้นไม้ที่โค่นตัดทำลาย

9) ควรจัดอบรมกระตุ้นให้ชาวบ้านหันมาทำการเกษตรที่ยั่งยืน เช่นการปลูกไม้ยืนต้น ทำการเกษตรระบบถาวร และทำการกันพื้นที่โรงงานออกจากชุมชน

10) จัดกิจกรรมการอบรมด้านการป้องกันภัยจาก โรงงาน การป้องกันอากาศเสียจากโรงงานป้องกันฝุ่นละอองจากโรงงาน บำบัดน้ำเสียก่อนจะปล่อยออกจากโรงงาน

11) ประชุมชาวบ้านให้ช่วยกันรักษาความสะอาดทำร้านอาหารหรือแพกัทำอยู่ในเขตจำกัด อย่าล้าเข้าไปในสถานที่ท่องเที่ยวมากนักเพราะจะทำให้เสียบรรยากาศ หากทางเอาน้ำเสียไปลงที่อื่นบ้าง

12) ควรตรวจดูความเรียบร้อยให้ร้านอาหารเปิดตามเวลาที่รัฐกำหนด และดูแลร้านอาหารไม่มีการค้าประเวณี

13) มีกฎหมายบังคับให้โรงงานกันฝุ่นละอองไม่ให้กระจายไปทำความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน มีกฎหมายบังคับรถบรรทุกไม่ให้วิ่งเร็ว

14) ควรประชุมให้ชาวบ้านปากห้วยทุกคนที่ต้องการจะมีหุ้นส่วนร่วมกันในการจัดทำร้านอาหารที่แก่งโตน ได้ร่วมลงทุนกันด้วยทุกหลังคาเรือนที่สมัครใจ เมื่อที่ผลกำไรจะได้ทำให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

15) ควรจะหางบพัฒนาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวคือแก่งโตนให้สวยงามกว่านี้ เช่น ทำสวนหย่อมหรือสวนสุขภาพ ให้มีที่นั่งสำหรับพักผ่อนให้มากกว่านี้ ปรับปรุงเรื่องอาหารราคาแพง ควรคิดราคาอาหารไว้ทุกวัน

16) ควรหาวิธีหรือแนวทางในการลดการปล่อยน้ำเสียลงใบบ่่างน้ำ ลดการตัดไม้ทำลายป่า

17) ควรเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ให้มากกว่าเดิม

18) ควรมีอาชีพรองรับชาวบ้านให้เพียงพอ

19) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ จัดทำโครงการ"เรารักษาสีงแวดล้อมในชุมชน

20) ผู้นำท้องถิ่นหรือชุมชนต้องเป็นผู้นำพาประชาชนในการรักษาพื้นที่ธรรมชาติ ประชาชนต้องเอาใจใส่และช่วยกันรักษาระบบนิเวศ

21) ส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่น และชุมชนต้องร่วมมือกันในการฟื้นฟูระบบนิเวศของชุมชนของบ้านปากห้วยที่ถูกทำลาย

22) ต้องฟื้นฟูสิ่งที่มีอยู่ในการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยเฉพาะสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

23) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเข้าไปดูแลระบบการบริหารจัดการให้ดีขึ้น ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้เป็นระบบ ประชุมชาวบ้านและให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

24) ควรมีการจัดหางบประมาณในการจัดบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงาม

25) ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนหันมาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

26) จัดอบรมให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและชุมชนต้องมีการร่วมมือกัน ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องให้ชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เช่น เรื่องของดินที่เสื่อมสภาพจากการใช้สารเคมี ควรให้ชุมชนหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน

27) ในเรื่องการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้ดีขึ้นสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวชมอีก ต้องมีการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจังจากทุกฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง

28) ควรหางบสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านทอผ้า กลุ่มแม่บ้าน อย่างจริงจัง

29) ควรให้ส่วนราชการมาดูแลไม่ให้ชาวบ้านตัดต้นไม้ขายออกไปอีก

30) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในบ้านปากห้วยรักษาสภาพแวดล้อม

31) ครูในโรงเรียนควรให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ

32) ต้องปรับปรุงทำความสะอาดบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สะอาดน่าเที่ยว จัดให้มีห้องน้ำสะอาด ไว้บริการผู้ที่มาท่องเที่ยว

33) ควรจัดอบรมอาชีพให้ชาวบ้านและพัฒนาสินค้า ให้มีคุณภาพ

34) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การใช้ประโยชน์การรักษาสิ่งแวดล้อมเชิญผู้ประกอบการ เจ้าของโกดังที่มีปัญหาเรื่องฝุ่นละอองเข้ามาร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ร่วมกับกับชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน เพื่อการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด

35) ควรส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ควรปรับปรุงทัศนียภาพรอบๆแก่ง โคนน้ำ สวยงาม เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

36) ประชาชนในท้องถิ่นควรรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นคุณค่าของแม่น้ำ

37) ควรให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดูแล และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่บุตรหลาน

38) ประชาชนในท้องถิ่นควรช่วยกันฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมที่เคยมีอยู่ให้กลับมามีบทบาทในชุมชนอีก

39) ควรมีการพัฒนาเส้นทางให้ สะดวกแก่การเข้าออก ควรมีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน

40) การระบายน้ำเสียจากโกดัง หรือร้านอาหารควรหาทางเอาน้ำเสียไปลงที่อื่นไม่ควรจะปล่อยน้ำเสียลงในลำห้วย หรือแก่ง โคน

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดดังกล่าวสอดคล้องตามหลักการของบุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2548 : 272) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กำหนดไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ การจัดการ เพื่อให้ชุมชน ท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ และผลดังกล่าวที่ได้จากการวิจัยยังสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของรัชฎา ศงแสงสันต์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยกับแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของประหยัด ตะคอนรัมย์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำคอนทวายและพบว่าปัจจัยที่สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคือความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำ ดังนั้นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจึง ควรคำนึงถึงการรักษาธรรมชาติและแหล่งน้ำไว้ให้มากที่สุด เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว

5.6 ข้อเสนอแนะ

5.6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์การท่องเที่ยว ควรร่วมมือกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของบ้านปากห้วย เช่น แก่ง โคน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนในท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของบ้านปากห้วย ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น วัด ชุมชน โรงเรียน และประชาชนในท้องถิ่น ควรร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวของบ้านปากห้วย เช่น

เรื่อง สินค้ามีน้อย พ่อค้าแม่ค้าข้างร้านเก็บเร็วกว่าเวลา ส่วนบางร้านก็เก็บร้านดีก็เกินเวลา การขาดการประชาสัมพันธ์ และเรื่องนักท่องเที่ยวมีน้อย

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นวัด ชุมชน และประชาชนควรร่วมมือกันในการพัฒนาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวเช่น แก่งโดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความร่วมมือจากพ่อค้าแม่ค้าในการทำร้านอาหาร การนำสินค้ามาขาย การพัฒนาในเรื่องการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน พัฒนาดนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีคู่มือโทรศัพท์สาธารณะ ตู้เอทีเอ็ม ไร่บริการ ในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

5) ควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

5.6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยที่เป็นการวิจัยค้อยอกจากเรื่องที่ศึกษาในประเด็นการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะการเปิด โอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วม

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดเลย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ภูเรือ ภูหลวง ค่าน้ำร้อน ภูน้ำร้อน ปากชม และเชียงคาน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรณพิชญ์ สุมา. (2544). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กรณิกา ชมดี. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ศึกษาเฉพาะกรณี : โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2547-2551.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2535). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____ . (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- จงงาม เอี่ยมศรีปลั่ง. (2549). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรีภายใต้การจัดการ
และการมีส่วนร่วมของประชาชน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการวางแผน
และการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จงกลพัทธ์ เจตนะจิตร. (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาเฉพาะโครงการล่องเรือชมคลองมหาสวัสดิ์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จริญญา เจริญสุขใส และ สุวัฒน์ จุฑากรณ์. (2545). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตของ
ชุมชนเกาะล้าน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. ม.ป.ท. : ม.ป.ท.
- ฉัตรชัย ค้วงจาด. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :
กรณีศึกษาความคิดเห็นของชุมชนบางกอกน้อย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชลธร ทิพย์สุวรรณ. (2548). การศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว
แบบยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านม่วงผานกกก ทรายโป่งแยง อำเภอแฉิม จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- ชูลิทธิ ชูชาติ. (2544). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : โปรแกรมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ธวัช เบญจาทิกุล. (2529). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมของชาวบ้านในการพัฒนา : กรณีศึกษา หมู่บ้านชาวเขาชนะเลศหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาประจำปี 2527. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2532). การพัฒนางานภายในชุมชน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบาย สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เทศบาลตำบลท่าลี่. (2550). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาปี 2548-2551. เลข : อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (เมษายน, 2527). กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. วารสารพัฒนาชุมชน, 4 (45) : 8-10.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2548). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ จิตต์วัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บุษบา สิทธิการ และคณะ. (2544). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่. ม.ป.ท. : ม.ป.ท.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประหยัด ตะคอนรัมย์. (2542). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชน : ศึกษากรณีตลาดน้ำคอนทวาย จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปานิฉล นิชมคำ. (2544). กระบวนการนำนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัดไปปฏิบัติ : ศึกษากรณี จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปวีณา โทณแก้ว. (2542). ปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แผนที่อำเภอท่าลี่. (2552). ค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2553, จาก <http://nfetalee.t35.com/pavat.htm>

- พจนานุกรม. (2550). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก. (2546). กระแสธรรม กระแสไท. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- พยอม ธรรมบุตร. (2550). เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.
กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสันต์ ณะสาระสมบูรณ์. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ศิลปกรรม : ศึกษากรณีเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา
สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพฑูริย์ พงศบุตร. (2548). คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2547). แลหน้าเศรษฐกิจสังคมไทย. ค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2553,
จาก <http://www.thairath.co.th>
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์
การพัฒนาปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- ไพสินพันธ์ ศรีอจจาครนต์. (2538). กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแนวอนุรักษ์ใน
อุทยานแห่งชาติคอกยอินทนนท์ : โดยใช้คู่มือแนะนำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชมรม
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการพัฒนาสังแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัชฎา คชแสงสันต์. (2543). การศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว
ประเภทเกาะ กรณีศึกษา เกาะลิบะ จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา
สาขาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รานี อิติชชกุล และคณะ. (2545). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การจัดการธุรกิจไน
แหล่งท่องเที่ยว. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- رأไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2545). เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วรรณาวงษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : รัตน์ เอ็ดดูลักษณ์.

วรัตน์ ญาณทัศนกิจ. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำ : กรณีศึกษา
แม่น้ำท่าจีนในเขตอำเภอนครชัย จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏธนบุรี.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2546). การบริหารและจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ :
โพธิ์เพชร.

_____. (2547). ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการ และ
ผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์.

ศมา ณ ระนอง. (2545). การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน
คีรีวง ตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรัณยูชา วรากุลทิพย์. (2546). ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพ็ญฟ้า.

สกลิส สร้างไศรภ และคนอื่น ๆ. (2544). รายงานการวิจัยโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหา
รูปแบบและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของพื้นที่ป่าดงนาทาม
อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้าย
การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาขชด พฤษณันท์. (2549). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม
กรณีศึกษาบ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สำนักงานสถิติการท่องเที่ยวจังหวัดเลย. (2550). ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวเลย พ.ศ.2550-2551.
เลย : สำนักงานสถิติ จังหวัดเลย.

สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (มิถุนายน-สิงหาคม, 2547). การศึกษาทางเลือกของชุมชน.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 27 (4) : 18 -23.

แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. (2551). ค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2553,

จาก <http://www.thailabour.org/thai/news/47120601.html>

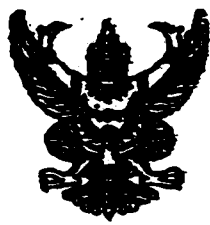
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). ปัญหาการพัฒนาชนบท บทเรียนจากกรณีศึกษาระดับตร โครงการพัฒนาชนบทลุ่มแม่น้ำกลอง. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ. (2550). แผนการปฏิบัติงานสามปี ตำบลหนองผือ. เลข : รุ่งแสงการพิมพ์.
- อนุชา เล็กสกุลคติก. (2541). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณศรี นาคะวิสุทธ์. (2543). ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา อำเภอพระนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Cohen, J. M. and Hoff, N. T. (1981). *Rural development participation : Concept and measures for project design implementation and evaluation*. New York : McGraw-Hill.
- Fornaroff, A. (1980). *Community involvement in health system for primary health care*. Geneva : World Health Organization.
- Hawkins, D. and Coney, C. (1998). *Consumer behavior : Building marketing*. London : Blond & Briggs.
- Koufman, H. F. (1949). Participation organized activities in Selected Kentucky Localities. *Agricultural Experiment Station Bulletins*, 35 (20) : 32 – 36.
- Maslow, A. H (1998). *Maslow's hierarchical theory of motivation*. New York : Bantam.
- McClelland, M. and Minor, T. (1998). *Human behavior at work : Organizational behavior*. 8thed. New York : McGraw-Hill.
- Mochny, I. S. (1984). *The primary health care approach in health and development*. Boston : Houghton Miffling.
- Oakley, P. (1984). *Approaches to participation in rural development*. Geneva : Proceedings of an Inter Government Meeting in Asia and Pacific.
- Page, K. and Koling, B. (2002). *Organizational behavior*. Boston : McGraw-Hill.
- Reeder, W. W. (1974). *Some aspects of the information social participation of farm families in New York State*. New York : Allyn and Bacon.

- Robbins, H. (1996). **Organizational behavior**. 9th ed. Upper Saddle River, NJ. : Prentice-Hall.
- Shaw, A. (1994). **Organizational behavior : Understanding and managing live at work**.
4th ed. Moutreal : Harper Collins College.
- United Nation. (1981). **Department of international economic and social affair**. Ohio :
South-Western College Publishing.
- Yamane, T. (1967). **Statistic an introductory analytic**. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ ๐๕๔๑.๐๒/๓ ๔๐๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ณ.มธ-เชียงคาน ค.เมือง อ.เมือง
จ.มธ ๔๒๐๐๑

๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอลาอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วย นายประสาร สนิะสนธิ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอุตสาหกรรม
การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ดำรงตำแหน่งวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ : กรณีศึกษาบ้านปากไผ่ อ.นาคอท่าดี จ.หนองบัวลำภู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.พรสวรรค์ สุวัฒน์ศรีชัย เป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วิชิตเกียรติ กุลบุตร เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นักศึกษามีความ
จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงขอความอนุเคราะห์ให้นายประสาร สนิะสนธิ
เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้ จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชิตเกียรติ กุลบุตร)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สำนักงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะมนุษยศาสตร์ฯ

โทร.(๐๔๒) ๘๑๕๒๑๐, ๘๑๕๒๒๔-๕ ต่อ ๔๘๑๔๑

โทรสาร.(๐๔๒) ๘๑๕๒๑๐

ที่ ศธ ๐๕๔๑.๐๒/ว.๔๐๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ถ.เลข-เชียงคาน ค.เมือง

อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๑

๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายประสาร สนิะสนธิ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาอุตสาหกรรม
การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ดำรงทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
: กรณีศึกษาน้ำตกห้วย อำเภอน้ำคำ จังหวัดเลย ในการทำวิทยานิพนธ์ ครั้งนี้ จำเป็นต้องให้
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้พิจารณาแล้วเห็น
ว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการทำวิทยานิพนธ์ จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าว คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์และ
ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จตุลศิษฐ์ อุปฮาด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ฯ

โทร.(๐๔๒) ๘๐๕๒๐๐, ๘๐๕๒๒๔-๕ ต่อ ๔๘๐๔๑

โทรสาร. (๐๔๒) ๘๐๕๒๐๐

ที่ กธ ๐๕๔๑.๐๒/ว ๔๐๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ถนนเลข-เชียงคาน อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๑

๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน

ผู้ที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นายประสาร ตินะสนธิ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา ตำบลปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ ชูวัฒน์ศรีย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจิดเกียรติ กุลบุตร เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ นักศึกษามี ความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย (Try out) เพื่อการวิจัย โดยขอให้ คอยแบบสอบถาม เรื่องดังกล่าว

ดังนั้น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงขอความอนุเคราะห์ให้ นายประสาร ตินะสนธิ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จตุลศิษฐ์ อุปฮาด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สำนักงานบัณฑิตศึกษาประจำคณะมนุษยศาสตร์ฯ

โทร.(๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐, ๘๓๕๒๒๔-๕ คอ ๔๘๐๔๓

โทรสาร.(๐๔๒) ๘๓๕๒๓๐

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โยธิน สุริยพงศ์

คุณวุฒิ ปรด. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. ดร. มนูญ ชัยพันธ์

คุณวุฒิ ศษ.ค. (หลักสูตรและการสอน)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านร่องจิก

3. อาจารย์กาสกร สุระชัยปัญญา

คุณวุฒิ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)
ตำแหน่ง พนักงานราชการ(สายการสอน)
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ภาคผนวก ค
รายชื่อกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. นายมนัสวีศ บุญสมวัฒนวงศ์
2. นางวันคำ ไชยอาสา
3. นางสุทิษญา ควขันต์
4. นายสมทรัพย์ ชัยอาวุธ
5. นางนันทา ศิริ
6. นายสุภาพ สาระมโน
7. นางกฤษณา
8. นายอรรถวิทย์ กุลเทียนประดิษฐ์
9. น.ส.สุคาพร ทอพิมาย
10. นางสมหวัง เถลิ้มชัย
11. นางสุวรรณ นรากัย
12. นายจตุพล พิลาคุณ
13. นายชวการ จำรูญศิริ

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเลขที่ 1/2553

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ข้าพเจ้า นายประสาร สินะสนธิ นักศึกษาปริญญาโท สาขายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กำลังทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาร้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย” ท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ และได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ข้าพเจ้าใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม โดยจะทำการแจกแบบสอบถามด้วยตัวของข้าพเจ้าเอง ขอให้ท่านตอบคำถามตามความรู้สึกที่แท้จริงของท่านมากที่สุด ทุกคำตอบที่ท่านตอบแบบสอบถามล้วนมีค่ายิ่ง ทั้งนี้เพราะทุกคำตอบที่ท่านตอบ และให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม คำตอบของท่านไม่มีถูกหรือผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกส่วนบุคคล ซึ่งผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ โดยจะนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะในงานวิจัยนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายประสาร สินะสนธิ)

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบยั่งยืน: กรณีศึกษาน้ำตกห้วย ตำบลหนองผือ
อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในน้ำตกห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย โดยออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- 1) ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา จำนวน 7 ข้อ
- 2) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 25 ข้อ
- 3) ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 5 ข้อ

2. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถาม ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านทุกข้อมีคุณค่ากับการวิจัยในครั้งนี้ การตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลกระทบต่อหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวท่าน เพราะผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและนำเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายประสาร สนิะสนธิ
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบสอบถามนี้โดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ () ต่ำกว่า 20 ปี () 20 - 30 ปี
 () 31 - 40 ปี () 41 - 50 ปี
 () มากกว่า 50 ปี

3. สถานภาพ () สมรส () โสด
 () หม้าย () หย่า

4. ระดับการศึกษา () ไม่ได้เรียน () ประถมศึกษา
 () มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า () ปวศ./อนุปริญญา
 () ปริญญาตรี () อื่นๆ(ระบุ).....

5. อาชีพปัจจุบัน () ไม่ได้ประกอบอาชีพ () เกษตรกรรม
 () ค้าขาย () รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ
 () รับจ้าง () อื่นๆ(ระบุ).....

6. รายได้ต่อเดือน () 500 -1,500 บาท / เดือน () 1,501- 2,500 บาท / เดือน
 () 2,501- 3,500 บาท / เดือน () 3,501- 4,500 บาท / เดือน
 () 4,501- 5,500 บาท / เดือน () 5,501 ขึ้นไป

7. ภูมิลำเนา () บ้านปากห้วย จังหวัดเลย
 () อื่นๆ (ระบุหมู่บ้านและจังหวัด).....

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบคำถามตรงตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเกณฑ์การตอบมีดังนี้

5	หมายถึง	สภาพปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	สภาพปัญหามาก
3	หมายถึง	สภาพปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	สภาพปัญหาน้อย
1	หมายถึง	สภาพปัญหาน้อยที่สุด

สภาพปัญหา	ระดับสภาพปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านพื้นที่ธรรมชาติ					
1.1 ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โอกาสในการได้พบเห็นสัตว์ป่า					
1.2 ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ เช่น ความหนาแน่น ขนาดของพันธุ์ไม้ในพื้นที่					
1.3 ความงดงามของทิวทัศน์ทางธรรมชาติลักษณะภูมิประเทศ					
1.4 ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่					
1.5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว					
2. ความยั่งยืนของระบบนิเวศ					
2.1 ผลกระทบต่อสภาพทางธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ					
2.2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อคำนึงถึงความต้องการของประชาชน					

ตอนที่ 2 (ต่อ) สภาพปัญหาเกี่ยวกับการการท่งเทีวเจงนิเวศบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

สภาพปัญหา	ระดับสภาพปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
2.3 มลพิษสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ มลพิษทางเสียง มลพิษทางน้ำ					
2.4 การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรแก่ประชาชน					
2.5 การสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์แก่ ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อความ ยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ					
3. ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม					
3.1 การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างเต็มที่					
3.1 การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้านระบบ นิเวศแก่นักท่องเที่ยว					
3.3 การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม กับพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม					
3.4 การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้าน วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นแก่นัก ท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้อง					
3.5 การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและผู้ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม					
4. ด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น					
4.1 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดการ ท่องเที่ยวในชุมชน					
4.2 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัด ระเบียบชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว					

ตอนที่ 2 (ต่อ) สภาพปัญหาเกี่ยวกับการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านปากห้วย อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

สภาพปัญหา	ระดับสภาพปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.3 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาค่าตอบแทนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน					
4.4 การจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวยุติธรรมแก่ทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง					
4.5 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น น้ำผลไม้ น้ำพริก ผักทอดพื้นเมือง					
4.6 ผู้ประกอบการเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
4.7 ผู้ประกอบการให้การสนับสนุนและส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว					
5. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว					
5.1 การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ					
5.2 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว					
5.3 คุณภาพของสื่อและความรู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
5.4 การดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว					
5.5 การป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในท้องถิ่น					

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

1. ท่านคิดว่าสภาพปัญหาในด้านพื้นที่ธรรมชาติของบ้านปากห้วยมีอะไรบ้าง และมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

สภาพปัญหา.....

.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....

2. ท่านคิดว่าสภาพปัญหาในด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศของบ้านปากห้วยมีอะไรบ้าง และมีแนวทางในการพัฒนา อย่างไร

สภาพปัญหา

.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....

3. ท่านคิดว่าสภาพปัญหา ในด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อมของบ้านปากห้วยมีอะไรบ้าง และมีแนวทางในการพัฒนา อย่างไร

สภาพปัญหา.....

.....
.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....
.....

4. ท่านคิดว่าสภาพปัญหา ในด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นของบ้านปากห้วยมีอะไรบ้าง และมีแนวทางในการพัฒนา อย่างไร

สภาพปัญหา

.....

.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าสภาพปัญหา ในด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในบ้านปากห้วยมีอะไรบ้าง และมีแนวทางในการพัฒนา อย่างไร

สภาพปัญหา

.....

.....

แนวทางการพัฒนา.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือการสัมภาษณ์ครั้งนี้

นายประสาร สนิะสนธิ

ผู้วิจัย

ตารางกำหนดการสนทนากลุ่ม และรายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

กำหนดการการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปากห้วย
ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2553 เวลา 9.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

เวลา	รายละเอียด
09.00 -09.30 น.	- ลงทะเบียน
09.30 - 10.00 น.	- รายงานการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย ได้นำสภาพปัญหาจากขั้นตอนการ ออกแบบสอบถาม และสภาพปัญหาจากการสัมภาษณ์มาเป็นประเด็นสำคัญใน การหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอ ท่าลี่ จังหวัดเลย
10.00 -10.15น.	- พักรับประทานอาหารว่าง
10.15 - 11.15 น.	- ช่วยกันระดมความคิดเห็นหาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่
11.15 - 11.30 น.	- ผู้นำกลุ่มเสนอแนวทางและวิธีการที่คิด ได้นำเสนอต่อที่ประชุมเพื่อสังเคราะห์ เป็นแนวทางของที่ประชุมนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปาก ห้วย ตำบลหนองผืออำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
11.30 - 12.00น.	- ที่ประชุมรับรองและประกาศเป็นแนวทางการท่องเที่ยวพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของบ้านปากห้วย ตำบลหนองผืออำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย คณะผู้วิจัยกล่าวขอบคุณเปิดประชุมและเชิญรับประทานอาหาร

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม
เรื่อง
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านปากห้วย
ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2553 เวลา 9.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบล
หนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
1	นายชวการ จำรูญศิริ	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ
2	นางวันคำ โขชัยอาสุ รอง	ประธานกลุ่มแม่บ้านปากห้วย
3	นางสุพิชญา คาวอันต์ สมาชิก	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองผือ
4	นายสมทรัพย์ ชัยอาวุธ	กำนันตำบลหนองผือ
5	นางกฤษณา คำมะโน	ครู โรงเรียนชุมชนบ้านปากห้วย
6	นางสมหวัง เฉลิมชัย	ผู้นำกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านปากห้วย
7	นางสุวรรณ นราภัย	ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปากห้วย
8	นายจตุพล พิลาคุณ	ผู้จัดการรีสอร์ท
9	นางนันทา ศิริ	เจ้าของกิจการร้านค้า
10	นายสุภาพ สารมะโน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

ภาคผนวก จ
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ค่าความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC)

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อที่	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผล
1	ด้านพื้นที่ธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ เช่น โอกาส ในการพบเห็นสัตว์ป่า	+1	0	+1	2	0.6	ใช้ได้
2	ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ เช่น ความหนาแน่นขนาดของพันธุ์ไม้ใน พื้นที่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3	ความงดงามของทิวทัศน์ทาง ธรรมชาติลักษณะทางประเทศ	+1	0	+1	2	0.6	ใช้ได้
4	ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติการในพื้นที่	+1	+1	0	2	0.6	ใช้ได้
5	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน แหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6	ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ ผลกระทบต่อสภาพทางธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิ ประเทศ ภูมิอากาศ	+1	0	+1	2	0.6	ใช้ได้

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ(ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผล
7	ด้านความยั่งยืนของระบบนิเวศ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อคำนึงถึงความต้องการของ ประชาชน	+1	0	+1	2	0.6	ใช้ได้
8	มลพิษสิ่งแวดล้อมในแหล่ง ท่องเที่ยว ได้แก่มลพิษทางเสียง มลพิษทางน้ำ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9	การให้ความรู้ความเข้าใจ ด้านการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ ประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10	การสร้างจิตสำนึกในด้านการ อนุรักษ์แก่ประชาชนในท้องถิ่นและ นักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของ ทรัพยากรธรรมชาติ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
11	ด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้ เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรม ท้องถิ่นอย่างเต็มที่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
12	การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้าน ระบบนิเวศแก่นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
13	การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้ เหมาะสมกับพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	0	2	0.6	ใช้ได้
14	การจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ด้าน วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผล
15	การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
16	การมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
17	การมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดระเบียบของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
18	การมีส่วนร่วมในการพิจารณาค่าตอบแทนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	0	+1	+1	3	1	ใช้ได้
19	การจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรมแก่ทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
20	การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น น้ำผลไม้ น้ำพริก และผ้าทอพื้นเมือง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
21	ผู้ประกอบการเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0	+1	+1	2	0.6	ใช้ได้
22	ผู้ประกอบการให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ(ต่อ)

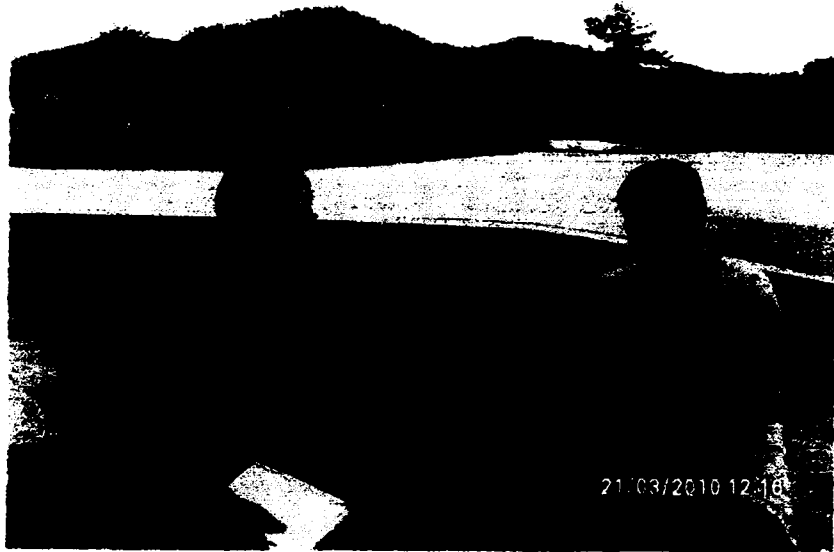
ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผล
23	ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การจัดและให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
24	การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
25	คุณภาพของสื่อและความรู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
26	การดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	+1	+1	0	2	0.6	ใช้ได้
27	การป้องกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ผลรวมของดัชนีค่าความสอดคล้องของข้อความ (IOC) คือ 0.85

ภาคผนวก ฉ
ภาพประกอบกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว

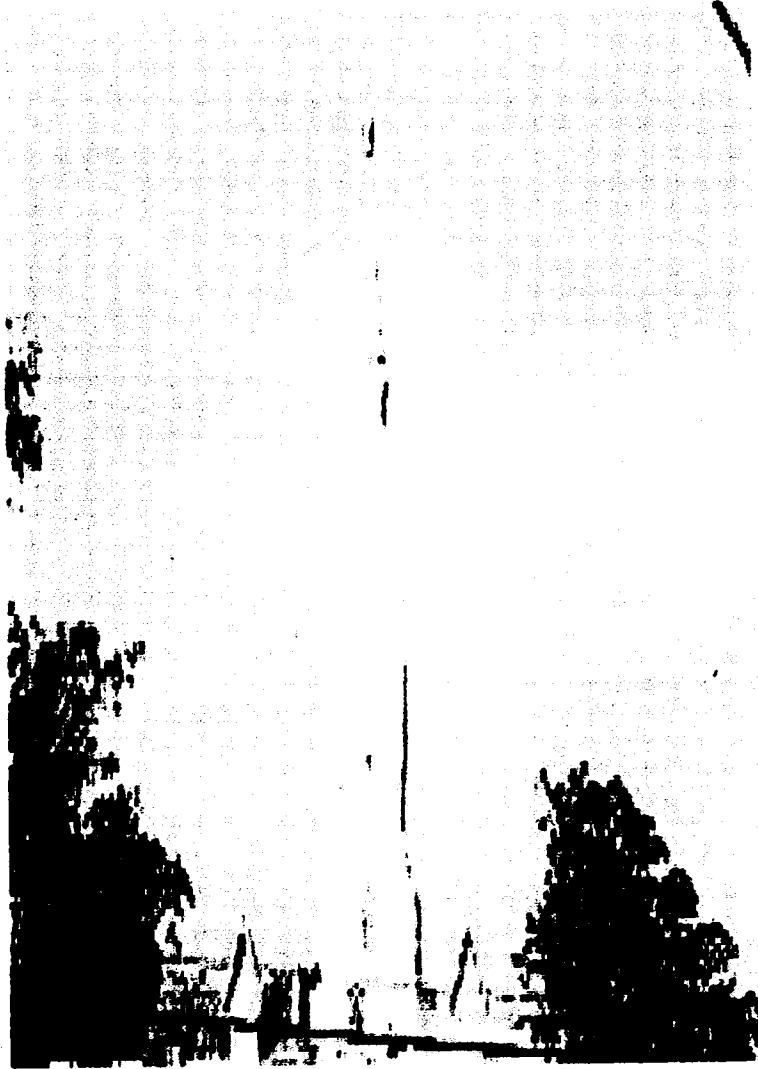
ภาพประกอบผู้ให้สัมภาษณ์

ภาพประกอบผู้ให้สัมภาษณ์

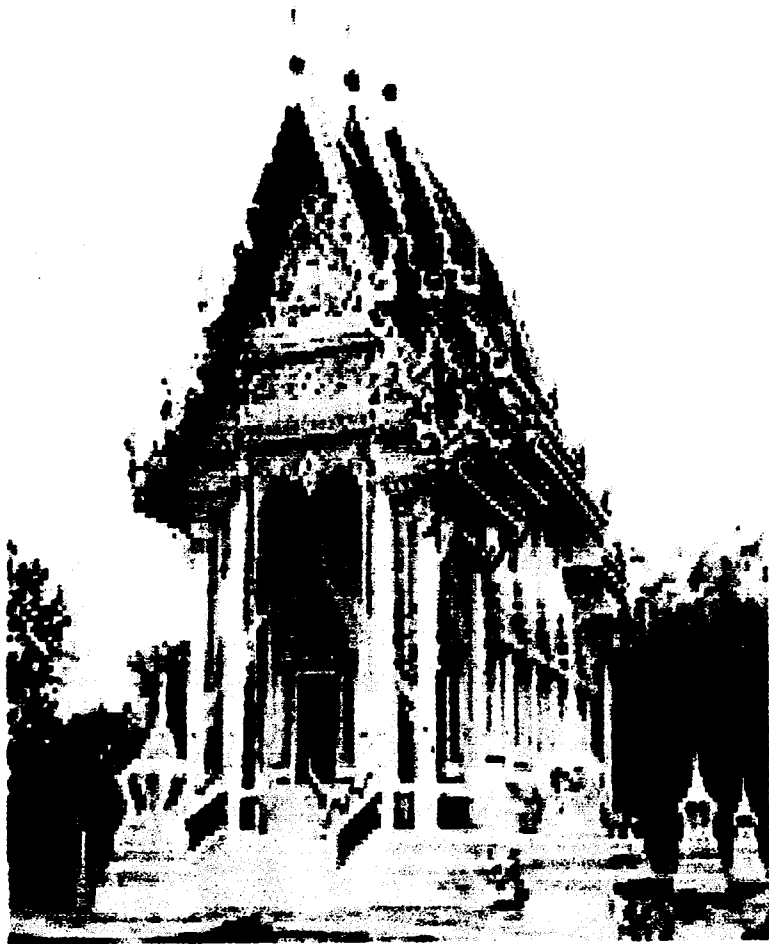
ภาพประกอบผู้ให้สัมภาษณ์

พระธาตุจระ

พระธาตุเมือง

วัดโพธิ์ชัย

น้ำตกห้วยไค้

ต้นมะค่าชัย

แก่งโตน

สถานที่ล่องแพ

สถานที่จอดรถ

สถานที่ประกอบอาหารและร้านค้า

สถานที่พักผ่อนและชมทิวทัศน์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายประสาร สินะสนธิ
วัน/เดือน/ปีเกิด	4 ธันวาคม 2511
สถานที่เกิด	29 หมู่ 7 บ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
ที่อยู่ปัจจุบัน	143 หมู่ 7 บ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2527 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่าลี่วิทยา พ.ศ. 2530 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคเลย พ.ศ. 2548 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ศน.บ สาขารัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จังหวัดเลย พ.ศ. 2553 ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.บ.สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	เจ้าของ ผู้จัดการ หจก. ศรีเจริญสยาม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	หจก. ศรีเจริญสยาม ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย